

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

RŮZNÁ POJETÍ LESBICKÉ MENŠINY A LESBICKÉ
KOMUNITY

DIFFERENT CONCEPTS OF LESBIAN MINORITY AND LESBIAN
COMMUNITY

Magisterská diplomová práce

Autor:

Michaela Svečulová

Vedúca práce:

PhDr. Olga Pechová, Ph.D.

Olomouc

2015

Prehlasujem, že som Diplomovú prácu na tému Rôznych pojatí lesbickej menšiny a lesbickej komunity vypracovala samostatne pod odborným dohľadom vedúcej Diplomovej práce, a všetky použité zdroje a literatúru som riadne citovala a uviedla.

V Olomouci

Dňa .....

Podpis.....

PodĎakovať by som chcela vedúcej mojej Diplomovej práce PhDr. Olge Pechovej, Ph.D., za trpezlivosť, odborné vedenie a cenné rady, najmä pri tvorbe výskumu.

Súčasne nechcem opomenúť ani respondentky, ktoré sa s ochotou podelili o svoje príbehy a skúsenosti.

OBSAH

Úvod	7
------------	---

TEORETICKÁ ČASŤ DIPLOMOVEJ PRÁCE

1. Homosexuálna orientácia	8
1.1 História Rovnako- pohlavných vzťahov medzi ženami V Európe a Amerike	10
1.2 Vymedzenie a história pojmov lesba a lesbizmus	15
2. LGBTI a lesbická menšina v Čechách a na Slovensku	17
2.1.Pohľad na sexuálne menšiny v Českej republike	18
2.2 Lesbická menšina v Českej republike	20
2.3 Pohľad na sexuálne menšiny Slovenska	22
2.4 Lesbická menšina na Slovensku.....	24
3. Ženská sexuálna orientácia	26
3.1 Modely sexuálnej orientácie žien v minulosti a súčasnosti.....	26
3.2 Plynulosť a poddajnosť ako hlavné znaky ženskej sexuality	27
3.3 Typológie rozdeľujúce lesbické ženy do určitých kategórii	31
4. Dôsledky lesbickej identity a význam lesbickej komunity	33

VÝSKUMNÁ ČASŤ DIPLOMOVEJ PRÁCE

5. Výskumný problém a ciele práce	37
5.1 Výskumné otázky kvalitatívneho výskumu	37
6. Metodologický rámec a výskumný súbor	38
6.1 Popis výskumného súboru.....	39
6.2 Metódy získavania (tvorby) a spracovania dát.....	40
6.2.1 <i>Etické problémy</i>	40
6.3 Schéma pološtruktúrovaného rozhovoru.....	42
6.4 Metódy analýzy dát.....	42
7. Výsledky.....	43
7.1 Pohľad na komunitu a odlišné skupiny	44

7.2 Príležitosti prvého stretnutia s lesbickou komunitou	48
7.3 Kedy nastalo prvé stretnutie s lesbickou ženou/komunitou	50
7.4 Vzťahy s inými lesbickými ženami v súčasnosti	52
7.5 Pridy a iné LGBTI akcie	54
7.6 Potreba vyhľadávať prítomnosť iných lesbických žien	58
7.7 Priebeh coming outu	61
7.8 Súčasť lesbickej komunity	66
7.9 Súčasť lesbickej menšiny	68
8. Odpovede na výskumné otázky	69
9. Diskusia.....	71
10. Závery	74
Súhrn.....	76
Použitá literatúra	80

ÚVOD

K téme Diplomovej práce ma inšpirovali respondentky predošlého výskumu Partnerských vzťahov lesbických žien. Oplyvnená americkou literatúrou a seriálmi o svete lesbických žien spoza oceána, som si predstavovala veľkú fungujúcu komunitu žien. Avšak respondentky hneď predpoklady zamietli a zaujímali sa prečo používam tento výraz a dodali mi podnet k premýšľaniu. Existuje v Českej republike (prípadne na Slovensku) okrem aktivistov, akási komunita lesbických žien? Ako funguje? Kto túto komunitu tvorí? A skutočne všetky lesbické ženy odmietajú zaradovanie do komunity?

Komunita je pojem, ktorý sa často používa viac na západe a preniká postupne aj k nám, má však naozaj svoj význam či už v heterosexuálnej väčšine, akejkol'vek menšine, tu v našich podmienkach? Ak by sme predpokladali, že spoločnosť nie je dostatočne tolerantná, lesbické ženy majú väčšiu potrebu vyhľadávať komunitu, kde nájdu útočisko oproti väčšine, ktorá ich prijíma a dokáže im poskytnúť oporu. V tomto bode je na mieste úvaha o stave spoločnosti v Čechách a na Slovensku. Sú naše spoločnosti tolerujúce alebo akceptujúce? Pojmom tolerancia sa totiž značí otvorenosť mysle, znášateľnosť alebo trpezlivosť voči určitej skupine ľudí. Avšak akceptácia znamená prijatie a uznanie. Česká spoločnosť už právne upravuje zväzky lesbických žien a gayov, avšak práva, ktoré im poskytuje nie sú dostatočné. Môžeme teda hovoriť o tom, že ak spoločnosť nebude skutočne akceptujúca, ovplyvní to aj vzťahy menšiny s väčšinou a bude teda ďalej vyhľadávať podporu komunity? A naopak, ak bude spoločnosť akceptujúca, nebude existovať potreba komunity zakladať a vyhľadávať?

TEORETICKÁ ČASŤ DIPLOMOVEJ PRÁCE

1. Homosexuálna orientácia

Mohlo by sa zdať prekvapujúce, že termín, ktorý označuje: „fenomén homosexuality, bol vytvorený a prvýkrát použitý v roku 1869 nemeckým lekárom Benkertom. Pod pseudonymom Kertbeny popísal termín homosexualita pre mužské aj ženské pohlavie (Money, 1990, 9)“. Dokonca aj pojem heterosexuál vznikol až na konci 19. storočia, na čo upozorňuje historik Jonathan Katz (Leila Rupp, 2002). Až do osemnásteho storočia bola homosexualita ponímaná v širšom zmysle slova a zahŕňala erotické aktivity medzi ľuďmi rovnakého pohlavia. Myšlienka alebo koncept homosexuálnej osoby, prípadne osobnosti tak, ako ju chápeme v tom modernom zmysle v súčasnosti, vznikla až neskôr (Weeks, 2003). Tento pojem je v českej alebo slovenskej odbornej literatúre popisovaný ako sexuálna alebo erotická príťažlivosť k osobám rovnakého pohlavia. V heterosexuálnych vzťahoch je emocionálna stránka dôležitá súčasť sexuálnej interakcie. Homosexuálne vzťahy sú vnímané odlišne a ich citová stránka sa často prehliada alebo popiera, napriek tomu, že je prirodzeným a ich dôležitým aspektom. Sexuálna orientácia teda zahŕňa emocionálnu a erotickú príťažlivosť k druhému človeku (Ondrisová, Šípošová, Červenková, Jojárt, & Bianchi, 2002). Časté je rôzne používanie tohto pojmu medzi odborníkmi, pričom nie vždy dôsledne rozlišujú homosexualitu ako sexuálnu orientáciu od sexuálneho správania. Homosexuálne správanie, nemusí byť vždy prejavom homosexuálneho zamerania (Brzek & Pondělíčková-Mašlová, 1992). Človek sa so svojou sexuálnou orientáciou rodí, sprevádza ho celý život a je neoddeliteľnou súčasťou jeho identity. Znamená to, že sexuálna orientácia nie je voľbou človeka a neobmedzuje sa iba na určitý úsek života človeka (Fafejta, 2004).

V súčasnosti sú pojmy homosexualita či homosexuálny kritizované a nahradzované, pretože kladú dôraz na sexualitu a boli dlho spájané s patológiou. Alternatívnym pojmom pre homosexuálne orientovaných mužov je gej (z anglického gay, čo znamená radostný) a lesba, lesbická žena pre homosexuálne orientované ženy (Šípošová, 1997). Neheterosexuálne ženy ho uprednostňujú, aby sa odlišili od homosexuálnych a bisexuálnych mužov viac zviditeľnili a upozornili na špecifickú situáciu žien. V krajinách západnej Európy a najmä v Spojených štátoch je čoraz frekventovanejší pojem queer, ktorý v presnom preklade znamená čudný, zvláštny, odchyľujúci sa od očakávaného, normálneho, podivný. Označuje ľudí, ktorých rodová identita alebo sexuálne túžby sa nezhodujú s existujúcimi

spoločenskými a kultúrnymi normami. Zahŕňa lesbické ženy, gejov, bisexuálov, transsexuálov a členov ostatných sexuálnych minorít. Dnes už existuje aj samostatná vedná disciplína „queer štúdií“ a „queer teória“ ako súčasť filozofických vied (Ondrisová, et al., 2002).

Termíny ako ženskosť a mužskosť sú naplňované v našej spoločnosti tým, čo by na mužoch imponovalo ženám a naopak. Heterosexuálny je dominantným rysom zmýšľania ľudí a prejavuje sa aj odmietaním svojej odlišnosti u neheterosexuálnych ľudí. Pochopiteľne sa snažia mať život jednoduchší a príliš na seba neupozorňovať, pretože väčšinová spoločnosť vyžaduje nespochybňovať dominantnú inštitúciu. Heterosexuálny sa prejavuje v bežných situáciách, kedy sa muž dvorí lesbickej žene, pričom neberie do úvahy možnosť jej odlišnej sexuálnej orientácie a žena sa naopak z určitých konvencií môže báť muža odmietnuť. Takéto dvorenie môžeme vidieť aj u mužov gayov (Fafejta, 2004). Niet sa prečo diviť, z akého dôvodu niektoré ženy volia výrazne maskulínne účesy a oblečenie, aby tak dvoreniu zabránili.

Často sa stáva, že aj v súčasnosti ľudia pojem *sexuálna orientácia* chápu len ako sexuálne správanie, sexuálnu túžbu alebo identitu. Sexuálna orientácia je však komplexnejšia.

Podľa Procházky (2002) je sexuálna orientácia „trvalou charakteristikou každého človeka. Je to celoživotný, nemenný a nositeľom nezapríčinенý a nezvolený stav výlučnej, alebo prevažujúcej erotickej a citovej preferencie osôb daného pohlavia. Vyjadruje, že pri voľbe erotického partnera a svojej citovej náklonnosti dávame niekomu prednosť. Mužovi alebo žene. To však neznamená, že vieme jednoznačne a objektívne určiť sexuálnu orientáciu, prípadne ju zmerať alebo stanoviť. Hlavným prostriedkom pre jej stanovenie je vlastné sebazpoznanie. V ľudskej sexuálnej motivácii sexuológovia rozlišujú 4 zložky:

- 1) Sexuálnu identifikáciu (sexuálnu rolu),
- 2) sexuálnu orientáciu (erotickejšiu preferenciu),
- 3) sexuálne emócie (sexuálne vzrušenie, emócie, zamilovanosť),
- 4) sexuálne chovanie (Zvěřina, 1992, 43- 44).

Pri rozlišovaní sexuálnej orientácie sú veľmi dôležité obsahy erotických snov, fantázií a predstáv, a tiež prejavy citovej náklonnosti, to znamená do koho sa človek častejšie a intenzívnejšie zamiluje (Procházka, 2002, 4; Weiss a kol., 2010, 107)“.

Sexuálna identifikácia značí vnímanie jedinca, teda jeho samotného pričom môžu existovať rozpory medzi identifikáciou a sexuálnym správaním a ďalším faktorom, sexuálnou orientáciou. Veľkú úlohu zohráva práve atmosféra v spoločnosti, ktorá sa u nás od roku 1989 vyvíja od netolerancie a v blízkej budúcnosti snád' dosiahne bodu akceptácie

Zaujímavé je, že zaradovanie do kategórii homosexuál, prípadne heterosexuál neexistuje vo všetkých spoločnostiach sveta a ľudia majú príležitosť voľného výberu partnerov, pričom nemajú na základe pohlavia svojej polovičky potrebu zaradovať sa do týchto kategórii (Janošová, 2000).

V minulosti sa v západnej psychológii ponímala sexuálna orientácia zo štyroch pohľadov. Existovala ako dichotomický a jednorozmerný model, ktorý zahrňoval len pólly heterosexualita a homosexualita (Garnets & Kimmel 2003). V súčasnosti je však bisexualita v mnohých západných krajinách prijatá ako ďalšia sexuálna orientácia, pričom v našich podmienkach stále prevažuje akási dichotómia. Sexuálna orientácia bola dlho definovaná len samotným sexuálnym chovaním. Formy sexuálnej orientácie sa vyvinuli v detstve a nie je možné ich zmeniť. Skúsenosti mužov v oblasti sexuality a sexuálnej orientácie boli generalizované súčasne ako skúsenosti žien. Na začiatku 80-tych rokov v Amerike sa vďaka výskumom začal meniť pohľad na sexualitu a začal byť prijímaný kontinuálny, multi-dimenzionálny model (Garnets & Kimmel 2003).

1.1 História Rovnako-pohlavných vzťahov medzi ženami V Európe a Amerike

Názvom tejto kapitoly som sa inšpirovala autorkou Faderman (2002), ktorá termín rovnako-pohlavné vzťahy používa zámerné a vychádza z poznatkov o histórii, kedy pojmy gej, lesba či homosexuálny do určitej doby neboli známe a používané. Častejšie sa preto bude objavovať vyjadrenie láska a sexualita medzi osobami rovnakého pohlavia. Ľudia, ktorí pociťovali citovú a sexuálnu náklonnosť k osobám rovnakého pohlavia neboli až do vytvorenia kategórii, ktoré poznáme dnes označovaní žiadnou kategóriou. Používaniu pejoratívnych názvov sa však vtedajšia doba nevyhla a výrazy ako „zvrhlíci oboch pohlaví“ či „podivínstvo“ sa objavovali pomerne často (Faderman 2002).

V prípade milostných vzťahov medzi ženami sa používali aj označenia „láska spriaznených duší“, „bostonské priateľstvá“ alebo „sentimentálne priateľky“. Časté používanie slova priateľky naznačuje, ako ženy tej doby uvažovali o náklonnosti k druhej žene. Až do 20. storočia boli ženy presvedčené, že jemnejšie pohlavie pociťuje sexuálne vzrušenie len málo a často ho zrejme popreli, pretože na rozdiel od mužov nebol žiadny dôkaz o jeho prežívaní. Vzťah označený ako „lesbický“ z tohto pohľadu, kde dve ženy k sebe navzájom pociťujú všetky hlboké emócie a sympatie, môže sexuálny kontakt predstavovať menšiu alebo väčšiu časť vzťahu, pričom môže chýbať úplne. Vnímanie lásky ako

kultivovanej formy sexuálneho pudu, prišlo v 20. storočí a mnohé obdobia predtým romantická láska a sexuálny pud boli oddelenými kategóriami (Fadermann, 2002).

Faderman (2002) popisuje romantické priateľstvá medzi ženami zobrazené v literatúre. Pierre de Bourdeille používal pre milostný styk medzi ženami výraz „*donna con donna*“. Vzhľadom k tomu, že nemôže viesť k nelegitímnemu potomstvu, slúžil len na „zmiernenie ich divokosti“, za čo boli manželia vďační. Pretože nakoniec aj samotná Sapphó sa zamilovala do mladého Faona. V sonete od Denisa Saguina de Saint-Pavin ženy nájdu skutočné uspokojenie len u mužov, ku ktorému sa nakoniec aj tak uchýlia. Vo francúzskej libertínskej literatúre či dielach talianskeho spisovateľa Giacomo Cassanovu sa lesbická láska chápe iba ako predohra k heterosexuálnemu styku či afodiziakum pre mužského pozorovateľa. V dielach Anglických autorov sú zobrazované pochybnosti o možnosti sexuálneho styku medzi ženami, ktorí podľa nich nebol možný a Angličanky neboli považované za ženy, ktoré by takéto sklony mohli mať (Faderman, 2002). Zatiaľ čo o možnosti sexuálneho styku medzi mužmi nikto nepochyboval, a muži boli pre vzťahy s rovnakým pohlavím trestaní, prevládal názor, že jemnejšie pohlavie nie je schopné a nemá potrebu milostné vzťahy s ženami rozvíjať. Taliansky Františkán Lodovico Maria Sinistrati v 18. storočí nenašiel vysvetlenie, ako by mohlo dôjsť k sodomii medzi ženami a preto boli trestaná len mužská sodomia (Faderman, 2002).

Muži nepochybovali, že by mohli v milostnom ohľade byť pre ženy nepotrebnými. Dlhو však nezostali nad prípadnými nežnosťami ženského pohlavia povznesení a pokiaľ sa im ženy nevenovali pre potešenie opačného pohlavia a vyjadrovali tým svoju nezávislosť ich pohľad sa zmenil. Ženy, ktoré odmietali svoju predpísanú rolu začali byť označované ako „transvestitky“. Milostný pomer dvoch žien, ktoré si nenárokovali na postavenie muža, často nevyvolal žiadnu pozornosť. Ak si žena nemyslela, že by jej takéto chovanie dávalo právo na mužské spoločenské výsady, dnešnými slovami ženská homosexualita znamenala možnosť dosiahnuť mužnosti čo bolo považované za chvályhodné. Naopak u mužskej homosexuality bolo ženské chovanie hodné opovrhnutia. Odlišnosť týchto pohľadov na ženské milostné vzťahy záležalo nakoľko boli brané ako nezávislé ľudské bytosti (Faderman, 2002).

Neskôr začali pribúdať romány popisujúce lesbickú lásku a jedným z prvých od Mathieu Mairobert kde v sto stranovom Anglickom špiónovi podrobne popisuje lásku medzi dvoma ženami. Často písali o skutočných osobách, ktoré sa vymykali ideálu ženy 18. storočia a ktoré boli húževnaté a podľa autorov agresívne. Ak žena nevzdávala mužovi úctu, snažila sa zapojiť do diania, ktoré dovtedy bolo výsostne určené mužom, chovala sa tak

nežensky. Len zriedka však sa terčom útoku stal lesbizmus samotný. Agresívna sexualita slúžila ako metafora a mužov rozhnevalo chovanie ženy v inej oblasti než sexuálnej. Tzv. transvestitizmus bol pojem, ktorým ženy označovali, ženy, ktoré sa líšili nie len svojím vzhľadom, ale aj snahou viesť život nezávislý od mužov. Pozornosť púťali ešte viac vo vzťahu s druhou ženou. Muži väčšine sexuálnym praktikám medzi ženami príliš veľkú pozornosť nevenovali a niekedy jej zase neprikladali veľkú dôležitosť. Veľký hnev vyvolávalo ak sa žena snažila byť mužom, získať výhody ako sloboda pohybu, prípadne pracovala v profesii, ktorá žene nebola povolená a bolo podozrenie, že pri styku so ženou použil umelý penis, viedlo jej chovanie k rozsudku smrti. V Európe ale aj Amerike 16. – 18. storočia bolo pre mužov najväčším tŕňom v oku odmietanie postavenia ženy, nie však lesbický styk. Určité skupiny žien mali iné privilégia a kráľovné, herečky či celebrity žili podľa iných pravidiel. Trestu neunikla sušička vlny či posluhovačka v stajni. Vyššie popísané „transvestitky“ chceli pre seba získať viac možností a priestoru, jediným spôsobom ak to dosiahnuť prezlečením za muža, mohli získať výsady dovtedy pridelené len mužom. Môžeme ich teda považovať za prvé feministky, ktoré pochopili že v roli ženy sa im slobody a voľnosti nedostane (Faderman, 2002).

V 18. storočí sa stala láska medzi ženami „štýlovou“, to však neznamenalo, že by nebola vyjadrením hlbokých citov. Muži priateľstvá medzi ženami podporovali a ich vášeň neporušovala žiadne etické pravidlá. Na druhej strane pochybovali, že tieto vzťahy zotrvávajú a vydatá žena, ktorá sa zamiluje do ženy iba používa „dobový sentimentálny jazyk“. Skutočné romantické priateľstvá, ktoré predstavovali ženy ako Lennox, Ponsoby a Steward neobsahovali len sentimentálne gestá a slová „milujem ťa“ boli myslené skutočne. V súčasnosti by sme ich zaradili do lesbizmu alebo označili za povrchné city dávnej doby. Ženy, ktoré ich prežívali, nimi skutočne žili a znamenali pre nich viac než čokoľvek ďalšie. V tej dobe ich vzťah nebol považovaný za lesbický pokiaľ nevystupovali ako „transvestitky“ alebo podľa mužov nepôsobili „nežensky“ (Faderman, 2002).

V období renesancie a neskôr mužov a ženy neverili, že spoločne dokážu nadviazať dôverné puto. Ženy si mysleli, že by sa k nim muži nechovali úprimne. Spoločnosť tomuto nastaveniu napomáhala, nakoľko ženy a muži z vyšších vrstiev vyrastali oddelene a neskôr v živote pôsobili v odlišných oblastiach (Faderman, 2002).

V 17. storočí francúzske Preciózky (précieuses) tak ako v 18. storočí Modré pančuchy v Anglicku nedôverovali manželstvám s mužmi, požadovali, aby muži rešpektovali ich autonómiu a intelekt (Faderman, 2002). Madeleine de Scudéry napísala: „Uvedomujem si, že je mnoho dobrých mužov, ale keď si ich predstavím ako manželov,

vidím ich v úlohe pánov, a pretože z pánov sa často stávajú tyrani, od tej chvíle ich nenávidím“ (Faderman, 2002, 105). Lásku bez úcty neuznávali a nemali potrebu vyjadrovať emócie blízkej osobe sexuálne. Ženy výchovou vedené k nedôvere voči mužom, a v homosociálnom prostredí¹, vytvárali úzke vzťahy len so ženami. V 18. storočí potláčanie sexuálnej aktivity u slobodnej ženy zabezpečovalo ochranu panenstva, ktoré bolo považované za hodnotný majetok. Žena sa mohla vydať, čím dosiahla dospelosť a mohla odísť z rodiny. Útechu a citový vzťah však u muža nenašla a tak nadviazala romantické priateľstvo so ženou. Z listov sa dozvedáme, aké boli vzťahy žien skutočne blízke, túžili žiť spolu v ústraní a prisahali si večnú lásku. Ženy z nižších vrstiev, ktoré boli často negramotné, zanechali málo a tak najviac poznatkov máme o ženách zo stredných a vyšších vrstiev. Na konci 18. storočia sa dvom dámam z Írska, Sarah Ponsoby a Eleanor Butler podarilo dvakrát spolu utiecť a neskôr usadili vo Wallese. Podľa údolia, v ktorom žili ich nazývali „dámy z Langollenu“. Stali sa stelesnením ideálov duchovnej lásky a romantického priateľstva. Nikto sa nebál, že by tento životný štýl mohli napodobniť ďalšie ženy a podarilo by sa im utiecť dokonca dva krát. Rovnako- pohlavné páry, ktoré nemali možnosť žiť spolu, si posielali mnoho korešpondencie (Faderman, 2002).

Na začiatku 19. storočia v Británii istá pani Gordonová po tom, čo jej vnučka v internátnej škole, kde pôsobili riaditeľky Marianne Woods a Jane Pirie, počula ako sa oddávali nenáležitému chovaniu. Sudcovia neverili, že by anglické ženy dokázali spolu viesť podobné aktivity, že by boli sexuálnymi bytosťami ako ženy z nižších vrstiev a odvolávali sa na historické dielo Hovory éter, kde ani Lukiános nevedel, že by sa tento styk mohol uskutočniť. Snemovňa dokonca nariadila, aby ďalej v tomto vzťahu pokračovali, pretože usúdili, že ich priateľstvo je dôležitým rysom ľudskosti. V Británii aj Amerike sa počas celého storočia považoval sex za činnosť, ktorá cnostné ženy nezaujíma. Venujú sa jej len, aby splodili dieťa a uspokojili svojho manžela. Súčasne počas prípadu Woods a Pirie, boli naopak muži z vážených škótskych rodín prenasledovaný pre homosexualitu. Londýnske noviny podrobne písali o utrpení homosexuálnych mužov, zatiaľ čo o prípade Pirie a Woods, v Edinburských listoch nepadla ani zmienka (Faderman, 2002).

V celom 18. storočí a ďalej aj 19. storočí bola podporovaná myšlienka, že ženy zotrvávajú v akomsi „sexuálnom spánku“. Výhradnou oblasťou pôsobenia mužov bolo myslenie a ženy v oblasti citov. Coverty Patmore v polovici storočia popisuje, že nech už bola žena akákoľvek, nedokáže súvisle myslieť, nikdy nebola mužom a preto ani natoľko človekom.

---

¹ Homosociálne prostredie

V jednej z básní popisuje: „šľachetná žena obývala ríšu srdca a mohla sa stať Anjelom domu“ (Faderman, 2002, 187). Sexuálne potešenie bolo prehlásené za nebezpečné pre postavenie, ale aj zdravie jedinca. Ženy k heterosexualite pociťovali odpor. Svadobná noc totiž nebola príjemným zážitkom, nejestvovali prostriedky ku kontrole počatia a riziká pôrodnosti vysoké, ovplyvnili pohľad žien na vzťah k mužom, ktorý často znamenal bolesť a ťažké bremená. So ženami mohli rozvíjať vzťah naplnený skutočnými citmi, dôverou a silným priateľstvom (Faderman, 2002).

Koncom 19. storočia Feministické hnutie zabezpečilo ženám prístup k novým povolaniam. Viac neboli považované za „nedokonalé stvorenia“, ak sa namiesto vydaja rozhodli pre kariéru. Rodiny s týmto rozhodnutím dcéry často nesúhlasili, avšak práca často zabezpečila žene živobytie, aby sa mohla od rodiny odsťahovať. Postupne mohli vďaka feministickému hnutiu v druhej polovici 19. storočia nájsť nie len prácu ale získať vyššie vzdelanie. Zo začiatku situácia v zamestnaní bola výrazne platovo odlišná pre mužov a ženy. Neskôr začali pribúdať prestížnejšie profesie napríklad lekárky. Koniec 19. storočia je spojený s pojmom „bostonské manželstvá“. Často boli priekopníkmi v určitej oblasti, feministkami, tzv. „novými ženami“, vo vzťahu so ženou a nezávislé od mužov. Neskôr sa ženám z nižších vrstiev, ktoré mohli zastávať len pozície učiteľky, slúžky alebo ošetrovateľky, dostalo takých pozícií ako spisovateľka, lekárka, maliarka alebo dokonca profesorka. Proti prúdu feministiek však vystupovali nie len muži ale aj ženy, ktoré zastávali tradičnú rolu ženy a nesúhlasili s tým, aby ženy pracovali. Paradoxné však je, že mnohé antifeministky videli v tomto smere možnosť zárobku, tak ako sa to podarilo Sarah Ellis vďaka knihám, ktoré písala. V prípade, že by sa tento smer presadil, museli by sa venovať vareniu a starostlivosti o deti (Faderman, 2002).

V dvadsiatych rokoch 20. storočia, už boli básne o láske a vášni medzi ženami v časopisoch veľkým tabu. V priebehu rokov sa z obdivovaných a nezakazovaných priateľstiev medzi ženami stali „nemravné“ a „nezdravé“. V Amerike bol vydaný zákaz vyjadrovať tieto postoje. Ešte krátko po začiatku 20. storočia neexistovali námietky voči vzťahom medzi ženami. V Amerike sa táto skutočnosť rýchlo zmenila. Na lásku medzi ženami prišlo podozrenie v Európe skôr, ako sa rozšírilo v Amerike, práve pre popularizáciu diela Sigmunda Freuda. Hlavnou príčinou vzťahov medzi rovnakým pohlavím bola trauma z detstva. Na základe „poznatkov“ lekárov, ktorí považovali lásku medzi ženami za nenormálnu, ich častejšie podnecovali k vyhľadaniu pomoci lekára, aby svoj stav vyliečili. Tieto teórie sa spopularizovali natoľko, že každý aj bez preštudovania literatúry vedel že pôvod tkvie v poruche vo vývoji alebo traume z detstva. V nadväznosti na tieto udalosti

vznikli hnutia homosexuálov, ktorí presadzovali myšlienku vrodenej orientácie, ktorú si jedinec nezvolí. Dôležitou knihou od Radclyffe Hall bola „Studna osamění“, ktorá sa stala najslávnejším románom o lesbách. Autorka pred jej napísaním študovala spisy Krafft-Ebingsa, Havelock Ellisa Iwan Blocha a Magnus Hirschfelda. Otvorene priznávala svoj lesbizmus a cieľom jej publikácie bola obrana žien proti spoločnosti, ktoré ich lásku označovala a nemravnú a neliečiteľnú. Neskôr sa snažila, aby heterosexuálna väčšina nesnažila „preučiť“ alebo odsudzovať homosexuálnych mužov a ženy. Lesbické ženy si zaslúžia porozumenie a súcitiť viac než argument, že ženy sa k lesbizmu rozhodujú a že ako lesby môžu byť šťastné a zdravé. Mnohý jej knihu označovali za bibliu a túto knihu čítali lesby od roku 1928 po 60. roky 20. storočia. Niektoré naopak s publikáciou nesúhlasili, nakoľko podľa ich názoru postavila lesby do zlého svetla a dokonca poškodila ich záujmy. Ponúkala totiž heterosexuálnej väčšine nálepku o tom, ako láska medzi dvoma ženami vyzerala. Tento negatívny dopad spôsobovala teória vrodenej vade a záver príbehu, kde hlavná hrdinka skončí osamotená (Faderman, 2002).

1.2 Vymedzenie a história pojmov lesba a lesbizmus

Podľa slovníkov napríklad Hartl, Hartlová (2010) je pojem lesbizmus ako ženská forma homosexuality stále spájaný so synonymami tribadia, sapfizmus podľa básničky Sapfo žijúcej v 6. storočí p.n.l. na ostrove Lesbos, ktorá prózou vyjadrovala lásku k ženám (Hartl & Hartlová, 2010). Sapfó je považovaná za prvú ženu, ktorá sa k homosexualite priznala. V škole Museion (Dom múz) okolo seba sústredila skupinu mladých žien a dôkazom jej zamilovanosti sú básne, ktoré napísala (Pondělíček, 1996). Lesbizmus ako zdravotný problém bol prvýkrát vymedzený koncom 19. storočia v Nemecku. Dovtedy spoločnosť prijímala len domnienku, že ženy nemajú sexuálne túžby a preto dve ženy nemôžu mať sexuálny vzťah. Istým spôsobom bol prijímaný lekárskou obcou len u abnormálnych žien označovaných ako mužatky alebo hysteričky. Lesbizmus bol teda definovaný v druhej polovici 19. storočia dvoma ženami držiakami sa v posteli v náručí a sľubujúce si väčšiu lásku, než voči mužom. Edward Carpenter a jeho pohľad na ľudské zväzky je možné považovať v období 19. storočia ako skutočne nadčasové. Tvrdil, že nemôžeme určiť jasnú hranicu vo vzťahoch ľudí, ktoré sú nesmierne rozmanité a ovplyvnené temperamentom. „Existujú priateľstvá s citom tak romantickým, že prechádzajú do lásky a lásky tak rozumové a duchovné, a pritom plné vášne“ (Faderman, 2002, 207).

V 20. storočí už nebol pohľad na rôzne podoby vzťahov tak otvorený a ženu považovali buď za lesbu, čím bola nenormálna alebo ňou nebola. Tento rozdiel v storočiach a láska

medzi ženami kvitnúca v rôznych podobách bola nahradená obavou z rovnako-pohlavných vzťahov žien. Po prvej svetovej vojne utvárali ženy trvalejšie putá a pohľad na nich sa tak v Anglicku aj Amerike zmenil, pričom nadobudli povahu zvrátenosti. Carl von Westphal vytvoril novú kategóriu žien, ktorú lekári vo svojich článkoch popisovali. Kategória tzv. „kongenitálnej invertky“, abnormálnej ženy spôsobenej dedičnou degeneráciou a neurózou. Vznikla na základe prípadu ženy, ktorá od detstva nosila chlapčenské oblečenie a prit'ahovali ju ženy. V 18. storočí bol použitý termín „transvestitky“. Sexuológovia definovali lesbu ako príslušníčku tretieho pohlavia, ktorá odmieta zažitú ženskú rolu, pretože jej pripadá „nechutná“. Namiesto pasivity je aktívna, na prvé miesto kladie samú seba a ženy, aj keď by stredobodom života mal byť muž a namiesto práce v domácnosti, sa snaží uspieť vo vonkajšom svete. Hodnoty a emócie žien, sú „invertované“ a ich láska sa stala potencionálnou hrozbou spoločenských zvyklostí a poriadku. Pod hrozbou, že by ženy vymazali mužov zo svojich životov a dosiahli nezávislosti sa ich láska premenila v úchylku. Nezáležalo na skutočných citoch medzi ženami, ich láske a sexuálnej príťažlivosti, ale abnormalitu vysvetlili v snahe zmeniť svoje podriadené postavenie. Jediný spôsob ako odradiť ženy od feminizmu a lásky k iným ženám, bol spojiť ich aktivity s abnormalitou. Pojatie lesby ako abnormálnej ženy ovplyvnilo vývoj feminizmu a odrádzalo ženy od úspechu vo verejnom živote. V 60-tych rokoch ženy podozrievali z lesbizmu, ak sa zúčastňovali feministického hnutia. Zlé svetlo na lásku medzi ženami uvrhli žiaci Carla Westpala, Havelock Ellis a Richard von Krafft Ebing a spojili ju so šílenstvom prípadov pacientiek, napríklad ženou, ktorá ranila svojho muža nožom a označili ju za „invertku“. Dokonca považovali rovnako-pohlavné vzťahy medzi ženami za príčinu sebevraždy. Neskôr autori Magnus Hirschfeld, John Addington Symonds a Iwan Bloch odmietli toto spájanie s patológiou a súhlasili len s vrozenosťou homosexuality. Stereotypné názory o chorobnosti lesbizmu 20. storočia pochádzajú hlavne od Richarda von Krafft Ebing a Havelock Elisa. Spôsobila to aj publikácia o sexuálnej averzii, ktorú vydal Ellis. Niektoré z feministiek sa hrdo nazývali „krafft-ebingovky“ a „invertky“. Ďalej si mohli uchovať duchovnú a telesnú slobodu. Zamilovanosť zbavuje slobody a žena intelektuálne zamestnaná nemá čas premýšľať o uspokojení, ktoré láska prináša. Homosexualita či heterosexualita feministiek bola ovplyvnená len životnými okolnosťami (Faderman, 2002).

2. LGBTI a lesbická menšina v Čechách a na Slovensku

V každej spoločnosti sa vyskytujú menšiny, ktoré sú tvorené ľuďmi odlišného etnického pôvodu, národností, náboženstva, kultúry či sexuálnej orientácie. Nemusí sa však vždy jednať o menšinu z hľadiska počtu menšinových obyvateľov. Hlavným znakom je znevýhodňovanie a predsudky zo strany väčšiny, respektíve majority. Komunita je podľa Harla, Hartlovej (2010) definovaná skupinou ľudí, ktorých spájajú spoločné záujmy, alebo lokalita v ktorej spolu žijú, prípadne zamestnania (Hartl & Hartlová 2010). Sexuálna minorita označuje: „skupiny ľudí, ktorých preferencie, intímne vzťahy, životný štýl alebo iné formy osobnej identity či prejavov sú skutočne alebo predpokladane odlišné od dominantnej heterosexuality“(Ondrisová et al., 2002, 23).

Pre pochopenie situácie v súčasnej lesbickej menšine a jej aktivit, je dôležité poznať históriu, a spôsob akým sa formovala celá LGBTI menšina. Názov používa pojmy „lesbická, gej, bisexuálna a transgender menšina.“ Výraz „homosexuál“ je síce zastaraný, prekonaný a mal byť spájaný hlavne s historickými textami a súvislosťami. Keď ho spájame s celou menšinou nepostihuje všetky skupiny – bisexuálnych jedincov a transgender ľudí. V spoločnosti je malé povedomie o „menšinách v menšine“. Pre rôzny spôsob života jednotlivých skupín, ktorý bol až donedávna skrytý je vhodné rozlišovať pojmy menšina a komunita. Príslušníkom LGBTI menšiny, je každý, ktorý svoju sexuálnu orientáciu identifikuje inak ako heterosexuálnu, pričom sa sám vedome nepovažuje za jej príslušníka. Nezáleží na miere coming outu, ktorým jednotlivec prešiel ani na jeho vedomej príslušnosti k menšine. Najpriateľnejšou definíciou komunity a jej člena, je menšinová sexuálna orientácia a ten kto sa za člena sám považuje. Je však otázne nakoľko sa zúčastňuje verejného „gej a lesbického života.“ Ľudia, ktorí mali vzťah s osobou rovnakého pohlavia alebo stále majú, avšak ich väzby v menšine sú slabé, sa hovorí len o príslušnosti k menšine. Príslušník LGBTI menšiny je každý s odlišnou sexuálnou orientáciou než heterosexuálnou a mnoho homosexuálnych ľudí, ktorí majú kvalitné väzby v menšine môžu považovať za menej žiaduce, aby boli pred väčšinou prezentovaní ako súčasť menšiny. Na rozdiel od prvej skupiny sú súčasťou komunity, aj keď sa nezúčastňujú verejného „gej a lesbického života“ (Beňová a kol., 2007). Věra Sokolová (2006) ponúka v jednej z kapitol knihy *Mnohohlasem* kritický pohľad na hlavnú tému sexuálnych menšín (tak ako ju ona označuje) GLBT. Heteronormatívna spoločnosť automaticky považuje hlavný aspekt - odlišnosť sexuálnej orientácie a genderovej identity. „*Rovnaká sexuálna orientácia, či genderová identita sama o sebe ale nie je dostatočným zdrojom spolunáležitosti a spoločnej identity. Rovnako ako by*

bolo absurdné očakávať, že napr. vplyvný podnikateľ a chudobná matka- samoživiteľka sa budú stretávať a zdieľať rovnaké politické názory, sociálne témy, či kultúrne záujmy, len pre svoju heterosexuálnu orientáciu, je nezmyselné si myslieť, že gejovia, lesby a transgender ľudia sa zúčastňujú spoločných aktivít len preto, že sú homosexuálni, alebo transgender. Spoločným menovateľom je diskriminácia“ (Sokolová, 2006, 250).

S predsudkami voči menšine je spojený aj pojem homofóbia, ktorý je používaný a chápaný s rôznymi významami. V spoločnosti nezhŕňa len situácie vo vyhranenej rovine spojené s fyzickým násilím alebo iracionálny strach z homosexuality, ktorý je menej častý (aj keď stále prítomný), ale aj strach z rozmanitosti, či už genderovej alebo sexuálnej (Sokolová, 2006). Na chvíľku sa pri tomto pojme zastavím. Mnoho výskumníkov tvrdí, že tento pojem je nepresný s tvrdením, že sa nejedná o fóbiu alebo duševnú poruchu v pravom slova zmysle (Davies & Neal, 1996). Tento výraz sa formuloval na predpoklade nepriateľského postoja voči homosexuálnym ľuďom, ktorý súvisí s potlačenými homosexuálnymi sklonmi daného jedinca. Nejedná sa teda o psychopatologickú kategóriu. Ľudia, ktorých postoj bol označovaný za homofóbny, vychádzali z náboženských a filozofických dogiem a považovali ho za urážlivý. Napriek zavádzajúcej etymológii pojmu zrejme naďalej zostane rozšírený (Pechová, 2007). Lingvistickú nepresnosť pojmu homofóbia, ktorý znamená obavu z *rovnakosti* a nie obavu z ľudí eroticky orientovaných na osoby rovnakého pohlavia, by mal nahradiť pojem heterosexizmus. Často je vyjadrovaná jeho paralela k pojmom rasizmus, sexizmus a antisemitizmus, vzhľadom k presvedčeniam, ktoré ignorujú a odsudzujú správanie, identitu, vzťahy a komunitu odlišnú alebo inú než heterosexuálnu (Ondrisová et al., 2002).

2.1.Pohľad na sexuálne menšiny v Českej republike

Česká LGBTI komunita je charakteristická svojimi dobrými väzbami v komunite ale bez potreby zúčastňovať sa verejného života a od etnických menšín má možnosť svoju sexuálnu orientáciu skrývať a tak sa vyhnúť spájaniu s komunitou. So životom v komunite súvisí aj coming out, ktorý je možné rozdeliť na vnútorný coming out a vonkajší coming out. Aktívne prihlásenie k homosexuálnej či bisexuálnej orientácii, je dôležité pre viditeľnosť gejev a lesieb a ich akceptáciu v spoločnosti. V českej republike však nie je bežné, že by svoju sexuálnu orientáciu verejne priznali mediálne známe osoby (Beňová a kol., 2007).

Spoločným predmetom je hlavne diskriminácia a homofóbia, či už v Českej republike alebo v západnej Európe a Amerike. Na západe rozdiel od Českej republiky je však diskurz

zameraný na mapovanie, lesbickej, gej, transgenderovej a bisexuálnej kultúry a ich samostatný vývoj (Sokolová, 2006).

V našej spoločnosti je náhľad na sexuálne menšiny ovplyvnený obdobím komunistického režimu, spojeného s tabuizovaním a uvažovaním o sexuálnych menšinách v medicínskom duchu, ktorý pokračoval po roku 1989. Nasledovalo vymazanie homosexuality z diagnostických manuálov a boj proti HIV. Sokolová (2006) hovorí o latentnej a diskurzívnej homofóbii, ktorá je pre krajiny bývalého východného bloku charakteristická. *„Česká spoločnosť sama seba rada definuje ako tolerantnú, je však možné argumentovať tak, že táto tolerancia je skôr výrazom pasivity než aktívneho pochopenia a rešpektu“* (Sokolová, 2006, 251). Od roku 2006 kedy kniha vyšla sa uskutočnili štyri ročníky Prague Pride, pričom piaty sa pripravuje. Je však stále otázne, ako to ovplyvnilo toleranciu českej spoločnosti voči LGBTI komunite.

Z genderovej či sexuálnej rozmanitosti, zostáva homosexualita najakceptovanejšou. Vychádza z binárneho pojatia, a je považovaná len za „prevrátenú“ heterosexuálnu. Ľudia tradične vidia svet v dualitách, napríklad párové spolužitie muža a ženy a preto ju dokážu prijať. Základným rysom hnutia gejev a lesbičiek po roku 1989 v Českej republike je: *„mužská orientácia, dominancia a patriarchálny charakter českého homosexuálneho hnutia na strane jednej, a výrazný heterosexizmus českého feministického a genderového diskurzu na strane druhej“* (Sokolová, 2006, 252). Od nového tisícročia sa situácia postupne mení, pričom smerovanie hnutia bolo spôsobené historicko-politickými vplyvmi. Lesbické hnutie nemalo možnosť formovania spolu s feministickým hnutím tak ako tomu bolo na západe, nakoľko nebola možná deklarácia homosexuálnej identity. Po roku 1989 sa preto ťažko vydeľujú „ženské“ aktivity v rámci GLBT, pretože lesbické hnutie sa formovalo spolu s hnutím gejev a nie s feministickými aktivitami (Sokolová, 2006).

V rámci aktivít GLBT hnutia neexistuje veľká spolunáležitosť. Aktivity gejev a lesbičiek sú spojené pričom, „ženské“ aktivity sú oddelené od feministických. Bisexualita je takmer netematizovaná a transgenderové aktivity navzájom nespolupracujú. Samotná existencia „komunity“ je pre celé GLBT hnutie a jej samostatné „komunity“ diskutabilná. Väčšina lesbičiek, gejev a transgender ľudí na otázku existencie komunity nedokáže odpovedať áno, pretože v českej spoločnosti každému z nich chýba určitá oblasť. Niektorí vidia nedostatočný kultúrny život, málo zástupcov GLBT menšiny vo verejnom dianí, nedostatočná politická aktivita alebo neexistencia štvrtí a oblastí GLBT životom. Ústrednú rolu v rozvoji života GLBT zohral hlavne rozmach internetu a hovorí sa o „virtuálnej gej, lesbickej a transgenderovej kultúre“. V histórii to boli bary, časopisy, inzeráty, festivaly, kde

s príchodom internetu pribudla väčšia dostupnosť informácií, možnosť diskusií, komunikácie, zoznamovacie portály a mobilizácia v otázke registrovaného partnerstva (Sokolová, 2006). Dôležitým bodom v histórii komunity bolo ustanovenie pôvodne neformálnej platformy Gay a Lesbickéj ligy (GLL) občianskym združením v apríli roku 2004, ktorá priniesla dva aspekty: Prvým bolo prenesenie zodpovednosti za homofóbiu na spoločnosť a snaha o rovnomerné zastúpenie aktivít gejev ale aj lesbiieb. Potom čo sa GLL podarilo presadiť Registrované partnerstvo, činnosť postupne utíchla až liga nakoniec zanikla v roku 2008 (Seidl, 2012).

V roku 2003 vykonala Gay iniciatíva Českej republiky prieskum, ktorého výsledky zobrazujú situáciu spoločnosti vo vzťahu ku gay a lesbickej komunite. V diskusiách o tolerancii českej republiky sa často skloňuje slovo ignorancia. Avšak s porovnaním s ostatnými krajinami Európy, patri Česká republika z hľadiska okolností a atmosféry pre život gay a lesbickej komunity medzi najústretovejšie v Európe. Napriek prejavom homofóbie, ktoré sa neustále objavujú, nie je možné ju považovať za homofóbnu. Samotná gay/lesbická komunita žije v strachu a často nepriznáva svoju orientáciu v okolí. Najmenej časté bolo v prieskume verbálne obťažovanie. Neľahké to majú gayovia a lesby v zamestnaní a práve v rodinách. V práci zažívajú obťažovanie a mnoho z účastníkov výskumu bolo pre svoju sexuálnu orientáciu vyhnaných z domova (Gay Iniciatíva, 2003).

2.2 Lesbická menšina v Českej republike

Vývoj špecificky lesbickej menšiny sa odvíjal na základe menšiny gejev, napriek tomu by som jej chcela venovať samostatnú podkapitolu a zamerať sa hlavne na aktivity lesbických žien po roku 1989. V Českej republike ako jednej z prvých krajín na svete, došlo k dekriminalizácii homosexuality v roku 1961. Zákon takmer nič nezakazoval, avšak lesby a gejovia sa museli skrývať, alebo zatajovať svoju skutočnú sexuálnu orientáciu, inak mohli byť obvinení z rušenia verejného poriadku. Týkalo sa to nie len verejného priestranstva, ale aj zamestnania. Podľa Vampolovej a Kotišovej (2006) „Vládla v komunite atmosféra strachu“ (Vampolová, Kotišová, In Hašková, Křížková, & Linková, 2006, 267). Nebolo nezvyčajné že niektorí z nich patrili do zoznamov polície, čím sa stali ľahko vydierateľnými. Spôsob, akým mohli lesby či gejovia nájsť partnerku, či partnera bolo pod kolonkou Ostatní vo vtedajších denníkoch *Svobodné slovo*, *Práce* alebo *Lidová demokracie*. Inzeráty v tejto kolonke na oko spájali ľudí s rovnakými športovými či kultúrnymi záujmami. Neprichádzalo teda do úvahy, aby komunita vyvíjala snahy o vzdelávanie väčšiny a presadzovanie samých seba v spoločnosti. *Studna Osamění* sa medzi lesbami predávala ako poklad, aj napriek

zožatej kritike v zahraničí a starému dátumu vydania. Existovalo zopár bytov v Brne a v Prahe, kde schádzali avšak dozvedeli sa o nich len z ústneho podania. Pred revolúciou sa situácia začala „uvoľňovať“ a vychádzali články o homosexuálnej tematike v *Mladém Světe* a v *Tvorbě*. V po-revolučnej dobe sa odborníci, či už sexuológovia alebo psychológovia rozhodli komunitu zviditeľniť a verejne ju prezentovať. Hneď po revolúcii v Českej republike vzniklo Sdružení občanů homosexuální orientace. Pražské SOHO pôsobilo po celej republike, pričom každý kraj mal v organizácii svoje zastúpenie. Súčasťou združenia bola Lambda ako samostatná ženská organizácia, ktorá mala skôr zhromažďovaciu funkciu než politické ciele. Prevládali skôr gay organizácie a prejavilo sa to aj v časopise SOHO, kde mali lesby dve strany. Prevažovala gay tematika a po čase sa publikovanie článkov feministických aktivistiek v *Revue* stalo nežiadúce. Postupne tieto dve strany zmizli a nakoniec zanikol aj sám časopis. Pôsobenie rôznych skupín by sa dalo rozdeliť na menšie neformálne skupiny, ktoré pôsobia vo viacerých menších mestách Českej republiky a hnutia pôsobiace vo väčších mestách v Prahe a v Brne. Ich úlohou nebolo len neformálne stretávanie ale vydávali aj časopisy, zakladali linky pomoci, organizovali festivaly a snažili sa o dialóg s väčšinovou spoločnosťou. (Vampolová, Kotišová In Hašková, Křížková, & Linková, 2006).

Medzi verejne aktívne organizácie patria napríklad pražské LOGOS alebo vydávanie zbierok poézie s názvom *Promluv* od L- klubu Lambda. Autorky časopisu sa neskôr oddelili a vytvorili vlastnú skupinu s rovnakým názvom, pričom začali každoročne usporadúvať festival ženskej lesbickej kultúry APRILES. Pribúdala aj tematika genderu a rodových štúdií. Aktivita L- klubu začala slabnúť, až postupne zanikla. Založili časopis *Alia*, s výhradne lesbickou tematikou a odporom k feministickým myšlienkam, ktoré prichádzali od *Promluv*. Napriek vydávanému časopisu a festivalu verejná prezentácia slabla a súčasne neprebehla otvorená diskusia, ktorá by umožnila začlenenie ne-feministkám. Lesbické hnutie v Prahe sa tak veľmi skoro rozdelila na dva vzdialené póly. V roku 1998 sa názorovo odlišné časopisy *Alia* a *Promlavy* spojili pre malú čitateľskú obec. *Promlavy* postupne zanikali, aj napriek snahe zorganizovať poslednú schôdzku zvyšných aktivistiek, avšak nečleniek. V skromnej podobe sa v máji roku 1998 uskutočnil festival *Apriles* a záujem o neho neslabol. V roku 1999 prestal časopis *Promluv* a *Alia* vychádzať. Vznikali však mnohé dobrovoľnícke činnosti a organizácie ako KRUH A- KLUBU združujúce športovkyne alebo zbierky poézie *Dokonalost mizení*. Činnosť v menšine už nevedli organizácie ale aktivistky a uskutočnili sa dva ročníky festivalu *APRILES*. Celkovo festival trval od rokov 1995 až 1999. Aktivita však neutíchla a vznikol portál *lesba.cz* a časopis

Incognito, ktorý ponúkal viac lesbicko- feministickú tematiku, po roku však zanikol. Z vedenia Promluv sa ozvali ženy, ktoré odmietali účasť Kruhu A – klubu na festivale Apriles a tak sa nezávislá skupina žien zmenila názov na APRILFEST. V roku 2000 sa spojila skupinka lesbických žien a feministiek za účelom zapojenia sa do problematiky zákona o registrovanom partnerstve, ktorý nereflektoval právo slobodne mať a vychovávať deti a tak vypracovali Výzvu 2002. Ako predošlé aktivity pre neschopnosť otvoriť sa spolupráci a novým záujemkyniam sa Výzva len stratila a po 8. lesbickom festivale ukončili činnosť. Okolo tohto ročníku sa vytvorila dobrovoľnícka skupina, ktorá chcela organizovať festival avšak vedenie Promluv sa ozvalo a nakoniec k spolupráci s A-klubom nedošlo. Po formálnej stránke Promluv stále existuje a jeho bývalé členky sa snažia získať vlastníctvo festivalu APRILFEST. Po tom čo sa v roku 2004 neuskutočnil festival a vznikol ďalší tzv. Festiválek, aj napriek diskusii nebola otázka festivalu vyriešená. Od roku 2005 vznikol nový festival pod názvom „L na druhou“ pod vedením nového združenia. Na základe e-mailovej konferencie ešte v roku 2003 vznikla L- platforma, ktorá vznikla pre nezávislú diskusiu a nemá pevné pravidlá rozhodovania. V roku 2001 vznikla neformálna skupina Rozdielne rytmy, ktoré každý týždeň organizujú schôdzky v Gender Studies (Vampolová, Kotišová, In Hašková, Křížková, & Linková, 2006). Od roku 2010 je festival „L na druhou“ prečíslovaný a posledný bol ôsmy ročník v roku 2012 (eLnadruhou, 2014). V roku 2003 vznikol web Bengales.cz v rámci lesbickej platformy.

Ďalšími bezpochyby dôležitými udalosťami, ktoré už nie sú tak špecificky ladené pre lesbickú menšinu, avšak lesbické či bisexuálne ženy sa ich nepochybne zúčastňujú, sú Prague Pride alebo filmový queer festival Mezipatra.

2.3 Pohľad na sexuálne menšiny Slovenska

Keďže do roku 1989 nebolo dovolené zakladať LGBTI združenia a presadzovať ich práva, ako prvá vzniká organizácia Ganymedes až v roku 1990. Hnutie za rovnoprávnosť homosexuálnych občanov Slovenskej republiky si od začiatku kládlo za cieľ obhajovať a presadzovať práva homosexuálnych občanov a dosiahnuť zrovnoprávnenie sexuálnej menšiny v spoločnosti. Snažili sa o zavedenie inštitútu registrovaného partnerstva, a v roku 2001 bol skupinou siedmich poslancov predložený Návrh Zákona o Životnom partnerstve dvoch osôb rovnakého pohlavia (Ganymedes, 2010). Okrem organizovania podujatí pre kultúrne a športové vyžitie gejov a lesbičiek sa od roku 1997 venujú hlavne politickej aktivite. Prvá linka dôvery pre homosexuálnych ľudí bola zriadená práve organizáciou Ganymedes, ktorá fungovala od roku 1992 do roku 1998. Bez dotácie a nezáujmu vládnych inštitúcií však

linka nemala prostriedky na ďalšie fungovanie. (Ganymedes, 2010). V roku 1994 došlo k odpojeniu lesbických aktivistiek a vytvorenie Museion s cieľom zviditeľniť komunitu lesbických žien, ale súčasne poskytnúť možnosť stretávať ďalšie ženy, zdieľať svoje skúsenosti a pomáhať pri procese coming outu. Snažili sa aj o legislatívnu úpravu vzťahov, vytváranie liniek dôvery a od roku 1995 začal vychádzať prvý časopis pre lesbické ženy L/Listy.

Zo skupiny vysokoškolských študentov vzniklo združenie homosexuálne a bisexuálne orientovaných občanov HaBiO. Odlišovali sa hlavne organizáciou diskusných večerov, prednášok a rovnako zriadili linku dôvery. Od roku 1999 sa stali usporiadateľmi významného kultúrneho podujatia Gay film festivalu (Ondrisová et al., 2002).

Na strednom Slovensku, konkrétne v Banskej Bystrici vzniklo Združenie Altera Centrum komunikácie, kooperácie a integrácie sexuálnych menšín². Cieľom Alteri bolo vytvoriť informačné centrum, organizovanie rôznych kultúrnych a športových podujatí. Pokračovali aj ďalším festivalom v roku 2001 ako prvý štvordňový lesbický festival. CKKISM začalo pôsobiť preventívnejšie, organizovaním kurzov, výchovných opatrení a víkendových tréningov, a tým postupne odstraňovať predsudky. Aktivita LGB menšiny sa zvyšovala aj v iných regiónoch Slovenska. Na východnom Slovensku vznikol HAB Východ, v Nitre Arcus a v Bratislave HPlus (Ondrisová et al., 2002).

Významným krokom v histórii LGB menšiny na Slovensku bolo spojenie všetkých organizácií do Iniciatívy Inakosť v roku 2000. V spoločnosti sa tak začala viac diskutovať otázka sexuálnych menšín, pričom aktivisti často narazili na odpor u konzervatívnych politikov. Verejnosť sa však viac dozvedá viac o menšine, ktorá je čoraz viac zviditeľňovaná. Pri presadzovaní legislatívnej úpravy spolužitia a uvedenie zákonov zakazujúcich diskrimináciu je zviditeľňovanie menšiny väčšine veľmi dôležité. (Neviditeľná menšina). Od roku 2007 organizuje iniciatíva Filmový festival inakosti, ktorý je v súčasnosti jediným festivalom na Slovensku s LGBTI tematikou (Filmový festival inakosti, 2014). Súčasnne začiatkom nového tisícročia vychádza mesačník Atribút g/l. Hana Fábry o ňom v jednom rozhovore hovorí takto: „Do popredia sa dostali politici a političky, ktorí a ktoré boli až fundamentálne katolícky zmýšľajúci – nie ale v duchu „miluj blížneho svojho“, ale najmä bigotne sa držiaci istých katolíckych dogiem, ktoré s láskou k blížnemu nemajú nič spoločné. Myslím si, že katolícka cirkev narobila za posledných cca 15 rokov viac škôd na psychike gejev, lesbičiek a ich okolia (rodičov, súrodencov, priateľov...) ako ktokoľvek iný

---

² Ďalej už len CKKISM

pred ňou a mimo nej. ĽUDIA – gejovia a lesby – sa začali ešte viac báť žiť otvorene svoje životy, žili a žijú vo frustráciách, depresiách, osamelo alebo v nenapĺňajúcich heterosexuálnych vzťahoch. Atribút g/l bol logickou reakciou na spoločenský a psychický tlak, ktorému boli lesby a gejovia vystavení vo svojich každodenných životoch. Kresťanskodemokratické hnutie sa snažilo svoje zavádzajúce ideologické dogmy prezentovať ako pravdivé argumenty a dokázali značnú časť našej spoločnosti pre tieto svoje papravdy získať, keďže relevantných a najmä dostupných skutočných informácií o živote gejov a lesbiab nebolo veľa. Aj preto vznikol Atribút a vyprofiloval sa vedome ako zdroj politických informácií. A aj preto sa na Slovensku na štátnej úrovni nevytvárali žiadne zdroje, ktoré by dokázali pomôcť vzniku akýmkoľvek projektom určených pre LGBTI komunitu“ (Schlesinger, 2008).

Od leta roku 2001 vznikajú prvé pochody za práva komunity LGB ako samostatné akcie v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach pod názvom Pochody Inakosti proti homofóbii a diskriminácii gejov a lesbických žien (Ondrisová et al., 2002). Od roku 2010 sa každoročne v Bratislave koná Dúhový pride. V roku 2007 vznikol projekt Prvého lesbického združenia Museion Queer Leaders Forum, ako funkčná aktivistická a líderská sieť. Snažia sa o úplné zrovnoprávnenie s väčšinovou spoločnosťou: „Pod pojmom úplné zrovnoprávnenie rozumie QLF verejne a nekompromisne – ako prvé združenie na Slovensku – možnosť uzatvorenia manželstva aj neheterosexuálnymi pármami, automatickú akceptáciu tohto manželstva tretími osobami, nediskriminujúci prístup k osvojeniu dieťaťa/detí, k darcovstvu krvi, k službám asistovanej reprodukcie (umelé oplodnenie a náhradné rodičovstvo)“ (Queer Leaders Forum, 2009). Ďalšou organizáciou je tzv. Transfúzia, ktorá vznikla vďaka podpore z Fondu pre mimovládne organizácie a kladie si za cieľ nielen zvyšovať kvalitu života transsexuálnych a intersexuálnych ľudí, pričom nebude záležať na rode, rodovom prejave, sexuálnej orientácii a rodovej identite človeka (TransFúzia, 2009).

Ak by sme chceli porovnať Českú republiku so Slovenskom, dochádza na jeho území k pomalším sebauvedomovacím procesom v komunite lesbiab a gejov. Súčasne je u nás nižšia intenzita snáh o legislatívne zmeny. Spoločenský tlak na prijatie zákona o registrovanom partnerstve u našich susedov väčší, pričom však odpor legislatívcov menší ako v našej krajine (Daučíková, Bútorová, & Wallace-Lorencová, 2002).

2.4 Lesbická menšina na Slovensku

Prvými vlnami aktivizmu lesbických žien na Slovensku sa stal Museion, združenie, ktorá vzniklo v roku 1994. Snaží sa pôsobiť v oblasti súkromnej, kontaktovaním lesbických žien

a vytvárania prostredia lesbickej komunity a ďalej vo verejnej sfére, zviditeľňovaním a medializácii životov neheterosexuálnej komunity (Hepy SK, 2010). Iniciatíva piatich lesbických žien vytvoril samostatný priestor (nakoľko dovtedy existovalo len združenie Ganymedes), kde sa ženy budú môcť stretávať, avšak bez vzniku inštitúcie, ktorá by rôzne plánované akcie zastrešovala po právnej stránke nebolo možné. Prvotná myšlienka bola spojiť ženy, tak aby našli svoje lesbické kamarátky, pretože aj to je potreba (Fábry, n.d.). V neposlednej rade je to komunikácia s exekutívou a zákonodarným zborom Slovenskej republiky a snahy o právne riešenie spolužitia rovnako- pohlavných párov. Dôležité sú svojpomocné skupiny žien, ktoré účastníčkam pomáhajú prekonať vylúčenie zo spoločnosti, získať sebavedomie a sebadôveru, pričom sa ich zúčastňujú nie len ženy, ktoré prešli procesom coming outu ale aj ženy, ktoré sa naň len pripravujú. Mnoho žien však napriek snahe organizácie a veľkému úsiliu ďalej žije v utajení a časť z nich sa stretáva s komunitou mimo svoje bydlisko (Hepy SK, 2010). Súčasne pomáhalo nie len ženám samotným, ale aj ich rodinám a príbuzným, ktorý po coming oute majú mnoho otázok. Na začiatku to však musela byť práve päťica spomínaných žien, ktoré v začiatkoch stáli pod vlnou, ktorá sa postupne začala šíriť medzi ďalšie a ďalšie lesbické ženy (Fábry, n.d.). Združenie má niekoľko pobočiek, či už oblastných alebo zameraných na špecifickú skupinu žien stredného veku alebo lesbických dievčat. Z klubu Museion stred sa neskôr vyvinula organizácia Altera. Od roku 2000 do roku 2003 bol bežne predajný mesačník Atribút určený nie len lesbám ale aj gejom. Po jeho zániku vznikla webová stránka lesba.sk. V archívoch verejnoprávnych, súkromných či už televíznych alebo rozhlasových staníc Slovenska či anglickej stanice BBC sú dostupné mnohé relácie, na ktorých Museion spolupracoval. V rokoch 2006 – 2007 realizovali projekt „Kto je kto?“, v podobe petície za prijatie Zákona o životnom partnerstve v NR SR. Od roku 2008 sa združenie začalo zameriavať na líderské osobnosti LGBTI scény na Slovensku, vybudovanie siete hlavných aktivistov a diskusia nie len v rámci celej spoločnosti ale aj komunity gejov a lesbičiek. Následne tak vzniklo Queer Leaders Forum ako nové občianske združenie. Pre verejnosť najznámejším výstupom ich práce je Dúhový pride, avšak vznikli viaceré podujatia ako: Medzinárodný deň boja proti homofóbii, Vykopnime homofóbiu, turistická skupina Queer-Point a predstavovanie činnosti na festivale Pohoda či Trhovisku neziskových organizácií v Bratislave. Ďalším projektom je Herstory, kde sa prostredníctvom video nahrávok a rozhovorov predstavujú ženy neheterosexuálnej orientácie. Nesmieme vynechať ani Iniciatívu Inakosť, ktorej je rovnako súčasťou. (Hepy SK, 2010).

3. Ženská sexuálna orientácia

V podkapitole o sexuálnych menšinách v Českej republike je porovnaný odlišný vývoj LGBTI menšiny u nás a v zahraničí. Napriek tomu, že pri výbere respondentiek a rovnako pre názov práce – Rôzne pojatia *Lesbickej menšiny a lesbickej komunity* – som sa rozhodla zamerať sa hlavne, na ženy, ktoré sa identifikujú ako lesbické, nie je možné zabrániť tomu, aby sa žena identifikovala iným označením, prípadne sa tak nechcela identifikovať vôbec. Mnohé z nich (napriek tomu, že by na základe nášho pohľadu mohli byť za lesby považované) sa ako lesby neidentifikujú, nesúhlasia s týmto označením, aj keď počas ich života bola ich sexuálna orientácia výhradne homosexuálna. Existuje určité percento žien, ktoré určitú časť života prežili vo vzťahoch s mužmi ale dnes by sa mohli považovať, alebo sa samé považujú za lesby. Preto je dôležité spomenúť odlišnosť ženskej sexuality. Snažila som sa vyhnúť zaradovaniu žien, ktoré sa považovali za bisexuálne, nakoľko píšem o lesbickej menšine a komunite. Nie je však možné vylúčiť, že v skupine žien sa budú nachádzať aj ženy, ktoré sa neidentifikujú ako výhradné lesby.

3.1 Modely sexuálnej orientácie žien v minulosti a súčasnosti

V poslednom období dochádza k zmenám v konceptoch ženskej sexuality a sexuálnej orientácie. Znamená to, že teoretici sa odkláňajú od zovšeobecňovania skúseností mužskej populácie na obe pohlavia. Nepovažujú ich za normu a neprehliadajú jedinečné aspekty ženskej sexuality. Z výskumov vyplýva, že vývoj a samotná povaha sexuálnej orientácie mužov a žien sa značne líšia. Garnets a Peplau (2006) navrhli novú paradigmu, ktorá do popredia dáva skúsenosti žien a tvrdia, že pre pochopenie sexuálnej orientácie je nutné uznanie postavenia žien v spoločnosti. Práve rozdiely v spoločenskom a ekonomickom postavení oboch pohlaví a postojov, ktoré od žien očakávajú morálne a sociálne vhodné a správne chovanie, spôsobujú rozdiely v skúsenostiach žien a mužov. Veľa mýtov o sexuálnej orientácii žien je vyvrátených a výskumy ponúkajú nový pohľad na ich sexualitu (Garnets & Peplau, 2006).

Teoretici a výskumníci, ktorí zovšeobecňujú sexuálnu orientáciu a sexualitu u oboch pohlaví súčasne, často považujú skúsenosti mužov za normu a ignorujú jedinečné aspekty v životoch žien. Súčasné koncepty uznávajú rozmanitosť erotických skúseností žien a berú do úvahy socio-kultúrne faktory, ktoré ženskú sexualitu a sexuálnu orientáciu tvarujú počas celého života (Garnets & Peplau, 2000).

3.2 Plynulosť a poddajnosť ako hlavné znaky ženskej sexuality

Odborníci hovoria o akej si plynulosti- fluidite a poddajnosti- plasticite ženskej sexuality. V porovnaní s mužskou sexualitou, a schopnosťou zmeny sexuálnej preferencie počas života. Mužská sexualita je považovaná za menej pružnú a automatickejšiu.

Pojmom tvárnosť alebo plasticita Roy Baumeister (2000) popisuje stupeň v rámci ktorého môže byť sexuálna túžba formovaná a pozmenená sociálnym, kultúrnym a situačným tlakom. Naproti tomu, sexualita človeka, ktorá nie je tak tvarovateľná je viac prísne zasadená v skoršom období života, ako dôsledok biologických vplyvov a vplyvov z detstva. Práve Baumeisterov koncept je základom pre nové chápanie ženskej sexuality a sexuálnej orientácie (Baumeister, 2000; In Peplau & Garnets, 2000). V súlade s touto hypotézou je aj dôkaz o tom ako mnoho žien zapojením sa do feministického hnutia v 70-tych rokoch dokázalo nadviazať vzťah so ženami, odvrátiť sa od sexuálnych vzťahov s mužmi. Pearlman (1987) spomína, že zrejme veľká časť týchto žien sa rozhodla stať sa radikálnou lesbou skôr z politického dôvodu, než zo sexuálneho záujmu o ženy (Pearlman, 1987; In Peplau & Garnets, 2000).

Lisa Diamond uviedla svojou teóriou do povedomia Americkej spoločnosti v koncepte fluidity ženskej sexuálnej orientácie a upozornila na fakt, že sexuálne túžby, správanie a identity súčasných žien v Spojených štátoch sa v čase menia častejšie ako mužské (Diamond 2008 In Rupp, 2012)

Ďalším predpokladom Baumeistera (2000) je, že u určitej časti populácie žien existuje aj tvárnosť ich erotickej príťažlivosti, ktorá zabezpečuje nevyhranenosť voči mužom aj ženám. Vďaka tomuto predpokladu je možné vysvetliť skúsenosti žien, ktorých sexuálna príťažlivosť je nevyhranená a môže sa počas života meniť (Baumeister, 2000; In Peplau & Garnets, 2000). Ženy, ktoré sa neidentifikujú ako výlučne heterosexuálne sú pravdepodobnejšie bisexuálne orientované, než výlučne homosexuálne či už v príťažlivosti alebo vzťahoch (Laumann et al., 1994, Weinberg, Williams, & Pyror, 1994; In Peplau & Garnets 2000).

Za opodstatnené považujem spomenúť výskum Diamanta (1999) a jeho spolupracovníkov. Zúčastnilo sa jej 6935 žien z päťdesiatych štátov USA, ktoré sa identifikovali ako lesby, pričom 77,3% z nich malo počas života aspoň jedného mužského sexuálneho partnera. V tomto výskume sa zameriavali na históriu sexuálnych partnerov u pacientov, ktorá je dôležitá pre prevenciu výskytu sexuálne prenosných ochorení, odporúčenie preventívnych prehliadok, poskytovanie poradenstva za účelom prevencie

rizikových ochorení a pre povzbudenie sexuálneho života medikamentóznou liečbou. Úlohou tejto medicínskej štúdie bolo upozorniť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti na to, že aj ženy, ktoré sa identifikujú ako lesby, mohli byť v minulosti sexuálne aktívne práve s mužmi (Diamant et al., 1999).

Baumeister tvrdí, že bisexuálne správanie a príťažlivosť je signifikantne častejšie u žien než u mužov (Baumeister, 2000; In Peplau & Garnets, 2000). Jedna z ranných štúdií o bisexualite Blumsteina a Schwartz (1976) porovnávala ženy, ktoré boli v dlhodobých lesbických a heterosexuálnych partnerských vzťahoch (Blumsteina & Schwartz, 1976; In Peplau & Garnets, 2000). Niektoré z týchto lesbických žien neskôr znovu žili v partnerskom vzťahu s mužom alebo ako zistili Bart (1993) a Rust (1992) (Bart, 1993; Rust, 1992; In Peplau & Garnets, 2000).

Kitzinger a Wilkinson (1995) naopak spozorovali, že mnohé ženy po rozvode začali nový život s partnerkou (Kitzinger & Wilkinson, 1995; In Peplau & Garnets, 2000). Je dôležité poznamenať, že hypotézu o plasticite sexuálnej orientácii žien, nie je možné zovšeobecňovať a neznamená, že všetky ženy sú počas života schopné meniť svoju sexuálnu preferenciu.

Každá žena si osvojí v období dospelosti iný vzor sexuálnej orientácie, ktorý u nej môže pretrvať do konca života. Zdá sa však, že isté percento žien, počas života zmení objekt svojej citovej a sexuálnej túžby. Pre teóriu Baumeistera je kľúčový práve fakt, že je to charakteristickejšie pre ženy než pre mužov. V rôznych historických kontextoch a kultúrach sa vzory sexuálneho správania žien môžu líšiť (Peplau & Garnets, 2000).

Podstatnou otázkou v oblasti sexuálnej plynulosti, je aj súdržnosť v správaní a postojoch jedinca. Baumeister (2000) tvrdil, že správanie žien sa často mení pod vplyvom situačných okolností a je u nich pravdepodobnejšie, že si častejšie ako muži budú počínať v rozpore so svojimi skutočnými postojmi (Baumeister, 2000; In Peplau & Garnets, 2000).

Hypotéza o poddajnosti sexuálnej orientácie zase spochybňuje známu domnienku, že sexuálne správanie, túžby, a identita sú prepojené. Ženy sa môžu identifikovať ako lesby, môžu sa k ženám cítiť priťahované, a mať iba ženské sexuálne partnerky, to znamená, že ich správanie a postoje môžu byť konzistentné. Avšak aj u ženy, ktorá sa identifikuje ako lesba sa môže vyvinúť silná príťažlivosť k mužovi. Neznamená tiež, že ak ju budú priťahovať ženy aj muži bude sa identifikovať ako bisexuálna. Žena, ktorá sa identifikuje ako heterosexuálna môže mať počas sexuálneho styku so svojim mužom erotické fantázie so ženou. Všetky spomenuté príklady, len naznačujú rozmanitosť sexuality žien a vzdorujú doterajším teóriám o nutnosti súdržného správania a postojov človeka v otázke sexuálnej orientácie (Peplau & Garnets, 2000).

Takáto nesúdržnosť je však častejšia u žien než u mužov. V porovnaní s mužmi, väčšie percento žien pociťuje príťažlivosť k rovnakému pohlaviu aj napriek tomu, že vo svojom živote nemali sexuálny styk so ženou (Bell & Weinberg, 1978; Laumann et al., 1994; In Peplau & Garnets, 2000). Iný pohľad poskytol Rust a tvrdí, že sexuálna identita žien je nesúdržná, zložitejšia a zahŕňa protichodné javy, ktoré ešte neboli súčasnými výskumnými metódami zachytené (Peplau & Garnets, 2000).

Laumann (1994) navrhuje: „väčší zmysel dáva skúmať konkrétne aspekty správania, aktivity a pocity v rámci jedného genderu, počas určitých období života jedinca, než pýtať sa na to, či je osoba homosexuálna alebo nie je (Laumann et al. 1994, 285–286; In Peplau & Garnets, 2000).“ Na záver by sa dalo zhrnúť, že výskumy popisujúce správanie a skúsenosti žien stále viac dokazujú, že sexualita a sexuálna orientácia žien je plynulá a premenlivá v dôsledku čoho by sa mali vedci zamerať na sociálne a psychologické vplyvy pre jej lepšie pochopenie (Peplau & Garnets, 2000).

Ak sa na sexualitu a sexuálnu orientáciu pozeráme na základe skúsenosti mužov a považujeme ich za určitý model potom sa zameriavame na sexuálne správanie. Pri skúmaní ženskej sexuálnej orientácie a sexuality je však treba zdôrazniť dôležitosť vzťahov ako takých.

Čoraz viac výskumníkov sa tiež domnieva, že pre pochopenie sexuálnej orientácie a sexuality žien sú láska a intimita podstatnejšie, než v prípade mužov. Na otázku Čo je to vlastne sexuálna túžba, skupina mladých, heterosexuálnych ľudí vo výskume Regana a Berscheida (1996) odpovedala nasledovne: muži – „Sexuálna túžba znamená niekoho chcieť... tým fyzickým spôsobom. Len nespútaný sexuálny styk“, zatiaľ čo ženy – „Sexuálna túžba znamená túžbu byť si blízky po citovej stránke a vyjadriť lásku druhej osobe“ (Regan & Berscheid, 1996, 116; In Peplau & Garnets, 2000).

Na základe týchto odpovedí, Regan a Berscheid vyvodzujú záver, že skúsenosť mužov a žien sa zásadne líši a pre ženy je dôležitejšie romantické pojmie sexuálnej túžby, zatiaľ čo muži sa zameriavajú skôr na samotný sexuálny akt (Regan & Berscheid, 1996; In Peplau & Garnets, 2000).

Samozrejme pre ženy, je erotika rovnako dôležitá aj pre ich sexuálnu orientáciu. Je dôležité si uvedomiť kľúčovú úlohu emocionálnej intimity, ktorú pre sexuálnu skúsenosť žien zohráva. Rovnako nemôžeme tvrdiť, že pre mužskú sexuálnu orientáciu nie je dôležitá emocionálna blízkosť. Sexualita mužov a žien býva charakterizovaná odlišne. Mužská sexuálna orientácia je zameraná na telo, zatiaľ čo tá ženská sa zameriava skôr na partnera a vzťah ako taký (Peplau & Garnets, 2000).

Oliver a Hyde skúmali niekoľko teoretických pohľadov na sexualitu, a zistili, že v porovnaní s mužmi majú ženy menej sexuálnych partnerov a majú viac negatívnych postojov voči predmanželskému sexu (Oliver & Hyde 1993; In Peplau & Garnets, 2000).

Pre zhrnutie a porovnanie starších a novších modelov alebo pohľadov na ženskú sexuálnu orientáciu použijem nasledujúcu tabuľku:

NÁZORY NA ŽENSKÚ SEXUÁLNU ORIENTÁCIU V MINULOSTI.	SÚČASNÝ POHĽAD NA ŽENSKÚ SEXUÁLNU ORIENTÁCIU.
Sexuálne menšiny sú abnormálne a psychicky poškodené zatiaľ čo heterosexuáli sú normálni a duševne zdravý (model choroby).	Sexuálna orientácia sa nespája s duševným zdravým a psychickým prispôbením.
Pre sexuálnu orientáciu je zásadná genderová zhoda to znamená, že heterosexuálne ženy sú feminínne a lesby sú maskulínne („inverzný model“).	Neexistuje žiadna zásadná súvislosť medzi genderovou prispôbitosťou a sexuálnou orientáciou. Táto súvislosť sa líši v rôznych sociálnych kontextoch.
Zdôrazňovanie biologickej podmienenosti sexuálnej orientácie.	Biologické vplyvy sú obmedzené, nepriame a líšia sa v špecifických kontextoch.
Sexuálna orientácia je nemenná a trvalá.	Ženská sexuálna orientácia je plynulá a počas života premenlivá.
Socio- kultúrne vplyvy nie sú brané do úvahy. Pozorované vzory sú často považované za univerzálne.	Zdôrazňovanie socio- kultúrnych vplyvov na gender a sexualitu, ekonomický a sociálny status ženy, a vplyv kultúry na sexuálnu identitu a prijímajúce alebo odmietajúce postoje voči sexuálnym menšinám.
Ústrednou pre sexuálnu orientáciu je sexuálna aktivita.	Ústrednou zložkou ženskej sexuálnej orientácie sú vzťahy.
Ženy zo sexuálnej minority (lesby) sú stredobodom skúmania.	Všetky ženy sú uctené.

Bisexualita prehlíadaná alebo považovaná za prechodné štádium predtým, než žena prizná svoju homosexualitu.	Bisexualita je uznaná.
Zdôrazňovanie rozdielov medzi sexuálnymi menšinami a majoritou.	Uznanie podobností medzi ženami založené na biológii, rodovej socializácii, sociálnom statuse atď.
Sexuálna identita, prítlačivosť a správanie sú oddelené kategórie (t.j. heterosexuál, homosexuál, bisexuál).	Sexuálna identita, prítlačivosť a správanie môžu byť komplexné ale aj nekonzistentné.
Výskumníci zameriavajúci sa na jednu príčinu alebo na jednu vývojovú charakteristiku (napr. vplyv prenatálnych hormónov, rodinná dynamika v detstve).	Uznanie vedcov, že na sexuálnej orientácii sa podieľa viac faktorov, to znamená, že vývoj nie je lineárny.

Tabuľka 2.: Názory na sexuálnu orientáciu žien v minulosti a súčasnosti (Peplau & Garnets, 2000, 342).

3.3 Typológie rozdeľujúce lesbické ženy do určitých kategórii

Niektorí autori rozlišujú rôzne typy lesbií, aby odrazili pestrosť a rozmanitosť životov žien. Lesby, ktoré sa lesbami narodili, tzv. „born-that-way lesbians“ alebo lesby, ktoré si prítlačivosť voči žene zvolili neskôr počas života tzv. „elective lesbians (Peplau & Garnets, 2000)“.

Golden (1996) tvrdí, že ženy, ktoré sa lesbami narodili majú od mladého veku „pocit, že sa odlišujú tým, že pociťujú prítlačivosť voči rovnakému pohlaviu, a tak nevnímajú túto odlišnosť ako vedomú voľbu (Golden, 1996, 235 In Peplau & Garnets, 2000).“

Iní autori zase rozdeľujú lesby na maskulínne tzv. „butch“ a femínne tzv. „femme“ lesby alebo skutočné lesby a ženy, ktoré sa na lesby môžu podobáť ale v skutočnosti nie sú členkami tejto kategórie. Tieto empirické výskumy a typológia, ktorá na základe nich vznikla sa dá považovať za pomerne obmedzenú, nekonzistentnú a nie veľmi nápomocnú.

Zatiaľ nebola dokázaná platnosť niektorej z týchto typológií, ktoré sa snažia poskytovať presvedčivý model sexuálnej orientácie, ktorý by sa dal považovať za všeobecne platný (Peplau & Garnets, 2000). Spomínané typológie sa však venujú iba lesbám, pričom nehovoria nič o skúsenostiach heterosexuálnych žien. Daryl Bem (1996) zo svojej analýzy o sexuálnej orientácii vylúčil tzv. politické lesby („political lesbians“). Podľa Bema niektoré ženy „si možno z rôznych politických či sociálnych dôvodov vyberú život so ženou. Vedie

ich tomu snaha vyhnúť sa sexuálnym a romantickým vzťahom s mužmi, a rozvíjať svoju príťažlivosť voči ženám a identifikovať sa ako lesba alebo bisexuálna žena (Bem, 1996, 331; In Peplau & Garnets, 2000).“

Napriek tomu, že sa tieto ženy popisovali ako lesby, a mali sexuálne vzťahy s ostatnými ženami Bem ich vydělil mimo bežný rámec jeho teórie o sexuálnej orientácii. Politická motivácia a nie sexuálna pre vstup žien do lesbických vzťahov, bola dôvodom podľa ktorého toto kritérium rozlišoval, avšak nepostavil túto teóriu zámerne k vylúčeniu týchto vzťahov zo svojej teórie. Pozoruhodné ale je, že vytvoril kategóriu „racionálne heterosexuálky“ (economic heterosexuals), ktoré napriek svojej príťažlivosti voči ženám, zostali vo vzťahu s mužmi pre zabezpečenie si sociálneho postavenia a finančného zabezpečenia. Bemova teória teda neponúka dostatočné vysvetlenie sexuálnej orientácie žien a jeho prístup by sa dal nazvať nevyvážený. Zdá sa totiž, že takéto ženy sú podľa neho nad rámec teórie heterosexuality a osobnú motiváciu nepokladal za relevantný pre klasifikáciu heterosexuálnych žien (Bem, 1996; In Peplau & Garnets, 2000).

Teória o rozdeľovaní žien na maskulínne a feminínne, tzv. butch a femme lesby dáva dôraz na úlohu rodu u lesbických žien, ale nie je možné ju uplatniť na heterosexuálne alebo bisexuálne ženy. Rovnako vieme, že dievčatá v detstve popisované ako „tomboys“, teda rodovo nekonformné, sú v dospelosti často heterosexuálne (Peplau & Garnets, 2000).

Dôležitou otázkou je aj to aký vplyv majú maskulínne a feminínne znaky, osobnostné vlastnosti na sexualitu, sexuálnu orientáciu heterosexuálnych žien a dievčat. Nezameriava sa tiež na to, aké faktory vedú ženy k tomu, že sa v dospelosti identifikujú ako heterosexuálne, či iné ako lesbické alebo bisexuálne (Peplau & Garnets, 2000).

Ďalším faktorom týchto teórií je aj to, že nezaraďujú socio- kultúrny kontext do svojho ponímania. Teória, ktorá rozdeľuje lesby na ženy, ktoré si uvedomujú, že sa so svojou sexuálnou orientáciou narodili a ženy, ktoré si svoju sexuálnu príťažlivosť zvolili („born-that-way lesbians“ a „elective lesbians“). Do popredia sa dostáva otázka či nie je možné si svoju sexuálnu orientáciu počas života jednoducho vybrať. Teória rozdeľujúca lesbické ženy na butch a femme sa uplatila v kontexte tejto subkultúry v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch 20. storočia, avšak v súčasnosti už nie je univerzálnou. Pre intímne priateľstvá medzi africkými ženami- *motsoalle*, ako ich popísala Blackwoodová alebo medzi americkými ženami v 19. storočí, neboli femininita a maskulinita príznačnými elementmi v rovnakopohlavných vzťahoch. Tretím obmedzením v tejto typológii je to, že navrhnuté kategórie sa obvykle vzájomne vylučujú. Napríklad teória rozlišujúca medzi akousi vrodenu a získanou sexuálnou preferenciou je dichotomná a v skutočnosti sú skúsenosti

žien komplexnejšie. Na záver je potrebné dodať, že prístup snažiaci sa vysvetliť sexuálnu orientáciu žien a jej vývoj na základe typológii neponúka reálny rámec pre skutočné pochopenie žien a ich skúseností (Peplau & Garnets, 2000).

4. Dôsledky lesbickej identity a význam lesbickej komunity

Vďaka častejším diskusiám v spoločnosti a relatívnej otvorenosti je či už lesbická alebo gay identita viac prijímaná, avšak stále spojená so stresom, ktorý spôsobujú mnohé situácie neustáleho coming outu nie len v blízkom okolí, ale aj v pracovnom živote. Proces coming outu nie je vždy spojený s prijatím a následná sociálna opora je veľmi dôležitým prvkom v sebaopjatí a sebavedomí človeka. Preto sa zaujímame o význam komunity, nakoľko k nej lesbické ženy v Českej republike tiahnu a vyhľadávajú ju.

Pocit spolunáležitosti s určitou skupinou naplňuje základnú potrebu človeka niekam patriť a má pozitívne individuálne a sociálne vplyvy. Dôležitý význam má bezpochyby pre sexuálne menšiny a ich identitu. Teoretici však rozlišujú spolunáležitosť alebo prepojenie s komunitou (community connectedness) a účasť v komunite (community participation). Ak sa jedinec zúčastňuje komunity, je to hlavne jeho behaviorálna participácia a patrí sem konkrétne správanie, ktoré môže zahŕňať len zúčastňovanie sa rôznych LGBTI udalostí a podujatí. Avšak spojenie alebo spolunáležitosť s komunitou má či už kognitívne alebo afektívne komponenty, spojené s pocitom prijatia do skupiny a súhlasom s ideológiou skupiny. Na rozdiel od jednoduchej účasti v skupine je spojená s pocitom prepojenia so skupinou. Avšak nie každý člen sexuálnej minority sa považuje za súčasť LGBTI komunity a má možnosť byť jej súčasťou. Tento fakt je ovplyvnený sociálnym statusom jedinca. Časté je používanie pojmu LGBTI komunita v zmysle jedinej komunity, avšak jedinci na to nahliadajú rôzne a súčasne aj výskumy potvrdili existenciu širokej škály komunity a komunit (Frost, & Meyer, 2012).

Pojem komunity je v psychologicko-obecnej obci chápaný v širokom rozmedzí od sociálnej siete, ktorá však nefunguje v priamej interakcii tvárou v tvár, pričom sú zdieľané určité morálne a spoločenské hodnoty. Až k pojatiu psychickej spolunáležitosti k určitej skupine, pričom jej členov spája hlavne spoločný záujem, viac než rovnaká geografická poloha. Ďalším pojmom je pocit spolupatričnosti voči komunite, kedy jedinec vníma podobnosť s ostatnými členmi skupiny, ich vzájomnú previazanosť a svoju súčasť v rámci stabilného a spoľahlivého celku. Dôležitú úlohu komunity popísali už ranné výskumy vo vzťahu pocitu spolupatričnosti ku komunite a sociálne väzby. Ďalšie výskumy objavili asociácie

v súvislosti s väčšou cieľavedomosťou a väčšími občianskym prínosom či už charitatívnym alebo v celkovej občianskej angažovanosti. Členovia či už sexuálnych etnických alebo rasových minorít, patria k stigmatizovanej populácii, kde práve komunita zohráva dôležitú úlohu. Predošlé výskumy tvrdia, či už v prípade LGBTI komunít alebo komunít etnických minorít, ich význam a poskytovanie bezpečného priestoru, kde môžu vzájomne interagovať bez pocitu ohrozenia a majú zaistenú možnosť stretávať sa s ľuďmi s rovnakou sexuálnou orientáciou, rovnako ako byť súčasťou LGBTI aktivizmu a zaisťovať jej členom rovnaké práva aké má väčšina. Komunita zohrala rovnako dôležitú úlohu v hnutí za práva žien a podnietila politické zmeny. Ženy majú bez ohľadu na politicky zamerané hnutia tvoriť hustejšie, väčšie a rozmanitejšie sociálne siete ako opačné pohlavie. Navyše výrazne ovplyvňuje mentálne zdravie členov sexuálnych minorít. Dve výhody afiliácie voči komunite sú hlavne prijímajúce prostredie, bez stigmatizácie jej členov a poskytovanie podpory takto negatívne hodnotenej menšiny. V stresujúcich podmienkach komunita poskytuje prehodnotenie týchto skúseností a zabraňuje ich škodlivosti na psychiku jedinca. Napriek týmto výsledkom je neustále výskumov v oblasti komunitnej psychológie lesbických a bisexuálnych žien nedostatok. Ešte výraznejšie opodstatnenie a podporu poskytuje komunita lesbickým ženám rôzneho rasového pôvodu. Výsledky štúdie autorov Lehavor, Balsam a Ibrahim-Wells ukázali že účastníčky výskumu rôzne etnického a rasového pôvodu potvrdili dôležitý význam LGBTI komunity avšak naprieč výskumnému súboru sa tento pohľad mierne odlišoval, či už na základe miesta bydliska alebo práve etnického a rasového pôvodu. Predpokladať, že ženy patriace do sexuálnych menšín patria do rovnakej komunity nie je odôvodnený, nakoľko každá komunitu definuje a pozerá sa na ňu z iného uhlu pohľadu (Lehavor, Balsam, & Ibrahim-Wells, 2009).

Niektorí autori sa však na problematiku komunít dívajú kriticky a používanie kategórie „komunita“ pre popisanie odlišných a rôznorodých skupín, ktorý by nikdy nenavštevovali rovnaké udalosti a nikdy by sa neidentifikovali ako súčasť gay alebo lesbickej komunity (Walker, 2010). Je potrebné byť kritický a brať do úvahy, fakt, že nie každý gay alebo lesba sa potrebujú identifikovať ako súčasť komunity.

Na rozdiel od veľkých miest, obyvatelia menších miest (v tomto prípade mesto s počtom obyvateľov 100 000), majú väčšie problémy nájsť komunitu, ktorej by mohli byť súčasťou a popisujú ich ako viac homofóbne. Dôležitý význam majú symboly pri utváraní lesbickej či gay komunity a nie sú to len samotné sociálne vzťahy. V takomto prostredí majú potom symboly veľký význam (Cuthbertson, & Carrera 2008).

V Spojených štátoch má väčšina lesbických žien väzby s dvoma svetmi; spoločnosťou heterosexuálnej väčšiny a subkultúrou lesbickej respektíve sexuálnej menšiny. Pre pochopenie vyrovnávania sa s neľahkou životnou situáciou u homosexuálnych ľudí je potrebné sa zamerať nie len na ich vzťahy s gay komunitou alebo aj ne-homosexuálnym svetom, ktorého sú súčasťou, ktorý to uzatvára. Psychológovia zatiaľ nevytvorili žiadnu analýzu pre pochopenie tejto dvojitej skúsenosti. Je preto potrebné vytvoriť rámec duálnej identity, pre pochopenie obsahu lesbickej identity (Fingerhut, Peplau & Ghavami, 2005).

V minulosti vzťahy medzi dvoma ženami neboli spájané so žiadnou osobnou sexuálnou identitou a vôbec nie identitou menšiny ako subkultúry. V Spojených štátoch sa tento pohľad zmenil až v dvadsiatom storočí so vznikom lesby ako sociálnej identity a pre-definovaním homosexuálov ako sexuálnej minority blízkej iným utláčaným minoritám. Ženy vytvárali vzťahy a vzťahy s inými ženami bez otázok o ich sexuálnej identite. V posledných dekádach sa zmenil pohľad na sexualitu, ktorá sa stala podstatným základom osobnej ale aj sociálnej identity (Fingerhut, Peplau & Ghavami, 2005).

Obe dimenzie, lesbickej a väčšinovej identity obsahuje niekoľko zložiek a nimi sú: kognitívny, afektívny a behaviorálny komponenta. Najpodstatnejším kognitívnym elementom spojenia s lesbickou komunitou u ženy je identifikovať sa ako lesbická prípadne inými označeniami, queer, gay, (v angličtine dyke, butch u nás označená ako maskulinná lesba) a pod. Toto označenie ovplyvňuje ako sa bude utvárať jej vlastná sexuálna identita a nakoľko bude pre ňu pozitívne označovať sa ako lesba a či bude hrdá na označenie lesby. Behaviorálna komponenta obsahuje nie len dyadický vzťah s ďalšou ženou ale aj zúčastňovanie sa na lesbickej komunite prostredníctvom siete priateľov, organizácii, inštitúcii a lesbického prípadne gay aktivizmu. Jednou z možností skúmania je zvažovať do akej miery lesbická žena zachováva väzby s majoritnou spoločnosťou, ktoré si vytvorila pred lesbickou identifikáciou a špecifické spojenia s organizáciami a aktivitami spojenými s väčšinovou spoločnosťou. Prepojenie s väčšinovou spoločnosťou budú najjasnejšie u nových kontaktov, ktoré si lesbická žena vyformuje po coming oute v rámci profesnej organizácie alebo občianskeho združenia. U väčšiny lesbických žien, ktoré majú obe skupiny priateľov, bude preferovať udržať oba sociálne svety oddelený jeden od druhého. Každá lesbická žena, ktorá odhalí svoju identitu pred lesbou alebo gayom, je spôsobom akým ukázať jej participáciu a členstvo v gay alebo lesbickej komunite a uznať zdieľanie väzby s komunitou (Fingerhut, Peplau & Ghavami, 2005).

Lesbické ženy sú rovnako zraniteľné voči každodennému prežívaniu stereotypov, vylúčenia a nepriateľstva na základne vlastnej sexuálnej orientácie. V nedávanej štúdií lesby a gayovia

prežívali dva takéto prejavy za týždeň s rozmedzím od nula po osem takýchto stretov (Fingerhut, Peplau & Ghavami, 2005).

Internalizovaná homofóbia je charakterizovaná ako intrapsychický konflikt, medzi vlastnými pocitmi príťažlivosti k osobe rovnakého pohlavia a túžbou či pocitom, mať heterosexuálnu identitu u jedinca. Súčasťou zdravého vývoja LGBTI identity u lesbiab, gayov, či bisexuálov, je internalizovaná homofóbia, a pre vývoj zdravého sebapojatia je jej prekonanie (Frost, & Meyer, 2009).

Rovnako môžu prežívať stres spôsobený internalizovanou homofóbiou a ženy, ktoré si želajú, aby ich muži priťahovali alebo sú v rozpakoch zo zobrazenia lesbických žien v televízii sa cítia prežívajú internalizovanú homofóbiu. Internalizovanú homofóbiu je možné považovať za stabilnú osobnostnú premennú alebo ako stresor, ktorý v čase a rôznych situáciách môže kolísať. Ženy, ktoré sa výrazne identifikujú ako lesbické a prežívajú väčšinu času v spoločnosti gay – orientovanej a majú len slabé väzby na heterosexuálnu spoločnosť, tým obmedzujú pôsobeniu predsudkov voči gayom. Naopak ženy, ktoré sa výrazne identifikujú ako lesbické pričom sa viac socializujú hlavne v heterosexuálnom prostredí, zvyšujú svoju zraniteľnosť voči negatívnej interakcii a diskriminácii. Rámec duálnej identity naznačuje, že skúsenosti výrazne lesbicky identifikovaných žien sa môže líšiť v závislosti na tom či ich väzby na väčšinovej spoločnosti sú silné čo môžeme označiť ako integrovaná identita alebo slabé ako oddeľujúca sa identita (Fingerhut, Peplau & Ghavami, 2005).

Rothblum (2010) popisuje vo svojom výskumnom súbore 28 lesbických žien, 19 bisexuálnych, 3 queer a 10 heterosexuálnych, kde na rozdiel od sedemdesiatych rokov ženy nenavštevujú komunity pre ich hlavný znak – rovnakú sexuálnu orientáciu ich členiek. Dôležitým faktorom je sociálna opora, ktorú ženy v skupine či už lesbických žien, alebo akýchkoľvek komunit, ktoré navštevujú pociťujú. Hlavne bisexuálne ženy mali potrebu vytvárať vlastné nové aktivity a skupiny, kde by sa nemuseli mať len okrajovú rolu v lesbických komunitách, alebo tak ako vo väčšinových heterosexuálnych komunitách. Tri ženy, ktoré popísali svoju identitu ako queer pociťovali, že je náročné nájsť komunitu, v ktorej nebude ich identita radikálna, nakoľko nezapadá do dvoch hlavných identít, lesbická/ bisexuálna. Veľká časť žien sa cítila vylúčená z komunit napriek ich veľkému množstvu, do ktorých sa je možné zapojiť. (Rothblum, 2010).

VÝSKUMNÁ ČASŤ DIPLOMOVEJ PRÁCE

5. Výskumný problém a ciele práce

Súčasný výskum lesbickej komunity a minority nadväzuje na výskum z Ročníkovej práce o Partnerských vzťahoch lesbických žien. Inšpirované americkou literatúrou sme v minulom výskume upriamili pozornosť na sociálnu oporu v ich okolí, stres spôsobený homofóbnymi prejavmi, ich postoj k registrovaným partnerstvám, skúmali sme aj úvodnú fázu partnerských vzťahov dvoch žien a ich tendenciu vyhľadať odborníka počas partnerských problémov. Mnohé z žien prekvapilo použitie slova komunita a predpoklad existencie lesbickej komunity v Českej republike, a nepovažovali sa za jej súčasť. Práve pre odlišnosť rôznych skupín v lesbickej menšine nevideli prepojenosť a súdržnosť v menšine a rovnako ani existenciu komunity.

Pri tvorbe ďalšieho výskumu nás zaujímalo hneď niekoľko otázok. Vnímajú lesbické ženy existenciu lesbickej komunity? Aké sú ich prvé skúsenosti? Cítia sa byť jej súčasťou? Existujú odlišné typy skupín a reflektujú ich aj samotné respondentky? Komunita LGBTI ľudí alebo špecificky lesbická komunita, je popisovaná ako častý zdroj sociálnej opory u ľudí s menšinovou sexuálnou orientáciou. Ako je tomu v lesbickej menšine v Českej republike a na Slovensku? Zaujímal nás ďalej aj ich postoj k podujatiam Prague Pride či Dúchový pochod v Bratislave a iné aktivity organizované špecificky pre menšinu od zábavy v podobe koncertov a tanečnej párty až po kultúrne a filmové festivaly. Naším cieľom sme určili skúmanie „prvých krokov“ v lesbickej komunite, ich aktuálne vzťahy s inými lesbickými ženami, postoj k aktivitám, ktoré sú im ponúkané v rámci komunity, odlišné skupiny lesbických žien v rámci celej menšiny a aj ich vlastný pocit príslušnosti nie len voči komunite ale aj lesbickej menšine. Chceli sme teda skúmať nie len ako sa lesbická komunita môže javiť navonok, ale aj jej vnímanie samotnými lesbickými ženami.

5.1 Výskumné otázky kvalitatívneho výskumu

Výskumná otázka č. 1

Aké sú prvé skúsenosti lesbických žien s tzv. lesbickou komunitou?

Výskumná otázka č. 2

Akú vzťahy majú lesbické ženy s inými lesbami?

Výskumná otázka č. 3

Aké typy skupín lesbiab v komunite/minorite vnímajú?

Výskumná otázka č. 4

Akú príslušnosť ku komunite a minorite lesbiab cítia?

6. Metodologický rámec a výskumný súbor

Tematiku lesbickej menšiny a komunity sme sa rozhodli aj v prípade Diplomovej práce skúmať kvalitatívnym prístupom, ktorý dokáže zachytiť v čom sa odlišujú jednotlivé príbehy žien a tým poukázať na individuálne charakteristiky každej respondentky. Použitie kvantitatívnych metód by mohlo viesť k tomu, že by sme tieto odlišnosti nebadali. Kvalitatívny design v prípadoch kedy sa nám informácie javia ako nedostatočné, umožňuje dopĺňať ďalšie otázky v priebehu rozhovoru a obohatiť tým celkovo hodnotu získaných dát.

Česká ale aj zahraničná literatúra ukazuje rôzne pohľady na definíciu a pojetie kvalitatívneho výskumu. Strauss a Corbinová (1999) definujú kvalitatívny výskum ako „akýkoľvek výskum, ktorého výsledkov sa nedosahuje pomocou štatistických procedúr alebo iných spôsobov kvantifikácie“ (Strauss, & Corbinová, 1999, 10). Miovský (2006) začína vysvetlením pojmu kvalita, ktorý značí súhrn charakteristík a vlastností o predmete záujmu a hovorí aj o jeho akosti a vlastnostiach. Rozdeľovanie metodológie na dve striktné odlišné metódy je zavádzajúci. V minulosti sa vedecká metóda zužovala hlavne na kvantitatívny prístup, a túto skutočnosť reflektuje niekoľko slovníkov. Rozdelenie na kvantitatívny a kvalitatívny výskum, ale považuje Miovský (2006) za didaktické pojetie a snaží sa podať nový pohľad na skúmanie v psychológii, ktorý však vychádza z historických poznatkov o metodológii v psychológii. Každý psychologický výskum obsahuje oba prístupy a či už využívame štatistickú analýzu, nie je možné sa vyhnúť kvalitatívnej interpretácii výsledkov a rovnako štatisticky hodnotiť a kategorizovať dáta získané pološtruktúrovaným rozhovorom (Miovský, 2006). „Interpretace dat je vysoce kreativní proces, ktorého výsledok úzko súvisí s individuálnymi schopnosťami výskumníka, šírke jeho teoretického záberu a praktických skúsenostiach. Je vhodné rozlišovať rôzne fázy výskumu, v ktorých rámci môžu byť použité kvalitatívne ale aj kvantitatívne v závislosti na cieľoch a adekvátnych výskumných prostrediach zvolených pri dosahovaní týchto cieľov“ (Miovský, 2006, 15).

6.1 Popis výskumného súboru

Jedinou podmienkou pre účasť v našom výskume bola identifikácia respondentky. Samotný názov určuje, že výskumu sa mohli zúčastniť ženy s lesbickou orientáciou. V súbore nemáme žiadnu ženu, ktorá by sa identifikovala ako bisexuálna. Avšak nenachádzajú sa v ňom výhradne lesbické ženy a nemohli sme zabrániť účasti ženám, ktoré nemajú potrebu sa akokoľvek zaraďovať do kategórii heterosexuálna/bisexuálna/homosexuálna. Názorovo sa stotožňujeme s teóriou o plynulosti-fluidite a poddajnosti- plasticite ženskej sexuality a ženskej sexuálnej orientácie, ktorú sme zaradili do teoretickej časti práce (Peplau, & Garnets, 2006).

Metódou výberu do výskumného súboru sa na základe kontaktov na predchádzajúce respondentky výskumu z Ročníkovej práce stala metóda snehovej gule. Časť kontaktov pochádza z môjho okolia. V rámci kvalitatívneho výskumu je častou metódou výberu a kombinuje prostý náhodný výber a účelový výber. Počas výskumu Partnerských vzťahov lesbických žien sme získali rôznymi metódami kontakt na desať respondentiek a môžeme ich označiť ako prvú vlnu kandidátok pričom, kontakty, ktoré nám ďalej poskytli sú tzv. druhou vlnou kandidátok. V prípade lesbickej menšiny, je aj vzhľadom k ženám, ktoré sa neidentifikujú žiadnou kategóriou, náročné presne definovať základný súbor. V literatúre zatiaľ neexistuje presný popis ako je základný súbor v našom prípade lesbickej komunity a vo svojej podstate aj celej LGBTI komunity veľký. Mnohé výskumy, ktoré popisujú tzv. štyri percentá populácie majú nedostatky v metodológii, a ďalší výskum sa v poslednej dobe znovu nerealizoval a je otázne nakoľko je možné skúmať percentuálne zastúpenie. Neexistuje ani zdroj popisujúci jeho základné vlastnosti (Miovský, 2006).

Vekové rozpätie výskumného súboru bolo nasledovné: 20, 21, 21, 22, 22, 22, 23, 24, 25, 25, 32, a 43 rokov, pričom priemerný vek je možné zaokrúhliť na 25,4 rokov. Vzhľadom k faktu, že päť respondentiek v súbore pochádza z prvej vlny kandidátok a ďalšie z nich kontaktované prostredníctvom nielen prvej vlny, ale aj kontaktov z môjho okolia, sa bydlisko respondentiek pohybuje v okolí Olomouca a Ostravy. Väčšina z nich pochádza z menších miest a dedín Moravského kraja, v súčasnosti však žijú hlavne v týchto dvoch mestách. Jedna respondentka pochádza zo Slovenska. Konkrétne žijú v nasledovných mestách: Kostelec nad Orlicí, Olomouc, Ostrava, Hranice na Moravě, a Babiná pri Zvolene. Všetkých 10 respondentiek sa identifikuje ako lesbických, avšak ďalšie dve z nich neprijímajú ani jednu z kategórii heterosexuálna, homosexuálna, bisexuálna a žijú spolu v desaťmesačnom vzťahu. Respondentka zo Slovenska je v našom súbore v značnej

menšine, nakoľko prostredníctvom či už osobných kontaktov, alebo prvej vlny z minulého výskumu tri z potencionálnych účastníčok si aj napriek súhlasu nakoniec svoju účasť rozmysleli. Jedna respondentka odmietla účasť aj po nahraní rozhovoru. Možnosť opustiť v ktorejkoľvek fáze výskumu, je vždy účastníčkam poskytnutá bez udania dôvodu.

Vzdelanie respondentiek je nasledovné: šesť respondentiek v súčasnosti študuje na univerzite, pričom jedna z nich je na doktorandskom štúdiu, tri z nich sú pracujúce pričom nemajú vysokoškolské vzdelanie, dve z nich sú zamestnané a popri práci si dopĺňujú vzdelanie na univerzite a jedna z respondentiek pracuje v oblasti, ktorú pred rokmi vyštudovala. V našom súbore sa objavil rovnaký jav, ktorý je v celej lesbickej menšine a to tendencia sťahovať sa z menších miest a dedín, do krajských a hlavných miest. Takáto migrácia je spojená nie len s lepším vzdelaním, pracovnými podmienkami ale aj väčšia anonymita pre rovnakopohlavné páry a bohatší život v lesbickej komunite. Väčšina festivalov, pridov a organizácii vzniká a pôsobí vo väčších mestách ako Praha, Brno, Ostrava a čiastočne aj Olomouc.

6.2 Metódy získavania (tvorby) a spracovania dát

Rozhovory prebiehali „naživo“ ale aj formou rozhovoru prostredníctvom skype hovoru, pre zaneprázdnenosť respondentiek. Osem rozhovorov prebehlo v kaviarňach alebo v bytoch respondentiek v miestach ich bydliska a štyri rozhovory prebehli práve prostredníctvom skype hovoru. Vo výskume bol použitý pološtrukturovaný rozhovor s trinásť otázkami, ktorý umožňuje mať pripravený základ otázok s dôležitými témami, ktoré je potrebné zachytiť, ale súčasne meniť ich poradie počas rozhovoru, prípadne pridávať podľa potreby ďalšie otázky. V komunikácii pred stretnutím s každou respondentkou a samotným rozhovorom boli respondentky informované o priebehu výskumu, ochrane osobných údajov, pričom účasť každej respondentky bola dobrovoľná. Zároveň bola každej respondentke objasnená definícia a rozdiel medzi pojmi komunita a menšina nakoľko jedenásta a dvanásť otázka sa ich priamo dotýkajú. V niektorých rozhovoroch ovplyvnili odpoveď a tento fakt zohľadníme aj vo výsledkoch.

6.2.1 Etické problémy

Počas každého psychologického výskumu je prvoradé zaistenie bezpečia účastníkov výskumu a dodržiavanie etických zásad. Pri výskume sme sa riadili podľa princípami podľa *Manuálu pro psaní diplomových prací* (2013). Dva základné princípy všeobecne platiace v psychológii sú rovnako dôležité aj pri získavaní dát pre výskum. Výskumník by sa mal

rovnako zamerat' na „maximalizáciu možného prínosu a minimalizáciu možnej ujmy“ a to znamená „konať dobro, alebo nekonať zlo“ (Kolařík a kol., 2013, s.47). „Z hľadiska etických noriem a zodpovednosti nie je medzi výskumníkom – študentom psychológie a výskumníkom – psychológom žiadny faktický rozdiel, študent za svoje chovanie behom výskumu nesie plnú etickú ale aj právnu zodpovednosť“ (Kolařík a kol., 2013, s.47). Ďalšími princípmi sú dôveryhodnosť výskumníka, empatická neutralita a nezatajiť prípadný stret záujmov, ku ktorému mohlo dôjsť počas výskumu (Kolařík a kol., 2013).

Konkrétne sme sa riadili nasledovnými etickými zásadami:

a) Súhlas s účasťou vo výskume.

Všetky respondentky sa zúčastnili výskumu dobrovoľne. Kontakty na účastníčky boli získavané prostredníctvom metódy tzv. snehovej gule kontaktovaním účastníčok predošlého výskumu. Ďalej nám dobrovoľne poskytli kontakt v podobe emailovej adresy, prostredníctvom ktorého, sme ďalej komunikovali. Pred rozhovormi, ústnym súhlasom potvrdili účasť na rozhovore a jeho nahrávanie na diktafón. Ďalej boli informované o spracovaní dát získaných počas rozhovorov. Každéj respondentke bol zaslaný rozhovor pre jeho kontrolu, čím im bola poskytnutá možnosť rozhodnúť, čo z rozhovorov môže byť v práci uvedené. Rovnako boli informované počas celej doby priebehu výskumu, o možnosti kedykoľvek z výskumu vystúpiť.

b) Ochrana súkromia a osobných údajov účastníkov.

Respondentky sme podľa zákona o ochrane osobných údajov (zákon č. 101/2000 Sb.) informovali o tom, že nahrávky a doslovné prepisy rozhovorov majú zabezpečený prístup pred nahliadnutím iných osôb. Tieto dáta ďalej boli spracované len pre účely výskumnej časti Diplomovej práce. Osobné údaje účastníčok sú v práci chránené a nie sú v nej zverejnené priradenia mien, veku, bydliska a zamestnania na jednom mieste. Respondentky sú označené číslami, aby nebolo možné odhaliť ich identitu. Vo výskumnej časti sú všeobecne popísané informácie o vekovom a vzdelanostnom rozvrstvení, na základe, ktorého však nie je možné priradiť tieto informácie k číslam účastníčok.

c) Nesmie dôjsť k poškodeniu či ujme účastníkov výskumu.

Počas nahrávaných rozhovorov sme predpokladali možnosť odkrytia citlivých informácií, ktoré mohli byť pre účastníčky vnímané ako nepríjemné. Naša snaha smerovala

k možnosti výberu spôsobu odpovede na danú otázku, či eventuálne sa otázke vyhnúť (Kolařík a kol. 2013).

6.3 Schéma pološtrukturovaného rozhovoru

Demografické údaje:

- Vek:

- Miesto bydliska

Lesbická menšina a lesbická komunita:

1. Kedy si sa prvý krát stretla s inou/inými lesbami?
2. Spomínaš si kde/pri akej príležitosti si sa s ňou/nimi stretla?
3. Vyhľadala si tento kontakt sama?
4. Stretávaš sa v súčasnosti aj s inými lesbami?
5. Máš potrebu vyhľadávať spoločnosť lesbických žien?
6. Ako by si tieto vzťahy popísala?
7. Zúčastňujete sa spolu pridov, alebo iných podajutí určených pre LGBTI menšinu?
8. Existujú podľa teba v lesbickej menšine odlišné skupiny lesieb?
9. Ak áno dokázala by si ich popísať?
10. Do akej skupiny žien sa zaraďuješ ty sama?
11. Vnímaš sa ako súčasť lesbickej komunity?
12. Vnímaš sa ako súčasť lesbickej menšiny?

6.4 Metódy analýzy dát

Počas analýzy dát sme postupovali rovnako ako v Ročníkovej práci spracovali sme dáta získané pomocou pološtrukturovaných rozhovorov metódami podľa Miovského (2006), a to metódu vytvárania trsov a metódou zachytenia vzorcov. Najskôr sa zameriame na fáze vo všeobecnosti predchádzajúce spomenuté metódy, podľa : Prvým krokom je vytvorenie tzv. kódov, ktoré uľahčujú ďalšiu prácu s textom, nakoľko ho roztriedia do kategórii, resp.

významových celkov a pomocou pomenovania kľúčovými slovami vyjadrujúcimi ich obsah. V našom prípade sme v ďalšom kroku zvolili elektronickú archiváciu okódovaných dát, či už textu pôvodného alebo zakódovaného. Zvolili sme tento postup pre úsporu času a väčšiu prehľadnosť neskôr spracovaného výskumu a jeho archivácie. Ďalej sme dáta prepájali na základe spoločných znakov do väčších celkov a trsov. Pre spresnenie analýzy a hľadanie vzťahov sme vo výsledkoch doplnili dáta o komentáre. Naším posledným krokom bolo vyvodzovanie záverov a verifikácia, nakoľko sme na základe výskumu nevytvorili žiadnu teóriu a vynechali sme aj grafické mapovanie. Dôležitou časťou je interpretácia údajov so uvedomením si podmienok počas ktorých je a naopak nie je platná (Miles, Huberman, 1994 In Miovský, 2006).

Metóda vytvárania trsov umožňuje jednotlivé tvrdenia zhromažďovať na základe podobností alebo zhôd do skupín, ktoré popisujú nejaký jav, situácie alebo udalosti. Na základe procesu vytvárania trsov vznikajú všeobecnejšie kategórie, ktoré zoskupujú napríklad výroky respondentov týkajúce sa určitej ohraničenej oblasti alebo témy, prípadne sa týkajú konkrétneho časového úseku. Podľa princípu hľadania opakujúcich sa tém alebo vzorcov v dátach uplatňujeme metódu zachytenia vzorcov alebo tzv. gestaltov. Túto metódu je možné nazvať aj ako zovšeobecňujúcu pretože jednotlivé špecifické javy sa nahrádzujú obecnějšíou kategóriou alebo vzorcom, na základe buď podobných alebo odlišujúcich znakov (Miovský, 2006)

7. Výsledky

Pred procesom tvorby kódov som si niekoľko krát rozhovory prečítala, pre dostatočný prehľad o získaných dátach. Z textového editoru boli dáta vložené do softveru MAXQDA verzie 10. Program umožňuje mať rozhovory na jednom mieste, pričom súčasne . Každý z kódov mal vlastné farebné rozlíšenie, a rovnako tento softvér umožnil vyhľadávanie na základe konkrétneho kódu, čo mi umožnilo jednoducho informácie spracovať do výsledkov výskumu. Kategórie, ktoré budem ďalej popisovať som vytvorila na základe výskumných otázok, ktoré vždy zastrešovali určitú oblasť otázok a zároveň určitú časť života respondentiek a patria sem: pohľad na komunitu a jej odlišné skupiny, príležitosť prvého stretnutia s lesbickou komunitou a kedy nastalo prvé stretnutie s lesbickou komunitou, vzťahy s inými lesbickými ženami v súčasnosti, Pridy a iné LGBTI akcie, potreba vyhľadávať spoločnosť iných lesbických žien, priebeh coming outu a súčasť lesbickej menšiny a lesbickej komunity.

7.1 Pohľad na komunitu a odlišné skupiny

Hlavnou oblasťou skúmania našej Diplomovej práce bolo na základe rozhovorov s lesbickými ženami vytvoriť aký si náhľad na lesbickú menšinu a komunitu. Nekladíme si za cieľ vyčerpať a popísať všetky skupiny a subkultúry, ale poskytnúť iba akýsi podklad pre ďalšie skúmanie. Rovnako ako v heterosexuálnej väčšine, ktorú by sme mohli rozdeliť do komunit, resp. skupín, ktoré sa stretávajú na základe spoločných názorov, hodnôt, priateľstiev, záujmov, politických názorov a mnoho ďalších, tak aj ženy v lesbickej menšine spájajú rôzne činitele.

Ženy v našom súbore popísali rôzne skupiny lesbických žien. Často sa zameriavali hlavne na popis odlišného vzhľadu žien v lesbickej menšine. Niektoré z nich poukazovali na mužské vlastnosti, gestá a dokonca časť z nich tvrdí, že častým javom v lesbickej menšine je transsexualita, pričom však neodkazujú jednoznačne na jej medicínsku definíciu. Na mysli majú zrejme psychické procesy, prežívanie a ich prejavy. Ďalej rozlišovali rôzne skupiny a subkultúry na základe vlastnej skupiny žien s ktorou sa preferujú stretávať, prípadne záujmy ktorými sa venujú.

„Samozrejme, ale jak bych to nazvala. Jsou to ženy, které se projevují více mužskými vlastnostmi, to už tak prostě bývá a taky se ta projevují gesty, mluvou oblikají, takže jejich stylem. Pak jsou to lesby ženského vzhledu, které mají i ženská gesta a tak ale to už si spíš myslím, že to jsou bisexuálky. Já je tak řadím na dvě ty skupiny. Pak ještě možná na ty, kteří chtějí žít tím životem lesby nebo je to nepohodlná cesta anebo lesby jsou a najdou si partnera mužského pohlaví, mají rodinu a to je komplikované. Tak to je asi podle toho jak vnímá sama sebe. Protože já sama sebe víc vnímám svou mužskou stránku a vypadalo by to hrozně. S přibývajícím věkem se cítím víc jako žena, taky mi to víc sluší, takže to může být tak, že tím projevují více svou „lesbičnost“, že se tak cítí je to prostě jejich projev. Myslím si, že je to dáno spíš těmi hormony, tím projevem mužskosti. (Respondentka č. 1)“

„Já to asi nerozlišuju a beru to jako celek. Jakože jsou tak jsou. (Respondentka č. 8)“

„Určitě. Já jsem matka, takže já vidím zásadní rozdíl mezi lesbami, co mají děti a co ne. To jsou skoro dva živočišné druhy bych řekla, a potom samozřejmě jsou lesby, které si myslí, že jsou spíš transsexuální. Já věřím na takovou tu stupnici té lidské sexuality kde se člověk pohybuje na určité prostě rozmezí a jsou pak lidi vyhraněně homosexuální, navíc někdy u těch žen to přechází podle mě až do toho, že se cítí být mužem, že je tam hranice mezi tou transsexualitou a homosexualitou. Takže tím, že jsou tady takové typy žen, tady se jim říká

„bagristky“, „jeřábničky“, jo takové ty co vypadají jako pořádní chlapy a pak jsou samozřejmě ženy prostě vzhledově i chováním k nerozeznání od heterosexuálních žen a pak jsou takové různé mezi. Jakože vnímám, že se zase stylizují do nějakých já nevím, já ani neznám všechny ty umělce, které oni napodobňují. Takže vnímám, že rozdíly jsou velké. Jo já tam vidím v tom, když ten vzhled se podobá hodně, je to fakt takové to, ten řád to vojenské, jakože se fakt vymezují tou silou, je to to uniformní, tak to se mi nelíbí, protože není důvod. Jako podle mě nejsou vyrovnané s tím, jak to mají. Protože oni za to nemůžou, rodiče za to nemůžou, stalo se to, spíš by měli, to se lehce říká, ale spíš by měli přemýšlet, nebo z toho vytěžit maximum, než poukazovat na tu jinakost a dělat z toho něco co by mělo být k obdivu.“ (Respondentka č. 5)

„Že některé jsou třeba ve vztahu a některé mi zas přijdou, jako jedou tak si svoje a třeba mají každý týden jinou ženu, nebo tak a spíš jako se pohybuju s těmi, které mají dlouhodobí vztah. Spíš že některé holky se jeví jako kluci hodně, jo že strašně mají ten styl jako kluci, a to pak nevím, jestli se ty holky zamilují spíš jako do holky, do kluka, nebo nevím, jaký je v tom. Nevím, jestli jde o styl nebo že se tak cítí líp? Jo že chtějí být v tom vztahu, kde si našli tu holku spíš toho ženského typu, tak si připadají, jakože jsou oni ty kteří se, kteří by se líp postaral o tu ženu nebo o tu holku prostě.“ (Respondentka č. 9)

„Jo to určitě. Protože jsou takové, buď jsme my, když to tak fakt blbě řeknu, že to nějak rozdělují, že my jsme ti co se už usadili, co prostě nepotřebujeme pařit každý pátek a pak jsou ty mladé, které prostě já nevím nemají stálého partnera, které prostě jsou do klubu s jednou partnerkou a odejdou s jinou, že je to takové. Je to úplně rozdílné jo. Poznám třiceti leté slečny, které prostě do teďka neměly vážný vztah, protože jim to prostě vyhovuje tak jako vždycky že některé jsou strašně akční. Víš co, taky jsem byla mezi těmi, co každý pátek chodili do klubu protože jim tam bylo dobře no a potom už přehodnotíš ty svoje priority a nevím změníš se úplně, že prostě už nepotřebuješ se chovat tak vlastně vidíš to na těch mladších, to jaká si ty kdysi byla. Když si vezmeš, mě bude dvacet a psychicky si připadám na třicet pět. Víš prostě pro mě oni mají ty ostatní skupiny homosexuálů, oni mají takové priority nebo takhle si představují užívání života, že prostě budou chodit pařit, jít ven, můžou být s kýmkoliv, kdykoliv, kdekoliv. A pro tu třeba ostatní menšinu je to zase plnohodnotně prožít život tím, že jako víš co, najdeš si stálého partnera vdáš se, nevím koupíte si štěně, přestěhujete se, chodíš do práce i o víkend jenom, aby vám prostě bylo dobře, jo to je pro mě i když mi je v podstatě dvacet pro mě nejvyšší možné štěstí, že i když by mi nevím partnerka teďka třeba řekla, že si mám jít užívat tak já nejradši půjdu do práce nebo budu

doma s ní a budu se o ní starat. Víš co, když je třeba nemocná, nebo jí obskakovat, že to je ten pohled na svět. U nás se to jako moc nerozlišuje nějaké subkultury. Spíš takovým tím pohledem na svět. To hodně vidíš ty rozdíly mezi námi no. Prostě mladší jsou jiné a tak.“
(Respondentka č. 11)

„Přijde mi, že tam jsou typy holek, co jsou smířené prostě se svojí ženskou stránkou a vypadají prostě jako normální holky, mají takový dívčí vzhled. A pak jsou prostě klučičí typy, ale to je dobrý, já jsem taky mívala krátký vlasy. Já si myslím, že na to časem každý přijde. Každá asi tím neprojde, si myslím. Já jsem. Jednou jsem se s kamarádem o těchhle věcech bavila a on si myslí a to mi přijde jako dobrý myšlenka, že každý kluk i holka mají v sobě takovou klučičí stránku nebo holčičí a u těchhle lesbiček obecně si myslím, že ta stránka klučičí je rozvinutá víc. Tak jak to sleduju tak u určitý části určitě jsou takoví. Ale určitě z toho nevyrostou, nebo nechci říct, určitě jsou v tom spokojení, každý si může vypadat, jak chce ale jak to sleduju třeba u sebe tak taky jsem měla krátký vlasy a vypadala jsem jak kluk. No nemyslím si, jak si říkala, že ty holky vypadají jako kluci, že by třeba nebyly smířené s tou orientací, já si právě myslím, že ty naopak jsou a dávají to tím jako na odív spíš no. Že na té holce to člověk spíš pozná a tím, že prostě i ona se tak publikuje jako kluk trochu, že tím dává najevo, že jsem lesba, ale co se týče toho, jak jsem mluvila na začátku, ty co chodí na diskotéky a ta část co si čte knížky nebo tak jak to sleduju takhle na internetu tak určitě tam je znát že hlavně jako co chodí na tyto akce a co se znají a pak jsou takoví, co spíš sedej doma nebo. Že určitě je skupina co se chodí takhle bavit, a co se mezi sebou všichni už takhle znají jako jedna parta.“ (Respondentka č. 12)

„No jasně a to je ten stereotyp, se kterým stále, protože jako vezmi si já mám teďka dlouhý vlasy, já nosím košile, že jo to je tak největší lesbický signifikant košile. Jde přesně úplně o tom, že já když mi bylo těch třináct, čtrnáct asi do těch osmnácti jsem nosila krátký vlasy, nosila jsem klobouk, nosila jsem kšandy, byla jsem lesba, nosila jsem volný kalhoty. Teďka si ujíždím na šatech, mám make-up, klasika prostě jako jsem dívčí, dá se říct. Ale stále nosím ty košile, protože si na tom ujíždím. Ale to je o tom, že ten signifikant už jako ten gay radar jako jde do prdele, že jo, to už jako nepoznáš tu lesbu, nepoznáš toho gaye. Protože to byl ta společnost na ně tlačila tak měli tendenci se ještě víc vymezovat a já to chápu, беру to normálně, ať si děl každý co chce. To je prostě jenom o tom, že i v té Anglii poznáš tu stoprocentní lesbu, ale je to jedno, tam je ten rozdíl, že je ti to úplně jedno. Ale to je problém, že právě tahle skupina jako neexistuje. Jako že je to prostě jenom, že když máš mainstream heterosexuální komunity vlastně tak ti chodí taky na diskotéky, ale máme třeba tady jako

komunitu, která je třeba oblíbená mezi lesbami, to jsou knihovnice, to je prostě typická z toho si vždycky gayové dělají hroznou srandu, lesba knihovnice má brýle víš co, má křivý zuby, má hrozný vlasy a teď je v té knihovně a čte ty lesbické prostě spisovatelky a Sappfó má přečtenou šestkrát. Víš co, a teď čekají na tu, mezi těmi regály a to je taky specifická skupina lidí a mimo jiné několik holek, které jako z této komunity znám. Když už můžu říct ano lesbická komunita knihovnic, které bojují za svá práva velmi odlišně. Gender studies, holky co studují gender studies – devadesát procent lesby a tam můžeš pokračovat, že každá ta menšina má svoje subkultury, subkomunity. A podle mě jako komunita vůbec existuje, jestliže ta skupina lidí, je odlišná a my jsme úplně jako odlišná v tom základním principu, že jsem diskriminováni zákonem. V tu chvíli vždycky ta komunita reálná bude.“ (Respondentka č. 6)

„Ne, no tak jasně no. Nevím, proč jsou lesby, co se potřebují sdružovat, nevím, ale přijde mi to strašně zbytečný a hloupý. Asi prostě mě připadají hloupý, já nevím, proč to dělají. Možná jsem to všechno viděla ze špatné strany. To bude s tím, že jsme se s přítelkyní poznali ve 20- ti a my jsme žili normální život s těma „heterákama“, my jsme se rozešli, mě bylo 24 a já jsem teprve v tu dobu začala poznávat, že existují jiné lesby a že existují sdružení a že se scházejí, a mě to vyděsilo kolik jich tam je, jak tam vypadají a možná od té doby s tím nechci mít nic společného. Tak asi v tom vidím jenom to špatný. Teda ne špatný, ale asi v tom nechci být. Jak zjišťuji poslední dobou, nejsem tam tak dlouho, ale zašla jsem se podívat a nevím, tam jak se převlíkají za muže a dělají tam ze sebe, dávají si páky a sundávají si podprsenky, mě to přijde, že nebojují za lesby, bojují za nějaký, nevím za co. To taky, protože žena lesba, se přece nemusí lišit nějak, nemusí jí být poznat.“ (Respondentka č. 2)

„Rozhodně to rozlišuju a musím teda souhlasit s tou tvojí nějakou premisou toho, že jsou jiné typy a opravdu možná nějaké základní rozlišování je ten „párty typ“ a „ne- párty typ“. Takové ty intelektuálky třeba, které spíš tak chodí po kavárnách nebo se straní úplně tomuhle kolektivu. Já bych ale řekla, že takové jsou tendence dneska obecně, že je jedno jakou mám sexuální orientaci a máš takové ti lidi, kteří jdou mainstreamovým proudem, kteří si chodí do „mekáče“ a kupují si nové oblečení a koukají na televizi plnou reklam. A jsou druzí lidi, kteří si radši zajdou třeba na dobrou kávu nebo na nějaký koncert a je úplně jedno jakou má orientaci, možná že u těch leseb je to jen více vidět, protože jsou více spolu, je to více vidět protože je to ta menšina. Více se to řeší, protože je to uzavřená komunita lidí.

Já si myslím, že u mnoho lesbiček i u mnoho gayů, nejde o homosexualitu v pravém slova smyslu, a je to skrytá transsexualita. Ti lidé, kdyby mohli tak zastanou roli druhého pohlaví. Já bych se vůbec nebála říct, že padesát procent takových lidí jsou transsexuálové. Ne jenom

ten vzhled ale i to chování tomu jasně nasvědčuje. A co jsem ještě chtěla říct, taky jsem chtěla říct to, že si myslím, že ty ženy jsou hodně hrdé, protože se cítí spíš jako muži a mnohé z nich jsou docela hezké holky. Ale dokud mají dlouhé vlasy a oblíkají se žensky tak musí čelit náporu vlastně mužů, kteří neustále po nich jedou. A některým ženám může být nepříjemné tyto náporů a můžou být někdy až perverzní a nepříjemné a každý se s tím nechce prostě potýkat. A já si myslím, že oni si výrazně jak kdyby zprzni ženskost, aby nebyli atraktivní pro muže, byly naopak atraktivní pro ženy, bylo to znát a měli svůj vlastní klid. Možná nějaká jejich komfortní zóna, která jim jakoby dává pocit, možná nějakého většího klidu.“
(Respondentka č. 4)

„Ale neviem to tak pomenovať či sú také skupiny, lebo nechodím medzi tých ľudí. Tým pádom, že som na Slovensku. Možno keby som v tých Čechách, kde je možno ten život trochu aktívnejší tak by som to možno vedela posúdiť. Ale tým, že ja nemám potrebu chodiť von, že ozaj radšej posedím na káve a nemôžem to posudzovať cez jednu lesbiu, ktorú poznám alebo cez druhú, ktorá o sebe ani nevie. A zase je ich veľa, čo ich poznám, takých čo nevedia o sebe ešte. Oni povedia no vieš ja som mala partnerku a aj mužov, ale som sa rozhodla, že chcem byť so ženou, ale to je dosť také rýchle rozhodnutie po vzťahoch s mužmi povedať, po prvej skúsenosti so ženou, že či náhodou nejde o nejaký fyzický vzťah s tou ženou ako o tom, že si s ňou budeš rozumieť.“ (Respondentka č. 3)

7.2 Príležitosti prvého stretnutia s lesbickou komunitou

V súbore sme sledovali príležitosť respektíve formu, ktorou kontakt na inú lesbickú ženu získali. Šesť žien v našom súbore sa zoznámilo prvý krát s komunitou prostredníctvom zoznamovacieho portálu alebo skupiny na facebooku. Ďalšie štyri respondentky získali kontakt zo svojho okolia. Zvyšné dve ženy získali prvý kontakt buď v gay klube alebo bežnom klube.

„Já nevím já jsem třeba hledala partnerky i na netu , ale já jsem hodně krát v životě měla štěstí, že jsem se prostě třeba s ženami opravdu naprosto nezávisle. Několik krát se mi to stalo, že jsem našla ženu jako spolužačku, v kroužku, potom jsem jednu ženu našla na přednášce na vysoké škole o genderové stereotypizaci, koukali jsme na sebe, pobavili jsme se, zašli jsme na kávu, zjistili jsme to o sobě. Já to na ně většinou vybalím rychle, jakože ty jsi na holky, já to vím no. A většina řekne, že to není žádná pravda a mají přítele imaginárního a pak to teda přiznají. I v Holandsku se mi stalo, že jsem ženu vyloženě pozvala na cigaretu ven a řekla jsem jim, jsi na baby nebo nejsi, já myslím že jsi a ona jakože teda

ano, tak se teprve začne jednat sexuálně, nebo ne sexuálně, nemám na mysli sex, ale že už k té ženě přistupuji ano dobře, je to rande. Máme to vyjasněné. Hledat i takhle, mít nějakou intuici, více se koukat možná, já nevím, já mám sto procentně fungující radar, takže to vidím, a i když to tam v ní je třeba hodně skryté tak to dokážu z té ženské vydolovat. Jakože jim to řeknu o sobě a ona se buď chytne, nebo nechytne. Nedělat asi moc zbytečně ty seznamky, i ty mi přinesli hodně zajímavých lidí do života, ale já nevím. “ (Respondentka č. 3)

„No a pak jsem dostala číslo na nějakou holku a jenom jsem si s ní tak psala v patnácti a o nic nešlo. Psali jsme si delší dobu a já jsem se začala cítit nějak divně a potom jsme se nějak sešli a já jsem se vůbec nedokázala nějak jako vysvětlit ty pocity, co to se mnou je. No já nevím, takže jsem se do ní zamilovala a nějak tak to začlo. Jinak dřív jsem si vůbec nedovolila představit, že bych byla na holky a vůbec jsem nad tím nepřemýšlela. Takže tak nějak. “ (Respondentka č. 10)

„Takže pak přišla jedna holka, a nějak jsme se začali bavit o tom jaké to je být prostě s těma holkama a jsem se do ní zamilovala to shrnu tak jako v rychlosti, jenom že ta holka byla taková jako hodně na holky, jo že prostě byla i s touto slečnou, chodila. Takže prostě jsem se do ní zamilovala a ona se se mnou spíš tak hrála a spíš z toho byla taková jako nic moc. “ (Respondentka č. 9)

„A bylo to takové, že jsem dělala vlastně instruktora, na střední škole a tam byly holky a tak jsem si říkala, nikdy jsem to tak nevěděla, a pak ke mě přišli na párty a potom přišli s nějakou holkou tak jsem si říkala tak co tak vyzkoušet si to a tak nějak to vzniklo a bylo to a pak to odešlo. “ (Respondentka č. 8)

„Zašla jsem na seznamku, cíleně jsem hledala někoho, a to bylo mezi 18 a 19 rokem. Takže to byl první střet s lesbou. “ (Respondentka č. 1)

„Ale ten úplně první vztah, jestli se ptáš, jsem měla, já jsem byla vdaná, manžel zemřel a po jeho smrti asi půl roku takže v jednadvaceti letech. To jsem měla první kontakt, taky to byla kamarádka nebyla to lesba, ale pro mě to byl lesbický kontakt. “ (Respondentka č. 5)

„Podle mě se devadesát procent lidí stává součástí od začátku, kdy začnou vyhledávat ty informace. Protože to je ten komunitní život, že jo, to je prostě to, že se sdílejí ty informace. Ale já jsem to měla spojení s tím, protože na lidé cézet byla skupina jménem lesbická láska a je pravda, že některé lidi od tamtud znám dodnes protože se s nimi setkáváme na Mezipatrech, Proud právě. Různý skupiny lidí, protože já jsem v tom docela aktivní, a je to hrozně příjemný, že vlastně všichni jsme se k tomu uchylovali. Já jsem byla ze srdce

Slovácka, kde jsou lidi velmi konzervativní. Takže pro mě opravdu jako z druhé strany bylo sednout si na ten internet a povídat se s těmi lidmi. I když ono potom vymizí taková to, tam jde jenom o to, že si můžeme povídat svobodně o tom, že máš holku. To je celý o tom. A dneska už je to jiné, protože mám skvělé kamarády a prostě obklopuji se tolerantními a otevřenými lidmi“ (Respondentka č. 6)

„To bylo velký, my jsme se potkaly někde na párty. Byla to o 6 let starší, nádherná paní, milá. Měla přítele, všechno, a jak jsem na ní myslela to byl snad rok a ona mi asi po roce zavolala, že se asi zamilovala a že neví, co má dělat, že miluje dva lidi mně a přítele. To byl pro mě splněný sen tenkrát.“ (Respondentka č. 2)

7.3 Kedy nastalo prvé stretnutie s lesbickou ženou/komunitou

Prvé stretnutie so svetom lesbických žien, prežili všetky respondentky v období prvého „rande“ alebo vzťahu s inou ženou, pričom tento kontakt samé vyhľadali alebo ženu stretli práve so zámerom potencionálneho vzťahu. Väčšina z nich následne navštívila „gay klub“ prípadne zoznamovací portál, čo považujeme za kontakt s komunitou. Prvé rande, prípadne vzťah so ženou do 15 roku života mali v našom súbore tri ženy, pričom do tejto skupiny zaraďujeme aj pätnásty rok života. Od šestnásteho roku po osemnásty rok to bolo 7 žien a od 19 roku a vyššie (nakolko najvyšší vek bol 23 rokov) to boli dve ženy.

Prvý kontakt s komunitou bez zámeru spoznať potencionálnu partnerku, ale skôr nájsť priateľstvo a zdieľať svoje pocity a skúsenosti, vyhľadali do pätnásteho roku dve respondentky. Medzi šestnástym a osemnástym rokom šesť respondentiek, pričom jedna z nich nenavštívila ani klub, ani zoznamovací portál. Po devätnástom roku to boli 3 respondentky a po tridsiatom roku jedna respondentka.

U siedmych respondentiek došlo k zoznámeniu sa inou ženou/lesbou v rovnakom čase ako vyhľadali prvým kontaktom s komunitou. U jednej respondentky prebehlo od prvého vzťahu jedenásťročný rozdiel k prvému kroku voči komunite. Jedna z respondentiek okrem svojej partnerky nikdy nevyhľadala kontakt s inými lesbickými ženami, ktorý by sa dal považovať za kontakt s komunitou a odmieta ho. Pričom ďalšia respondentka takýto kontakt nevyhľadala, ale do budúcnosti sa mu nebráni. Jedna z respondentiek kontaktovala dva roky po prvom vzťahu iné lesbické ženy prostredníctvom zoznamovacieho portálu. Jedna z respondentiek nikdy nenavštívili žiadny zoznamovací portál, ani klub avšak je súčasťou komunity nakolko má priateľské vzťahy s inými lesbickými ženami. Tento kontakt však získala vo vlastnom okolí.

„Takže v jednadvaceti letech. To jsem měla první kontakt, taky to byla kamarádka, nebyla to lesba, ale pro mě to byl lesbický kontakt. Jo to sdílení, to nastalo vlastně po rozchodu s tou mojí jedinou přítelkyní, co jsem měla a když jsme spolu byli, tak to mi bylo asi třicet dva, třicet čtyři a potom jsem se na inzerát seznámila, vlastně seznámila teď už s kamarádkou, která hledala lidi, kteří to mají stejné jako ona a prostě chtějí poznat tyhle lidi. Jo takže založila takovou komunitu lesbických žen ona funguje jakoby, má webové stránky, , se tady vytvořila taková komunita lidí, kteří se můžou stýkat teď už fungujeme i na fb.“ (Respondentka č. 5)

„To si nepamatuju, asi jsem se střetla. Ten radar nějaký jak se říká, že to lidi poznají, asi na střední, dejme tomu, že na střední. Mohlo by to být v prváku. Teďka, si přesně nevybavuju, musela bych díl pátrat. Zašla jsem na seznamku, cíleně jsem hledala někoho, a to bylo mezi 18 a 19 rokem. Takže to byl 1. střet s lesbou.“ (Respondentka č. 1)

„Chodila jsem s kluky v těch třinácti, čtrnácti a pak jsem si našla jednu holku na internetu a s ní jsem všechno vyzkoušela a prakticky jako ihned aniž bych jako zažila ten fyzický stav, nebo i ten psychický tu lásku, tak jsem se vyoutovala doma.“ (Respondentka č. 6)

„Ony si vždycky našli mě. Nevím, prostě to tak vždycky přišlo, spíš oni až mě k tomu i přemluvili, takže já jsem neměla nějakou potřebu nebo tak. A bylo to takové, že jsem dělala vlastně instruktora, na střední škole a tam byly holky a tak jsem si říkala, nikdy jsem to tak nevěděla, a pak ke mě přišli na párty a potom přišli s nějakou holkou tak jsem si říkala tak co tak vyzkoušet si to a tak nějak to vzniklo a bylo to a pak to odešlo.“ (Respondentka č. 8)

„Tak v tom jsem to měla taky jednoduché, protože já jsem chodila na gympl a ve třídě jsem měla stejnou, vlastně mojí kamarádku nejlepší a ta byla vlastně taky na holky takže jsme byly takhle spolu nějak jsme se bavili, neměla jsem to též složitě v tomhle. Víš, že vůbec nevím, asi ne. To spíš ta přišlo samo, že mi někdo řekl at' jdu s nimi do klubu, tak jsem šla a začala jsem se tam s někým bavit, ale nevyhledávala jsem to sama. Jako jo, byla jsem na seznamce jednou, ale to spíš jenom tak že tam byli všichni. V šestnácti jsem si tam udělala profil, ale ne že bych tam někoho hledala jako na vztah.“ (Respondentka č. 9)

„Ty jo tak to byla asi půl roku po tom, co jsem si to uvědomila, nebo co jsem si přiznala a našla jsem jednu skupinu tam jsem poslala fotku, jakože hledám nějaké kamarády, nebo někoho, s kým si o tom můžu pokecat a takové věci. Ozvalo se strašně hodně holek a do té doby třeba mám takové stále kamarádky, které si se mnou začali psát jako první víš, že vždycky vím, že jim napíšu a že je to všechno v pohodě a tak jsem se dostala k tomu, že poprvé

mi napsala nějaká slečna a mě zašimralo v bříšku takové to, že už si to konečně uvědomíš, že nevíš, co tě čeká, konečně je to to po čem si toužila a že ti to přijde normální.“
(Respondentka č. 11)

„Já jsem právě nikoho nevyhledávala. Ono si mě to vyhledalo úplně samo. Já do dneška nikoho nehledám a nejsem taková, že bych šla a s někým se seznamovala. Ono si mě to vždycky tak nějak najde. Ani v těch 19-ti jsem si neřekla, jo musím. Vždy to nějak vzniklo.

To bylo velký, my jsme se potkaly někde na párty.“ (Respondentka č. 2)

„No to bylo někdy v období, kdy mě to napadlo, že bych mohla být na holky a řešili jsme to s kamarádkou a ta řekla, že bych se měla sejít s nějakou holkou, zkusit rande, tak v té době v těch sedmnácti jsem šla na rande a bylo to dobrý a tak jsem se nějak přiznala.“
(Respondentka č. 12)

„Tenkrát jsme to nazývali bisexualita a přerostlo to ve vztah a to mi bylo 15 let. Ano to bylo, to bylo asi v 17-ti letech, po nějakých neshodách v tom partnerství prvním jsem šla na lidé cézet, vlastně na seznamu, tenkrát to fungovalo jako seznamka a možno to funguje do dneška. Tam jsem si vyhledala nějakou slečnu. Byla jsem taky přibližně v tomhle věku, kdy jsem k tomu měla velké tendence, ale nikdy jsem moc nechodila a to bylo jako v 17-ti letech jsem s nějakými přáteli šla navštívit gay kluby. Moc krát to nebylo, ale obecně třeba deset krát do dneška.“ (Respondentka č. 4)

„Ja som mala asi 17 – 18 rokov keď som sa zoznámila s jednou slečnou.“ (Respondentka č.3)

7.4 Vzťahy s inými lesbickými ženami v súčasnosti

Jediná respondentka v našom súbore nepopisuje priateľské vzťahy s inou/inými lesbickými ženami v súčasnosti. Svoju sociálnu sieť popisuje ako zloženú z heterosexuálnych priateľov. Zvyšné respondentky majú v súčasnosti priateľské vzťahy s inými lesbickými ženami. Veľkosť tejto sociálnej siete sa u každej respondentky líši, niektoré preferujú menší okruh priateľov, iné majú zase väčšie množstvo vzťahov pričom nie sú až tak blízke. Niektoré respondentky sa stretávajú skôr s párami, nakoľko sú samé vo vzťahu, pričom ale nerozlišujú, či sú páry homosexuálne alebo heterosexuálne.

„Viš, co to už mám za sebou. Ale já jsem si našla mezi těmi lidmi, protože jsem celkem komunikativní, takže jsem si našla mezi nimi fakt jakoby lidi, s kterými kamarádím, ne že bychom měli nějaký intimnější vztah. I když tam na začátku bylo nějaké zamilování nebo

něco, ale ono se to rychle dostalo jinam, tak s takovými lidmi kamarádím, protože máme stejné zájmy. Takže fakt jsou to lidi, co mají fakt stejné zájmy jako já, jakože se odreagovávám.“ (Respondentka č. 5)

„Jo my máme vlastně s mojí manželkou dvě nejlepší kamarádky, nebo je jich víc. Většina z toho jsou, jakože lesby. Moje nejlepší kamarádka šestnáct roků co jí znám, tak taky bisexuálka, též má teďka vztah s jednou slečnou, oni jsou prostě úplně v pohodě. Všude kam můžeme jít můžeme jít třeba do normálního klubu a nikdo se na nás nedívá. Já nás řadím mezi takové ty. Ono v podstatě nám už je jedno kam jdeme, jestli jdeme do normálního klubu nebo to, protože vlastně nás si nikdo nevšímá už. Protože tam nevyřváváme, já nevím nechodíme. Párkrát do roka máme vlastně takové schůzky v tom klubu, že tam přijde ta stará garda, my co tam chodíme já nevím už kolik let, jo. Prostě, kterým je už nad dvacet pět kteří přijdou si, pokecají, správná part a nikdo se prostě nezaobírá tím, jestli to je gay nebo to je lesba, nebo to je bisexuál nebo co. A víš, že všichni už jsou takoví ti starší, se kterými si můžeš pokecat.“ (Respondentka č. 11)

„V současnosti se vídám pořád jenom s tou jednou.“ (Respondentka č. 12)

„Ano, střetávám se s velkým množstvím leseb. Já s nimi mám skvělé vztahy, vím, že obecně jsem už říkala, že si kamarády vybírám hodně pečlivě. Neříkám, že to je vždycky v pořádku. (Respondentka č. 4)

„Jo, je jich celkem dost, až se divím. Jo mám no. Jo tak mám známé, ale takové co mají delší vztah a nejsou takové ty, co jsou věčně v klubech jenom a pijí. Takže já to tak neberu, jakože to jsou lesby. Nevím, jak to mám říct. Tak беру je jako normální lidi.“ (Respondentka č. 10)

„Hele, já už to mám tak jako posunutý, že pro mě je to přirozenou součástí v životě a já je vůbec nevyhledávám. Já to mám prostě říznutý půl na půl, protože ještě ke všemu jsem na umělecké škole, což neznámá, že by umělci byli více gayové ne. To místo je jenom tak otevřené, že ty tam můžeš být čímkoliv, čím chceš být. A to je přesně jako o tom, že jako ty „buzny“ jsou úplně všude. Třeba moje současná partnerka, přede mnou neměla žádné děvče, ale byla dlouhodobě zamilovaná do mnoha děvčat, a prostě je „bi“. Je na holky věř mi. A je to holka, která tady chodí do školy, a zamilovaných do ní byla půlka kluků a teď mě všichni nenávidí, protože jsem jí jim jakoby ukradla. Ale ty „buzny“ jsou všude. Jsou všude, tudíž já je opravdu nevyhledávám.“ (Respondentka č. 6)

„No v súčasnosti mám jednu kamarátku, už dost' dlho sa poznáme, my sme sa zoznámili cez zoznamku ale to bolo také, že ja už som zo začiatku videla, že tam asi nebude nič viac, ale rozumieme si tak, ona má priateľku z Čiech a ona je už taká rozhodnutá, že ma chce za svedka na svadbu. Jeden človek v mojom okolí, alebo kamarátka, ktorá so mnou študuje, tak ona s tým coming outom vnútorným asi ešte nevyšla von, pretože ona povie, páčia sa mi baby, mala nejaké vzťahy ale ešte stále nie je tak rozhodnutá, že či muži či ženy, ale zase ja ju beriem že patrí k nám, keď to môžem tak spoločensky nazvať. Ale nie je veľmi rozhodnutá, čiže. Ale nie je ich veľa. Ja sa s takýmito ľuďmi ako som ja moc nestretávam, pretože ich veľa nepoznám tu na Slovensku napríklad. Ani zoznamky. Ja napríklad keď som na tom portály, keď si píšem s niekým, ja som to mala dlhú dobu zrušené, potom som si to znovu obnovila, to bolo kvôli vzťahu samozrejme zrušené a ja som si s veľa Slovenkami nikdy nepísala. Ja som si s Češkami veľmi rozumela.“ (Respondentka č. 3)

„Nemám tu potrebu. Já vyrůstám s heterákama, jsem s heterákama, jako znám jich pár ale nevím. Nebaví mě gay bary, je to hrozný.“ (Respondentka č. 2)

„Samozřejmě mám, to je moje bývalá přítelkyně, pak jedna kamarádka, a to je asi všechno, moc toho není právě. Já se právě takhle moc nepohybuji v žádný komunitě. Ještě bych zapoměla, moje ségra, je taky asi lesba, no nemůžu říct, asi je jí 15 ale stotožňuje se s tím taky od malička. Takže to je teda další. Ji bude 16 za měsíc.“ (Respondentka č. 1)

7.5 Pridy a iné LGBTI akcie

Z respondentiek v našom súbore sa tzv. Prague Pride v minulosti zúčastnili len dve ženy, ktoré ho považujú za dôležitý a jedna z nich aktívne pomáha pri organizácii festivalu. Dve respondentky pochod nevyhľadávajú z dôvodu vyrovnávania sa s vlastnou sexuálnou orientáciou, či všeobecným nevyhľadávaním podobných masových akcií. Ďalšie dve respondentky pochod nezaujímajú a nechcú sa ho zúčastniť ani v budúcnosti. Jedna respondentka nevyjadrila žiadny názor k pochodu Prahou. Jednej sa zatiaľ nepodarilo z časových dôvodov pricestovať do Českej republiky, pričom v dobe výskumu nemala záujem zúčastniť sa pochodu v Bratislave nakoľko je spojený s protestami neonacistických skupín. Ďalšie tri respondentky zatiaľ o účasti len uvažujú a odrádza ich spôsob akým je prezentovaný pochod, je podľa nich spojený s požívaním alkoholu a zatiaľ nemajú pocit, že by pomáhal presadiť práva menšiny.

Okrem pochodu sa organizujú aj filmové festivaly na ktoré sme sa nezameriavali v otázkach samostatne a len dve respondentky sa účastnia pravidelne aj filmových festivalov s queer problematikou, pričom sú súčasťou organizačného tímu festivalu.

Sledovali sme aj navštevovanie klubov určených pre LGBTI komunitu a párty, ktoré sú súčasťou spomínaného pochodu. Štyri respondentky nikdy podobný klub, alebo párty určenú len pre LGBTI komunitu nenavštívili a nemajú záujem sa v budúcnosti podobnej akcie zúčastniť. Zvyšné respondentky „gay kluby“ v minulosti navštívili, ale v súčasnosti nemajú záujem ich ďalej navštevovať, nie je to spôsob trávenia času, ktorý by im vyhovoval a niektoré z nich sa vyjadrili, že nemajú záujem cestovať do väčších miest pre tento druh zábavy. Jeden pár klubov občasne navštevuje. V našom súbore sa preto nevyskytujú respondentky, ktoré by vyhľadávali rôzne tanečné párty, tzv. „gay kluby“ a pravidelne ich v dobe výskumu navštevovali. Do spomínanej subkultúry lesbickej menšiny sme neprenikli a nie je súčasťou nášho výskumu.

„No tak u nás tady v okolí, žádný kluby moc nejsou, možná v Pardubicích nějaký byl, ale v životě jsem v takovém klubu nebyla, možná kdybych bydlela v Praze tak bych chodila, ale nikdy jsem to tak neměla tak jsem to nevyhledávala. Na Prague Pride jsem taky nebyla. Tak na jednu stranu je určitě dobrý, že ty lidi jdou ven a ať se ví, že lesby a gejové jsou v Čechách a že se nebojí s tím jít ven, ale jakoby to vnímají podle mě spíš jakoby šaškárnu, tím jak je to pojatý, že by to nemuselo být úplně k prospěchu.“ (Respondentka č. 1)

„Ty já jsem na pridu nikdy nebyla, jednou jsem chtěla, ale potom jsem viděla vlastně záznam a strašně se mi nelíbilo. Víš co, ti gayové oni chodí skoro nahatí jo, všichni tam jsou prostě transvestiti, jako neříkám nic jo. Ale zase takové to, že bojujeme naší odlišností o to, aby nás přijali mezi normální lidi. Což mi přijde trochu nesmyslné. Kdyby se tam procházeli normálně všichni oblečení a měli jenom transparenty, já nevím bojujeme za rovnoprávnost rodin a tak, je to určitě lepší než prostě. Oni v podstatě dělají, že jsou něco lepšího, na těch pridech si myslím já teda. Že jako určitě bych se toho nezúčastnila, protože jako, nevím přijde mi to jako, že to přehánějí.“ (Respondentka č. 11)

„Já totiž jako, tak jak to u mě postupovalo tak mám pocit, že jsem od toho, co jsem si říkala, že to jako nikomu neřekneme tak to postupně je do toho, že je to tak a já jsem takhle spokojená a mám to ráda takže bych nebyla jako odrazovaná se tohoto účastnit, nemám za tím nějaké v sobě nějaké cíle všem lidem vysvětlovat, jak je to boží a že by všichni měli jako najít homosexuální partnery, i když jako je, ale tudíž si myslím, že jako nějakým způsobem

bych to aktivně dělala abych tím, někoho jako přesvědčovala to asi ne a jestli bych to měla dělat pro svoje potěšení, jak říkám já si zatím myslím, že já bych z toho potěšení neměla, ale nebráním se tomu a myslím si že jakože by to na druhou stranu mohlo být fajn. Asi se teď nepovažuji hrdá za svoji sexuální orientaci, Jakože hrdá asi není to správné slovo. Jako nějaké moje snahy to šířit, nebo tak.“ (Respondentka č. 7)

„Byla jsem na pridu v Praze asi před dvěma lety, byla jsem potom na těch různých akcích, jak se jmenuje ten festival, Mezipatra, tady byly dozvuky nebo ozvěny mezipater tady v Ostravě. V podstatě se bavím se dvěma organizátory, jedna ta holka studuje u nás, nebo učí u nás na škole, s tou hodně a pak s klukem co tady dělá projekty pro homosexuály, takže jako kamarádíme, máme přehled, vím, co se tady děje, spíš neděje na Ostravsku. Takže vím o klubech, kde se ti lidi scházejí, vím o tom. Já si myslím že to má smysl, ale mě vadí já třeba mám jednu kamarádku na Islandu a tam ty pridy probíhají tak, nebo třeba i dcera pracovala v Amsterdamu a zažila pride a tam prostě tam v těch zemích to slaví všichni lidi bez rozdílu nějaké orientace čehokoliv, že je to svátek jakoby jinakosti nebo prostě svátek a u nás mi to přijde že je to takové víc do extrémů a na Slovensku ještě víc, protože jsou různé protestní akce a mě to přijde takové nesmyslné, že se to vždycky vyhroť, že tady chybí ta tolerance, ona totiž ta tolerance se píše že u nás je, ale já tomu říkám ignorance.“ (Respondentka č. 5)

„Ne, ne vůbec protože jsem právě spíš introvertní povahy, a vyhledávám spíš takové klidnější aktivity, plus jsem ještě na sportovní škole, takže sportuju, a vycházky v přírodě a toho se účastním bez lidí a jestli jsem třeba navštívila nějak klub cíleně, jo tak to bylo v Ostravě. Gay kluby samozřejmě tam byly lesby, ale to bylo dva krát nebo tři krát v životě. Takže to je asi tak všechno z nějakých cílených párty nebo jak bych to měla nazvat.“ (Respondentka č. 1)

„Ne to byla normální párty, prostě normální. Já do těch klubů, byla jsem jednou v Praze. Já když vidím ty ženský pohromadě, to mě děsí. Ne, nezajímá mě to, přijde mi to zbytečný. Jsme jak ostatní. Nevím proč. Nebo je mi to prostě jedno.“ (Respondentka č. 2)

„Ale zase ja som ten typ, že mám radšej kaviareň, nejaké pekné posedenie, že ak niekoho spoznám, že ideme radšej sem, pretože pre mňa je párty, tam si každý hľadá len tie sexuálne obete, ale pre mňa to nie je dobré. Keď už idem na disku alebo na párty, tak ja nehovorím že je dobré škatul'kovať toto je „heterácka“ párty, sem chodia len „homoši“, ako to hovoria ostatný. Vieš čo, ja som na pride ani nebola nikdy. Nikdy som na to nemala ani nie že čas ale vždy som prefrčala termín, proste som si povedala že pre Boha to už bolo, ale išla by

som prečo nie. Lebo ja som na to hrdá aká som. Prečo by ma mal niekto odsudzovať za to aká som.. Mne keď začne niekto krivdiť tak ja sa postavím za to, mne to vadí. Neviem na pride by som šla bez problémov. S týmto nemám problém. Akože ísť, ukázať a nebáť sa. Nikdy by som sa nebála za to. Keby, že som tam s dobrou partiou, že sú tam aj lesbičky, ktoré poznám, že si sadneme a niečo popijeme a zabavíme sa tak to beriem. Čiže ja nemusím byť zrovna na nejakej párty lesbickej, vidím ako niektoré sa správajú. Musia robiť vždy nejaké roztržky, nejaké problémy, čiže preto to neviem pochopiť prečo to robia, či si fakt musia niečo dokázať, že my sme lepšie, pozri koľko ja mám okolo seba dievčat, ale to vôbec nie je podstatné“ (Respondentka č. 3)

„Ne nikdy jsem na pridu nebyla. Byla jsem letos poprvé na post- pridové freedom, protože jsem zrovna v té době byla v Praze na tetování, takže to prostě tak nějak vyšlo a říkám já se tam nebudu účastnit, protože já s tím nesouhlasím, protože s coming outem obecně nesouhlasím, to už jsem řekla, mě to prostě přijde kontraproduktivní, opravdu, a byla jsem na té freedom. Ale spíš bych šla na jakoukoliv párty takové velikosti, tisíce lidí, dobrý program, byly to ženy, bylo to super, proč ne. Nezávisle na tom, že to byl pride. No dohromady, jsem byla dva krát na takové párty. A většinou to bylo, nikdy se mi nestalo, že bych jela až z Ostravy do Prahy kvůli takové akci, byla to vždycky zhoda náhod, když jsem tam jezdila z jiných důvodů a to jsem tam zašla a hezky se pobavila. Střetla jsem tam lidi, které jsem roky neviděla, člověk tam vidí celé íčko, celý internet na freedom. Tak je to příjemné, ale jak říkám, radši tam dlouho nezůstávat, protože oni se rády perou a jsou tak trošku šílené. Mě to nevyhovuje.“ (Respondentka č. 4)

„Já bych v tom viděla smysl, kdyby v tom šlo jenom o to prosadit určité zákony, a kdyby fakt byl vidět posun. Nevím jak to je, nějak to extrémně nesleduju, ale prostě vím, že se mě to týká jo, protože třeba rodina je pro mě to nejdůležitější a chtěla bych mít taky rodinu a tohle mi třeba vadí na tom úplně extrémně.“ (Respondentka č. 9)

„Gay kluby, to je hrozně vtipná záležitost. Já jsem byla asi ve všech takových těch gay klubech a vždycky tam dojdu a vždycky dělám, „pane bože to je strašný, to je hrozný“ a tak dále. Jinak jsem jako byla, znám ty brutální jako Termax, Termix, což jsou prostě obrovský, jako kluby kde jsou všude jako zrcadla a kde vidíš jak jsou jako všichni kluci nadržení, a nafetovaní a pak si to tam někde rozdávají v „dark roomech“. Jo tam jsem taky byla, tohle ale jde prostě mimo mě. Mě to baví jako jednou za čas, je to taková jako exkurze, do nějakýho světa který mě jako nezajímá protože já si tam nehledám partnerky Ale jinak pro mě jsou

jiný ty věci typu, který mají ten lidsko-právní přesah. Což je jako queer, což jsou Mezipatra tady celý. No a pride to je samo o sobě, že já jsem prakticky na všech tady těchto věcech s něčím pomáhala. Ať už to byla grafika, ať už to bylo video, nebo fotky ať už to bylo organizace celá, já jako brněnská mezipatra dělám čtyři roky, takže já jsem hodně reflektuji to ve své vlastní tvorbě. Jsou to jedna z mých témat životních, a bude to asi do konce života a je to prostě přirozený, protože je to prostě moje láska, a je to můj život. Ale pride třeba je pro mě brutálně důležitá věc, prostě to je ještě jak já jsem v tomhle hrozně emotivní tak jako to je pro mě jako nádherná věc kdy prostě všichni tam stojíme a všichni jsem jako „fuck off“, jsem prostě takový jaký jsem, a jeden den to prostě neřešme. Já to mám hrozně ráda. Jako fakt to miluju, jako pride a tohle, to jsou moje věci. I Mezipatra mám ráda, jenom mi vadí, že Mezipatra se odklání od toho lidsko-právního přesahu. To už je prostě jenom zábava. To mě nebaví. Ráda se jdu bavit, protože mám ráda, když se všude líbají kluci a protože já to u těch mužů třeba vnímám nejvíc. Ve chvíli kdy si ve společnosti líbají dva muži a je to v pořádku, tak ten toleranční bod je docílen. Jako není snad týdne, dvou týdnů kdyby mi někdo neříkal, nebo na mě nečuměl, jak se líbám se svojí holkou na veřejnosti, prostě přirozený. A u těch kluků, prostě to jsou úplně chudáci, transgenderi, že jo.“ (Respondentka č. 6)

„V pár klubech jsem byla na pridu teda ne, ale v pár klubech jo a že by mě to nějak zaujalo nebo tak to asi ne. Jako sama od sebe že bych šla to asi ne, to jako kdyby mi někdo řekl, pojd' tak asi jo, ale sama určitě ne. A co to pro mě znamená? Asi nic nepotřebuju to úplně nějak do světa vyhlašovat. Ten kdo to ví, ten to ví. Tak organizovat asi ano, protože ten svět pak vidí, že se něco takového děje a možná to ta společnost bude za chvíli brát úplně jinak.“ (Respondentka č. 8)

7.6 Potřeba vyhledávat přítomnost iných lesbických žien

O respondentkách v našom súbore je možné povedať, že každá je súčasťou komunity a okrem partnerky má priateľský alebo kamarátsky vzťah s inou lesbickou ženou. Každá však potrebu stretávať sa s inými lesbickými ženami popisuje v inej miere. Súčasne sa v súbore neobjavila žiadna respondentka, ktorá by mala potrebu vyhledávať zásadne iba spoločnosť lesbických žien. Dve respondentky, ktoré takýmto spôsobom utvárajú svoju sociálnu sieť len z lesbických žien sa nám nepodarilo zaradiť do výskumu a odmietli účasť už po prvom e-mailovom kontakte.

Päť lesbických žien v našom súbore zámerne nevyhľadáva ne- partnerské vzťahy s inými lesbickými ženami. Pričom však vo svojej sociálnej sieti majú ženy s homosexuálnou orientáciou, nevidia však špecifiká týchto vzťahov. Nemajú potrebu vyhľadávať lesbickú komunitu zámerne a sú jej prirodzenou súčasťou. Ďalšie štyri respondentky v minulosti zámerne vyhľadávali spoločnosť hlavne lesbických žien, dnes však popisujú, že už takúto potrebu nemajú a nerozlišujú medzi heterosexuálnymi a homosexuálnymi priateľmi. Dve respondentky majú vo svojej sociálnej sieti viac lesbických žien ale rovnako nerozlišujú medzi vzťahmi s heterosexuálnymi ľuďmi a súvisí to s ich obecnou schopnosťou nadväzovať sociálne vzťahy. Jedna respondentka popisuje väčšie pozitíva a špecifiká vo vzťahoch s lesbickými ženami, respektíve lesbickými párami.

Respondentky tak majú stále vzťahy a nie sú vo fáze aktívneho hľadania a nadväzovania kontaktov s lesbickými ženami.

„Už to mám v rovnováže, keď aj tým, že človek celý život kamarádil s heterosexuálne založenými ľuďmi, tak po tom toužil, prostě zalepit ten hlad po těch homosexuálech, ale zjistil, že mezi nimi jsou všelijací lidi, tak prostě se to dostalo do rovnováhy, že si nevybírám. Jako samozřejmě občas se ráda pobavím s někým na téma, prostě o svých problémech, ale už ti kamarádi heterosexuální, k tomu přistupují úplně bezpohlavně, jako nechápou všechny problémy, ale já si myslím, že už i jo, že už jsou tak zahlceni těmi informacemi že už to dokážou. Ale jako jasně občas člověk, občas má tu potřebu ale není to, že bych neměla jinou, ale znám spoustu lidí, kteří si vytvořili takový jakoby „homosvět“. Já tu potřebu tak silnou nemám. Jo, určitě jo, protože sama jsem tu měla ten hlad, potřebu se identifikovat s těmi lidmi, takže jsi myslím že to je důležité, ale teď jsem třeba ráda, když jsem šla například na hory a potkala jsem tam kluka, který dělá travesty šou a zároveň je mluvčí nějaké organizace, prostě jsem ráda, když ho potkám takhle v reálu, jsem ráda že ho znám ale už se bavíme o jiných věcech.“ (Respondentka č. 5)

„Tak chodili jsme třeba do klubu tady, kde byly nějaké jakoby lesby, ale nikdy jsem jako netáhla prostě k těm partám, prostě k těm partám kde bylo třeba já nevím deset holek leseb a každá s každou ale jako jo bavíme se samozřejmě s holkami, znám je jo. Ale spíš jako, pak jsme s nimi už jezdili na chatu a už to bylo takové no.“ (Respondentka č. 9)

„Nemám tu potřebu. Já vyrůstám s heterákama, jsem s heterákama, jako znám jich pár ale nevím. Nebaví mě gay bary, je to hrozný. Vždyť heteráci se taky nikde nesdružují a nekřičí, jo my jsme heteráci. Nechme si všichni narůst dlouhý vlasy, nevím. Mám kamaráda

gaye a on je v tom úplně stejný. S ním se znám od malička a nikdy nás nenapadlo, jo pojd'me se seznámit lidmi jako jsme my. Jako my jsme jako normální heteráci.“ (Respondentka č. 2)

„Ta moje přítelkyně, okolo mě byl stejný svět jak předtím, já jsem nevěděla v té době, že jsou nějaký komunity nebo tak asi jsem lesby na nějaký přátelství nevyhledávala. Jako znala jsem nějaký lesby tady od nás.“ (Respondentka č.)

„Ne, ne. Asi moc takhle nemám kamarádky. S jednou jsem se seznámila z Prahy, ale to bylo neplánovaný, spontánní, že ona byla u nás na dovolený, takže jsme se seznámili. Jinak jsem nějaký ta fóra nebo stránky na fb nechodím a s nikým se tam neseznamuju.“ (Respondentka č. 1)

„Bavit se s jinou lesbou má trochu jinou dimenzi, nemusíš toho tolik vysvětlovat a lépe dokáže pochopit co je kolem toho za věci. Ale pořád si stojím za tím, co jsem řekla, akorát s tím rozdílem, že to bude určitě fajn se někdy, příležitostně, s lesbami potkávat.“ (Respondentka č. 11)

„Já jsem po prvé v životě v takovém vztahu, kde si myslím, že je důležité vyhledávat pozornost druhých párů a jestli to jsou lesby nebo to jsou heterosexuální páry tak to je mi v tomto okamžiku celkem jedno. Znáám homosexuální pár, se kterým se prostě nějakým způsobem vidáme, je to moje sestra se svojí přítelkyní ale není to tak jakože bych prostě vyhledávala jejich pozornost jenom proto, že jsou spolu jako dvě holky. Já si myslím, že jako zatím bych nějakým způsobem neoceníla specifika těch jako vztahů s lesbickými páry. Zatím jako myslím si, že to nepotřebuju.“ (Respondentka č. 7)

„Vieš čo asi ani nie. Nikdy som to tak nebrala, nehovorím, že som introvert, som veľmi spoločenský typ keď mám dobrú spoločnosť, ale čo sa týka lesbiab, ja neviem... ja som vždy mala... Ja to na Slovensku tak vnímam, že ja o tých lesbiabach ani neviem, ja idem po meste a vôbec neviem že tu nejaké lesby žijú. Mám známe, ktoré surfujú celý internet, že „stalker“ a tak ďalej. Proste vedia, že niekde v inštitúciách školských napríklad sú taký ľudia, a ja nemám problém toho človeka na prvý pohľad odhadnúť, že toto je „náš človek“, alebo ako to povedať. Nikdy som nepociťovala niečo také, ako dobre baby ideme tam a tam, pretože ja nemám veľa takto orientovaných ľudí ako som ja v mojom okolí, ani priateľov. Akože mám na internete som si vždy našla baby, ktoré neboli vždy také, že sme si rozumeli, že ma vždy vedeli prekvapiť napríklad svojím správaním, až som bola zhrozená z toho. A veľa zase je takých s ktorými si dodnes rozumiem a s nimi, ak to môžem nazvať sme až dobré kamarátky.

Že sa s nimi dá porozprávať, že sa s nimi rada stretnem, že ideme na kávu porozprávame sa, ale nevidím v tom zase nič viac.“ (Respondentka č. 3)

7.7 Priebeh coming outu

Samostatnou otázkou v rozhovoroch sme skúmali nielen vonkajší ale aj vnútorný coming out respondentiek. Zaradenie tejto oblasti sa môže zdať nie sýtiacou témou pre túto diplomovú prácu, avšak vidíme mnohé vzťahy medzi prijatím vlastnej sexuálnej orientácie každého jedinca ním samým, jeho okolím a tým aj potrebou ďalej sa zoznamovať s tzv. lesbickou komunitou. Vo výskume u jednej z respondentiek, aj napriek tabuizovania témy sexuálnej orientácie a neprijatím rodičmi, sa neobjavuje potreba vyhľadávať spoločnosť lesbických žien ako ďalšej sociálnej opory. V súbore sú však aj ženy, ktorých coming out v rodine nebol jednoduchý a vyhľadávajú spoločnosť druhých lesieb vo väčšej miere. Nie je možné jednoznačne určiť priamy vzťah medzi coming outom, podporou rodiny a následným vyhľadávaním lesbickej komunity. Ak by sme sa na tému vzťahu coming outu a sociálnej opory pozreli z pohľadu či už terapeutického alebo poradenského procesu s LGBTI klientelou, je nutné zmapovať jeho priebeh a uvažovať o živote každého klienta individuálne. Nie len náš výskum potvrdil množstvo premenných ovplyvňujúcich vzťah medzi procesom coming outu a následným sociálnym životom lesbických žien z čoho vyplýva, že nie je možné usudzovať priamy vzťah medzi týmito oblasťami života.

„Coming out jako taký, já jsem nikdy nerozuměla tomu slovu. Já prostě celkově moc nesouhlasím s coming outem. Protože když jdeš vždycky jako out of the něco, tak prostě nejsi in dá se říct, a já jsem ráda in, takže coming out jako takovej, já tomu asi úplně nerozumím. Jako pravděpodobně jsem si tím asi neprošla. Jestli deset let vztahů mě prostě dělá lesbou, můžu to veřejně říct. Já nevím taky třeba někde na tom gymnáziu, když se mě lidi zeptali, chodiš s někým, tak jsem říkala ano, chodím se ženou. Takže každá ta otázka i ze strany rodičů i ze strany kamarádů nebo jiných lidí pro mě byla jako takovým malým coming outem. Já moc nerozumím tomu slovu. Musím říct, že bylo vždycky, že maminka i tatínek jsou velice citlivý, jsou empatictí oba dva, a vždycky chápali, že jsem trochu jiná, že jsem si nikdy nechtěla hrát s holčičími věcmi, že jsem se spíš chovala jako kluk dá se říct, a potom později to u mě přišlo tak brzo, zamilovanost do ženy někdy v 10- ti, 12- ti letech, jsem si už byla sama vědoma a první vztah opravdu v těch 15- ti a ono to bylo opravdu tak přirozeně. Myslím, že nějak ve 20-ti jsem musela napsat mamince dopis, protože furt si myslela, že i když jsem byla ve vztahu dlouholetém kde nebude třeba možnost, že si to jednoho dne už

konečně rozmyslím, a budu s mužem a to nemyslela špatně, ale tak jsem jí to musela vysvětlit formou dopisu, že taková možnost mě uráží, že si myslím, že to není z mojí strany nějaká. Já myslím, že ona to tenkrát řekla něco jako příprava na opravdové partnerství. Což mě tenkrát asi trochu urazilo.“ (Respondentka č. 4)

„Tak já jsem se vyoutovala oficiálně když mi bylo třináct a fakt jsem byla obrovský psychouš upřímně a v tou chvíli se u mě projevovali různý špatný věci a moji rodiče se rozváděli jako dlouze asi tři roky a v tuto chvíli jsem se odstěhovali do nového města a já jsem prakticky jako nežila vůbec reálným životem ale žila jsem jenom na internetu, ten sociální život byl fakt jako špatný a ještě jak jsem se cítila hrozně jiná a divná a jsem teprve rozklíčovala co to je a jedna z těch věcí byla, že jsem lesba a zpětně to vnímám, že úplně od dětství se to jako různě projevovalo, zamilování se do kamarádky, když se mě nějak kámoška dotkla tak to bylo, ale chodila jsem s kluky v těch třinácti, čtrnácti a pak jsem si našla jednu holku na internetu a s ní jsem všechno vyzkoušela a prakticky jako ihned aniž bych jako zažila ten fyzický stav, nebo i ten psychický tu lásku, tak jsem se vyoutovala doma. To bylo první asi mámě, to jsem byla hrozná puberťáčka, plakala jsem, byla jsem hodně hysterická tak během tady těchto hádek jsme prožívali prakticky denno denně s mojí máti, když jsem spolu žili sami tak jsem se vyoutovala, ona to vzala v pohodě, ale reálně to vzala v pohode asi tak rok zpátky třeba po sedmi letech, protože neustále jako ten rodič doufá, že se to jako změni a že vlastně jako hrozně v pohodě ale vlastně by hrozně chtěla tu normální holku, ale ona postupem času zjistila že nejsem normální v ničem co jako normální je takže už je to cajk. A ten táta ten to vzal úplně v pohodě on s námi nežije, takže je to hodně i podmíněný tím, že vlastně není se mnou v domácnosti. Sestra taky se mnou nežije, takže to taky. No a coming out jako veřejný to je ten můj problém, já jsem se s tím nikdy netajila. Nikdy, prostě asi jednou v životě, že jsem byla na kafíčku s muslimskýma kurdama a byly to drsní kluci a bylo to v Londýně a to jsem lhala, že mám partnera, ale to bylo jednou v životě v dospělosti.“ (Respondentka č. 6)

„Tak já jsem prvně jako byla s chlapem, dva roky ale pak to prostě nešlo, já jsem ho měla jenom jako přítele, spíš jako kamaráda. Takže pak přišla jedna holka, a nějak jsme se začali bavit o tom jaké to je být prostě s těmi holkami a jsem se do ní zamilovala to shrnu tak jako v rychlosti, jenom že ta holka byla taková jako hodně na holky, jo že prostě byla i s touto slečnou, chodila. Takže prostě jsem se do ní zamilovala a ona se se mnou spíš tak hrála a spíš z toho byla taková jako nic moc. Pak jsem měla ještě jeden vztah, to bylo se slečnou,

kteřá mě spíš vytáhla jako z toho, prostě z toho jak jsem byla do ní zamilovaná do té předchozí holky jo. Jo a pak jsme spolu chodili, ale nebylo to ono. Spíš to bylo o tom, že mi pomohla a pak přišla moje současná partnerka a jsme spolu doted' a je to prostě boží. Já jsem vždycky tak nějak jako si myslela o sobě, že něco se mnou není v pořádku, nebo nevím jak to říct jinak. No, že jsem odlišná, ale nikdy jsem to nechtěla ze sebe jako dostat jo. Ale tím, že právě ta holka, že mě to dostalo, tak mi to už bylo jasné. Jako, že to tak je tak jsem to přiznala, první jsem šla za mamkou, a ta byla úplně v pohodě, takže jsem to měla jednoduché hodně. Ne, vůbec. Nikdy jsme neměla žádný problém jako s tímhle.“ (Respondentka č. 9)

„No tak samozřejmě mamka mi nevěřila, mamka říkala jako nejdřív že jsem mladá, že nevím, co chci, že to jenom chvílkové, že si to namlouvám, a že mě kluci zklamali a nevím co všechno. No a potom samozřejmě když jsem po první přivedla slečnu domů tak jako pořád říkala, že ne že to je jenom na chvílku, že vůbec to tak nebrala, že pořád doufala v to, že přivedu chlapa, který nám bude pomáhat na baráku prostě a až potom prostě jak viděla, že se kvůli tomu trápím a že jsem s jednou slečnou byla víc jak rok a půl tak ona mi vlastně jak kdyby nebylo to v pohodě protože ona byla taková jak kdyby, nechci říct psychopat, ale takové to psychické lehké týrání, že když to udělala jedno tak neřekneš nic a když to dělá patnáctkrát za den tak to už je jako. No tak v tu chvíli mamka poznala, že se kvůli tomu fakt trápím, že se o mě začala bát, no a vlastně ona byla ráda, když jsme se rozešli, a po první byla z toho ne v tom smyslu, že ať si najdu chlapa ale, že už je mi dobře. Potom vlastně jak jsem poznala svou partnerku, tak samozřejmě to ze začátku zase nebrala, protože všechno co není podle ní tak je špatné jo, že to není já nevím. Dostudování, svadba, byt, auto, miminko, všechno podle takových těch záložek. No a každopádně teď ji miluje, takže věděla, že to není prostě jenom tak poblouznění, že už jsem v tom prostě osmým rokem, tak. Už je to dobré a ty jako většině lidí, kterým jsem to řekla tak měli super reakce, chlapy samozřejmě jako kamarádi, tak jestli se můžou podívat a tak ty jejich úchylné kecý. No ale jinak nejlepší kamarádce jsem to řekla a ona mi řekla, že už to věděla dávno, přičemž, já jsem to ještě netušila. Kamarád normálně, že mě v tom podporuje, že kdykoliv budu potřebovat tak si mě zastane a od té doby jak kdyby všichni, ke mně měli otevřenější vztah. Nevím, jak kdyby mě konečně pochopili to, co na mě jim nehrálo.“ (Respondentka č. 11)

„A práve vtedy som vyšla s tou kožou na trh ako sa hovorí, že som bola tak presvedčená, zamilovaná že som to povedala celej mojej rodine. Samozrejme boli ľudia, ktorý o tom vedeli, mysleli si to skôr, ale ja som vtedy mala narodeniny tak som každému povedala, že

pride moja priateľka a všetci to zobrali veľmi dobre. Moja rodina je tak humánne dobre založená, že všetci mi povedali že chcú, aby som bola šťastná, že nezáleží s kým budem. Ani nemali blbé poznámky, všetci ju majú radi doteraz, my sme doteraz najlepšie kamarátky, čo je veľký paradox, ale asi sme si uvedomili, že tou cestu sme nemali ísť, a že je to lepšie takto. Bol problém s jednou osobou a to síce môj otec ktorý samozrejme, nežijem s ním, ale jemu som to povedala asi až o dva roky potom alebo o tri keď už mi ten vzťah skončil a on už mával otázky. Ved' ty máš kamaráta geja a hádam nie si ty takáto. A ja že čo si no nie som taká, a to je to že on ma už dobre pozná. Takže ja som mu to povedala a on to dost' ťažko zobral vtedy, že jeho to veľmi zranilo, a mal aj hlúpe reči samozrejme. Ale tiež mi povedal, že on sa s tým musí zmieriť, a že ma ľúbi aká som. A funguje to doteraz. Samozrejme má niekedy blbé otázky, že aj tak si niekedy myslí že moje skúsenosti s mužmi neboli dobré, pretože medzitým boli aj skúsenosti s mužmi. Priatelia, neviem.. Všetci to zobrali, v pohode, mala som samozrejme strach lebo predsa sú to priatelia, sú to kamaráti, Priťahujú ma ženy, ale nikdy som s tým v sebe neprišla, že áno som lesba, od tohto a tohto dňa som pripravená že už budem len so ženami.“ (Respondentka č. 3)

„Já jsem si to uvědomila v osmi letech, jako víc jsem si to jak kdyby víc na vlastní kůži, jako takové první zamilování v patnácti letech a držela jsem to pod pokličkou asi do přibližně třiceti let. Do té doby jsem žila s muži a mám i dítě vlastně a potom v těch jednatřiceti jsem se seznámila se svojí tehdejší, nebo potom jako pozdější přítelkyní a začala jsem to říkat svému nejbližšímu okolí, kamarádům, rodina se to dozvěděla později v těch pětatřiceti letech. A třeba v profesním nebo pracovním životě to říkám jenom prostě lidem, se kterými si už vytvořím nějaký bližší vztah, nebo se mě na to zeptají, což se zeptají ti, co s nimi mám bližší vztah. Jinak se tou orientací nějak netajím ale ani nějak neprezentuju. Tak přátelé až na výjimky celkem v pohodě ale byly zaskočení, protože ve svém okolí moc nesetkali s nikým takovým a hlavně mě znali hrozně dlouho, že to o mě nevěděli tak reagovali přátelé a spolužáci. Rodina byla v šoku, protože pocházíme ze Slovenska, z Kysuc a tam je to takové, rodiče jsou jako z katolické rodiny a jsou hodně, tím že se přestěhovali do města, tak vyznávají spíš takový maloměstský způsob života. Jako co řeknou sousedi a co tomu řeknou lidi v práci a jak se ti bude vést s takovou nálepkou, jo takže rodiče to nepřijali, dalo by se říct. Nebavíme se o tom, pro ně je to tabu bych řekla, oni o tom ví, ví, že nejsem s žádným přítelem a je to tabu, prostě se o tom nebavíme.“ (Respondentka č. 5)

„Tak mě to trvalo trochu díl, protože přišla moje mamka dřív, než jsem přišla já a tím, že mi o tom říkala prostě, že ty si stejně na holky, tak jsem si to nechtěla přiznat, protože jsem nechtěla aby měla pravdu. Ale já nevím asi v sedmnácti to bylo? Necelých osmnáct? A neměla jsem žádné problémy ve škole nebo v okolí. No to asi bylo nějak v té době, já jsem si to uvědomila sama tak jsem to řekla i blízkým kamarádům Možná to trvalo nějakou dobu, to znamená někde v těch sedmnácti a někdy během pár měsíců jsem to řekla. Já jsem to věděla od malička, líbili se mi už učitelky v mateřské školce, takže jsem věděla, že je něco jinak, ale nevěšmala jsem si toho, nebrala jsem to za důležité a kolem 16-ti jsem si to uvědomila, takže nastal ten coming out, puberta těžké období, depky a tak. A jak to přijalo okolí, částečně to ani neví, jakože se s tím nechválím na poprvé a pocházím z křesťanské rodiny, z vesnice, takže tam to je tabu. Jinak nevědí to všichni přátelé, spíš jenom pár. Máma to tušila, takže jsme spolu bojovali dva roky, nebavili jsme se skoro a tak a pak se s tím smířila. Táta to neví. Ne že by byl přísný, ale moc spolu nekomunikujeme, není moc komunikativní typ a vždycky je to takové, táta to stačí, když to bude vědět poslední, že to je asi jedno. A co mě na tom nejvíc štve, je babička a děda, protože je mám moc ráda a já vím, že je to zraní. Teda nevědí to. Jinak okolí nejbližší ano, brácha, ségra. Takže největší problém je asi s tou babičkou.“ (Respondentka č. 1)

„Tak to asi někde na základce takoví ty učitelky. Tak to asi s tím prvním vztahem, to mi bylo kolik? Asi 20. To bylo později to mi bylo 26. Ono tak do dneška se o tom nemluví, prostě jak kdyby to nebylo. Prostě není to, jak kdyby to nebylo. Já myslím, že jo, ale nikdy se o tom nemluvílo. Já vím, že máti, myslím nějak v 18-ti nebo 17- ti mi našla nějaké dopisy, tak to hrozně brečela, a byla zoufalá, co řeknou její rodiče a všichni, a teďka v těch 26- ti když se to dozvěděla, do dneška se ptá (ona je učitelka), že co má říkat kolegyním že nejsem ještě vdaná, nebo tak. A já jí říkám, nevím říkej jim co chceš. Ale prostě se tady o tom nemluví. Ve škole to jsem ještě nevěděla, to nebylo ještě tak jasný, ten první vztah jsem, když mi bylo 19, a 18-ti jsem končila školu. Jo, ti v pohodě. Já jsem s tím tak rostla, nebo oni se mnou, i když to tenkrát nebylo nějak známí.“ (Respondentka č. 2)

„Já tak uvažuji jak je to dlouho, jakože předtím jsem chodila s chlapy, s chlapem. A potom jsem nějakým způsobem zjistila, že zas tak úplně mě nejde o to jestli je to muž, nebo žena, ale o to prostě že mě je dobře a já jsem si zjistila, že mám všechno v hlavě a tudíž prostě nějakým způsobem, na základě přátelského vztahu, který jsem předtím měla tak to potom přešlo do toho, že jsem se zamilovala. Do ženy. Tak teďko jsem ve vztahu deset měsíců

a oficiálně jsem to řekla své rodině v říjnu, takže to je asi před čtvrt rokem, takže to bylo před třemi měsíci, svým rodičům, mám pocit, že nebo tak byly z toho překvapení ale, s úplným odmítnutím jsem se nepotkala, takže nějak že bych musela popřít svoji současnou identitu, kterou mám ráda tak tak to není. Moje sestra o tom věděla, už bych řekla tak třeba měsíc potom, že to tak je. Takže ta to věděla díl. Postupně se to začalo, že se to u mě jako formovalo nějak postupně, takže ze začátku jsme to jakoby neříkali moc lidem kromě nějakým vyvoleným. A postupně to prostě začalo být oficiálnější věci tak před veřejností. A jak říkám nesetkala jsem se s nějakou vysoce odmítající reakcí.“ (Respondentka č. 7)

„To už bylo, to už je dávno. A bylo to takové, že jsem dělala vlastně instruktora, na střední škole a tam byly holky a tak jsem si říkala, nikdy jsem to tak nevěděla, a pak ke mě přišli na párty a potom přišli s nějakou holkou tak jsem si říkala tak co tak vyzkoušet si to a tak nějak to vzniklo a bylo to a pak to odešlo. Tak rodičům jsem to oznámila před dvěma měsíci, a to až jako se svou partnerkou, když jako cítím, že už je to jako to ono i když jsem měla předtím jako víc vztahů. No a kamarádi tak ti to tušili ale jako úplně když se mě zeptali tak jsem jim řekla, ale že bych to sama nějak říkala to asi ne.“ (Respondentka č. 8)

„Tak bylo to tak, že jsem byla s kluky, ale nikdy jsem se nemohla nějak zamilovat, takže jsem si vždycky říkala, že je to takové prostě o ničem. Já sem s klukem vydržela maximálně dva měsíce, ani ne. No a pak jsem dostala číslo na nějakou holku a jenom jsem si s ní tak psala v patnácti a o nic nešlo. Psali jsme si delší dobu a já jsem se začala cítit nějak divně a potom jsme se nějak sešli a já jsem se vůbec nedokázala nějak jako vysvětlit ty pocity, co to se mnou je. No já nevím, takže jsem se do ní zamilovala a nějak tak to začlo. Jinak dřív jsem si vůbec nedovolila představit, že bych byla na holky a vůbec jsem nad tím nepřemýšlela. No my jsme to měli tak ve třídě, že tam bylo jakože strašně hodně holek na holky, takže jako ve třídě úplně v pohodě, ve škole. No a mamka na to přišla sama, protože jsem jako brečela po nocích a to a jí to nějak došlo, že s tou kamarádkou jakože já něco mám. Takže mamka na to přišla sama. Jako ze začátku nebyla moc nadšená, byla našťvaná, že jsem jí to neřekla ale nějak to vzala ale doteď se o tom nebaví před známými nebo tak. Jakože nevím, spíš před cizíma.“ (Respondentka č. 10)

7.8 Súčast' lesbickej komunity

Je potrebné zmieniť, že pred každým rozhovorom boli respondentky oboznámené s terminologickým rozdielom v pojmoch komunita a menšina. Uvedomujeme si vplyv tejto informácie na výpoveď každej respondentky (aj napriek tomu, že otázka bola položená až

na záver rozhovoru), jej sugestívnosť zohľadňujeme. Avšak tento fakt sa do odpovedí nepremietol, u respondentiek č. 7 a 12 pomohol o objasnení ich odpovede.

„A lesbické komunity? Hm, ja jako pokud by se to mělo brát tak, že mám jako citový vztah k nějaké jiné lesbě, který není jako partnerský tak to tak je. Mám jako nějaký přátelský nebo kamarádský vztah k dalším lesbám ale pořád jako vnitřně si myslím, že tohle mi jako nenaplnuje tady to slovo. Protože nemám pocit, že by to bylo, že bych byla součástí lesbické komunity, protože to už ve mně jako niterně ukazuje, že to je teda nějaká jako aktivní, něco aktivnějšího. A to není.“ (Respondentka č. 7)

„To asi nějak ne. Podle toho co si říkala na začátku tak ne. Jako nějaký vztahy v té komunitě nebo tak to ne. Spíš tak jako co je nového ve světě.“ (Respondentka č. 12)

„Snažím se nikam nezařazovat. Když si občas zajdu zaběhat nebo něco, tak nechci se radit do nějaké komunity sportovců. Jakože se nechci zařazovat a zase kdyby mělo dojít k nějakému rvání se za práva tak určitě se za to přihlásím, že bych za to bojovala.“ (Respondentka č. 1)

„Nestretávám sa s tými ľuďmi, čiže tým je to ťažšie vyargumentovať, že áno patríam do tej komunity. Naozaj žijem tým štýlom, keby že chodím na tie akcie, možno aj ten môj názor, že inak to trošku beriem.“ (Respondentka č. 3)

„Tak půl na půl.“ (Respondentka č. 10)

„A komunity ne, necítím se. Já mám svoje přátele ti jsou, samozřejmě, že tam mezi nimi je hodně homosexuálních žen, ale i hodně ne– homosexuálních, takže tak.“ (Respondentka č. 4)

„A v komunitě, jako prostě vím o těch lidech, dokonce jsem tam jakoby činná, ale zase mám k tomu takový rezervovaný vztah. Jako nemám problém bavit se s každým, ale není to hlavní program mého života.“ (Respondentka č. 5)

„Tady ten smysl, v té lesbické komunitě vidím smysl tady v tomto, že konečně můžeme být sami sebou někde, jako a já mám pocit, že můžu být sama sebou tak aniž bych jako se do té komunity nějak jako hnala.“ (Respondentka č. 11)

„Bavím se se všema a mám hetero kamarády, s nimi jsme nejvíc, že? Ale jako nechodím na žádné akce šílené na ty Freedomky.“ (Respondentka č. 9)

7.9 Súčast' lesbickej menšiny

V prípade otázok o lesbickej menšine, boli odpovede respondentiek viac ovplyvnené úvodným ozrejením pojmov. Prejavilo sa to u respondentiek č. a uvedomujeme si možnosť, že ich výpoveď mohla byť odlišná.

S ohľadom na spomínanú definíciu pojmu na začiatku rozhovoru, sa zo všetkých respondentiek tri ženy vyjadrili, že sú automaticky súčasťou lesbickej menšiny a zvyšných osem sa nimi cíti byť. Jedna respondentka odpovedala, že sa necíti byť súčasťou lesbickej menšiny a jedna odpovedala čiastočne.

„Tak jelikož jsem lesba tak patřím do menšiny a jestli jsem součástí komunity.“ (Respondentka č.)

„Ne.“ (Respondentka č.)

„Ťažká otázka, neviem ako ja som o tom presvedčená, neviem ako to vnímajú ostatný, že ma vidia a povedia aha ona je lesba, ale asi áno, pretože to na mne asi aj vidno. A určite nemám problém zaradiť sa, áno ja som lesbička. Ja sa nehanbím to povedať, čiže sa už niekam zaradujem. Ale či to berie okolie, že ma vedia odhadnúť si tam a tam, ale myslím si že áno. Ale že by som sa nejak... Neviem to je tým životným štýlom. Keby že naozaj žijem tým štýlom, že chodím na tie akcie, možno aj ten môj názor, že inak to trochu beriem, že už som fakt taká, že slobodnejšie sa môžem pohybovať v tom ako tu na Slovensku, je to ťažšie. Tu ťa možno ani nezaraďujú lebo oni rovno povedia, asi som veľmi kritická na to, ale tak to vidím.“ (Respondentka č. 3)

„Menšiny ano, musím říct, že ano to je logické, to by ten dotazník byl kontra- produktivní . Protože určitě jako prvotní potřebou toho co teď spolu děláme je, že musím být v nějaké menšině. No tak jo, asi tam jsem. Já se tak necítím, já ta menšina nejsem, ale musím říct ano, aby byla respektovaná validita toho, co zkoumáš.“ (Respondentka č. 4)

„Tak to té menšiny jsem automaticky zařazovaná, nikdy mě tak ale nenapadlo uvažovat já prostě nedělím lidi podle sexuality, jako asi tam jsem ale nijak se tam nepočítám. Já bych řekla, že teď v tomto momentě se cítím být součástí lesbické menšiny, protože jako jo no, že se nutně nějakým způsobem vydělujeme z té heterosexuální většiny a je to tak a tím, že

považuju náš vzťah za oficiálny a dôležitý tak si myslím, že tohle je to moje jako, tohle je ono.“ (Respondentka č. 7)

„Jo, je to v klidu.“ (Respondentka č. 8)

„Tak jak to mám říct. Jakože žijem takový život, že prostě se bavíme s hetero kamarády, jako hlavně s nimi jsme, chodíme o víkendech za babičkami, a máme prostě ten život jako heteráci, a v pátek jdeme třeba s těmi holkami, co jsou na holky a takže jsi tak jako připadám. Ale jinak si nepřipadám nějak odlišně. Nevím, jak to mám vysvětlit.“ (Respondentka č.)

„Tak já si připadám, když to tak vezmeš tak, když si lesbička, nebo lesba. Já nemám ráda to slovo lesbička to je strašně infantilní prostě. Když si prostě lesba tak tě automaticky zařazují do té menšiny, protože to tak vlastně je. Když se narodíš černocho tak si prostě černocho a nic s tím neuděláš a prostě automaticky tě lidi zařazují tam aby měli přehled o věcech. Že přesně když je něco neznámého tak ni se toho bojí a právě proto tě potřebují pro svůj klid někam zařadit. Takže jako zařazená tam určitě jsem.“ (Respondentka č. 6)

8. Odpovede na výskumné otázky

Výskumná otázka č. 1

Aké sú prvé skúsenosti lesbických žien s tzv. lesbickou komunitou?

Väčšina žien sa v našom súbore prvý krát stretla s komunitou v podobe zoznamovacieho portálu alebo skupiny na facebooku. Asi štyri ženy získali kontakt vo svojom okolí a ďalšie dve ženy navštívili klub. Rovnako v súbore väčšina žien zažila prvý kontakt s komunitou v období keď spoznali svoju prvú partnerku alebo mali prvý partnerský vzťah. U dvoch respondentiek sa kontakt k komunitou odlišuje od ich prvého partnerského vzťahu v dvoch a u ďalšej v jedenástich rokoch.

Výskumná otázka č. 2

Akú vzťahy majú lesbické ženy s inými lesbami?

Jediná žena v našom súbore nemá potrebu sa stretávať s inými lesbickými ženami a takéto vzťahy vo svojom okolí nepopisuje. Svojich priateľov a známych popisuje ako heterosexuálnych. U piatich žien je sociálna sieť, ktorú tvoria rovnako aj lesbické ženy veľmi bohatá. Avšak popísať ho môžeme viacerými ako piatimi lesbickými ženami. Rovnako

u ďalších piatich žien je v ich okolí niekoľko lesbických žien, ktoré sú však tvorené hlavne sestrami, dlhoročnými kamarátkami prípadne bývalými partnerkami a tento počet môžeme popísať jednou až piatimi lesbickými ženami. Jedna žena svoje priateľky vôbec nechce rozlišovať na základe ich sexuálnej orientácie.

Výskumná otázka č. 3

Aké typy skupín lesbiab v komunite/minorite vnímajú?

Respondentky v našom súbore popísali rôzne skupiny žien v lesbickej menšine. Najčastejšie popisovali ženy s odlišným vzhľadom, ktorý viac inklinuje k ženským alebo mužským prvkom oblečenia alebo účesov. Ďalej niektoré z nich sa viac zameriavali na gestá, správanie a silu, ktorá je typická u mužov a vyskytuje sa u časti populácie lesbických žien. Dve z respondentiek popísali akúsi fázu krátko po ich coming oute, kedy sa radšej vyjadrovali pomocou mužského štýlu obliekania a účesov, avšak v súčasnosti vyznávajú radšej ženské prvky vo svojom vzhľade. Jedna žena v súbore vyjadrila názor, že lesbická žena sa líšiť nemusí a nie je nutné, aby sa žena vzhľadom líšila natoľko, aby bolo zjavné, že ide o homosexuálne orientovanú ženu. Ďalšia žena vyjadrila tvrdenie, že naopak ženy, ktoré sa odlišujú svojím vzhľadom sú so svojou sexuálnou orientáciou najviac vyrovnané. Popisovali tak nie len odlišný vzhľad žien a rozdelili ich tak na dva typy žien ale súčasne ich tak spojili s určitou vyrovnanosťou so sexuálnou orientáciou, prípadne úrovňou coming outu. Niektoré z nich však uznali určitý stereotyp v ponímaní lesbickej menšiny na mužské a ženské typy lesbiab. Ak by sme sa ďalej pohybovali v rovine vzhľadu, niektoré z nich hovoria o transsexualite medzi homosexuálne orientovanými mužmi a ženami.

Ďalej ženy rozlišovali skupiny žien podľa toho či v súčasnosti sú vo vzťahu to znamená na skupiny „zadané“ a „nezadané“. Samotné tým vyjadrili potrebu sa stretávať s ďalšími párami lesbických žien. Jedna zo žien má dcéru z predošlého manželstva a ďalší pár očakával potomka a preto popisovali skupinu bezdetných žien a matiek. Popisovali aj „mainstream“ a individualizmus, prípadne „intelektuálky“. Ďalej hovorili o „párty type“ a „ne-párty type“.

Výskumná otázka č. 4

Akú príslušnosť ku komunite a minorite lesbiab cítia?

U niekoľko respondentiek sme našli odmietavý alebo vyhýbavý vzťah ku komunite. Každá z nich má vzťah alebo vzťahy, či väzby s inými lesbickými ženami, čím ich môžeme považovať za jej súčasť avšak ony samé sa tak nepopisujú. Súčasťou komunity sa považujú

štyri respondentky, avšak päť žien sa za jej súčasť nepovažuje. Jedna respondentka sa vyjadrila neisto slovami „pol na pol“. Súčasťou menšiny sa považuje byť osem žien, dve ženy sú podľa vlastných slov jej súčasťou čiastočne a jedna sa nepovažuje za súčasť menšiny.

9. Diskusia

Cieľom Diplomovej práce a jej výskumu sme si stanovili zmapovanie lesbickej menšiny a lesbickej komunity. Metódou, ktorou sme získavali dáta bol pološtrukturovaný rozhovor s dvanástimi otvorenými otázkami, ktoré sýtli 4 výskumné otázky. Zaoberali sme sa prvými skúsenosťami žien s lesbickou komunitou, vzťahmi s inými lesbickými ženami a ich vlastným pocitom príslušnosti voči lesbickej komunite a menšine.

Nakoľko otázky na seba nadväzujú vo väčšine rozhovorov sme dodržali poradie otázok tak ako ich prezentujeme v schéme pološtrukturovaného rozhovoru. Otázku do akej skupiny žien, sa respondentka zaraďuje nebola položená v žiadnom rozhovore nakoľko jej naplnenie vyplynulo nielen z mapovania vzťahov s inými lesbickými ženami ale aj popise odlišných skupín. Nezaradenou no často krát položenou otázkou, bolo hľadanie zmyslu a podstaty podujatí ako je pride v Prahe.

Nakoľko nielen u lesbickej populácie ale aj všetkých sexuálnych menšín doposiaľ nebol presne skúmaný a popísaný základný súbor, nie je možné z neho konštruovať výberový súbor.

Výskumný súbor bol tvorený ženami nad 18 rokov, pričom okrem dvoch respondentiek sa všetky účastníčky výskumu identifikovali ako lesbické. Podmienkou účasti bolo, aby sa žena neidentifikovala ako bisexuálna, avšak potrebe respondentiek nevyužívať žiadnu kategóriu pre označenie svojej sexuálnej orientácie sme nezabránili a zanechali sme ich vo výskumnom súbore. Kontakty sme získali prostredníctvom prvej vlny kandidátok z výskumu Postupovej práce a z kontaktov z môjho vlastného okolia. Využívali sme tak najmä metódu snehovej gule, čím bol ovplyvnené zloženie súboru hlavne ženami do 25 rokov s vysokoškolským vzdelaním. Súčasne je nutné podotknúť, že rovnako je zložený zo žien, s podobnými názormi, postojmi a záujmami. Rovnako nesmieme opomenúť dôležitý faktor a to ich otvorenosť a ochotu sa do výskumu zapojiť. Zopár kontaktovaných žien na e-mailly nereagovalo a niektoré účasť odmietli pre nedostatok času. Nebránili sme sa ani kontaktovaniu slovenských žien do súboru avšak nakoniec v ňom zostala jediná žena zo Slovenska. Napriek tomu, že naším cieľom nebolo poskytnúť vyčerpávajúcu analýzu českej a slovenskej menšiny, súčasne ani ich porovnanie, sme odmietnutiu účasti nezabránili.

Všetky respondentky majú možnosť kedykoľvek odísť z výskumu a niekoľko z nich odmietlo rozhovor aj napriek dohodnutému termínu a času, pričom jedna z respondentiek vystúpila z výskumu po nahraní rozhovoru.

Vekové rozmedzie účastníčok sa okrem dvoch respondentiek po tridsiatom a štyridsiatom roku pohybuje medzi dvadsiatym a dvadsiatym- piatym rokom. Priemerný vek respondentiek bol 25,4 rokov, avšak ak zo súboru vynecháme spomínané respondentky vekový priemer bude 22,5 rokov. Spomínaná metóda snehovej gule sa odrazila aj v súčasnom bydlisku respondentiek, ktoré sa pohybuje v okolí Ostravy a Olomouca, pričom ich pôvodné bydlisko sa vzájomne líši.

Nahrávanie rozhovorov prebiehalo v prostredí domácností účastníčok, kaviarní a časť rozhovorov bola nahraná prostredníctvom skype hovoru, pre zaneprázdnenosť respondentiek. Uvedomujeme si, že rozhovory prostredníctvom skypu sú ochudobnené o kontakt tvárou v tvár s respondentkou. Snažili sme sa tento fakt nahradiť dlhším rozhovorom pred zapnutím nahrávacieho zariadenia, uvoľnenia atmosféry zoznámením sa s výskumníčkou a reflektovaním týchto skutočností.

Nakoľko si uvedomujeme vplyv priebehu coming outu na následné sociálne vzťahy a oporu účastníčok priradili sme do výskumu aj jednu otvorenú otázku ohľadom coming outu žien, ktorá tvorila samostatný kód. Snažili sme sa zmapovať ich vnútorný coming out, vonkajší coming out a reakcie blízkej rodiny a priateľov. Mnoho respondentiek popísalo tento proces komplexne v rámci jednej otázky časti z nich sme však položili niekoľko otázok navyše. Napriek tomu, že náš výskum nie je zameraný na zisťovanie vplyvu coming outu a prípadných súvislostí s vyhľadávaním lesbickej komunity, tieto informácie dopĺňujú celkový obraz o každej respondentke a preto sme túto otázku nechceli vynechať.

Častým javom, ktorý sa prejavil aj v našom súbore je sťahovanie nie len lesbických žien ale všetkých sexuálnych menších do väčších miest a metropol a to či už v rámci Českej republiky alebo migráciou do zahraničia. Musíme neustále brať do úvahy, že napriek mnohým kultúrnym a zábavným akciám v Brne a Ostrave, je Praha hlavným centrom všetkých podujatí. A tak menšie mestá a obce žiadne kultúrne a zábavné vyžitie neposkytujú. Rovnaká situácia je aj na Slovensku, kde smerujúc na východ o organizátoroch, aktivistoch a udalostiach v Bratislave aj napriek sociálnym sieťam a webom nie je dostatok informovanosti a možností stretnúť sa a zdieľať s inými lesbickými ženami. Náš súbor nie je vyvážený preto si nedovoľíme tento jav generalizovať v rámci Slovenskej republiky a môžeme ho len odhadovať. Mnohé respondentky nenavštevujú akcie usporadúvané LBGT komunitou, nakoľko ich bydlisko je viac vzdialené a samé priznali, že cielene za podobnými

akciami necestujú. Ďalším faktorom je ich odmietanie prezentácie akcii akou je Pride v Prahe, pričom však samé neukazujú záujem o akcie kultúrneho charakteru akými sú práve filmové festivaly. Rozhodne sme tak nepostihli skupinu žien, ktoré by LGBTI akcie navštevovali pravidelne a ženy v našom súbore sú viac aktívnejšie skôr v organizácii podobných aktivít, ak ich samé navštevujú. V ďalšom výskume by bolo potrebné postihnúť populáciu, ktorá sa pridov zúčastňuje pravidelne a tak zmapovať v čom je odlišná napríklad s našim súborem respondentiek.

Pred každým rozhovorom bola respondentka oboznámená s definíciou pojmov komunita a menšina. Uvedomujeme si tento vplyv na odpovede respondentiek a významný bol hlavne v popise príslušnosti voči menšine, kde sme pôvodne chceli mapovať ich vnútorné pocity avšak na základe definície sa automaticky sami považovali za jej súčasť. V budúcnosti je preto nutné sa ozrejmovaniu pojmov vyhnúť.

Názov témy Diplomovej práce ukazuje smerovanie nášho výskumu, ktorý by sa dal však ďalej skúmať v rovine tesnejších vzťahov, prípadne sledovať život s komunitou longitudinálne. Súbežne však netreba zabúdať na mapovanie diania v spoločnosti a jej vplyv na utváranie komunity. Ženy v našom súbore totiž nie sú príliš stotožnené nie len s používaním tohto slova a nevedia si predstaviť ani jeho obsah. Pri popisovaní odlišných skupín v menšine a svojej vlastnej pozície sa dosť často vymedzovali voči skupine žien s ktorou sa nestretávajú a nechcú byť preto považované za rovnakú súčasť komunity. Tak ako v heterosexuálnej väčšine aj v lesbickej menšine môžeme predpokladať združovanie sa na základe podobných záujmov, názorov a postojov, prípadne na základe umeleckej tvorby apod. Bolo by preto potrebné v budúcnosti skúmať špecifiká komunit a menšiny v Českej, prípadne Slovenskej republike v porovnaní so zvyšnými krajinami Európy. Veľkým spôsobom pohľad na komunitu ovplyvňujú aj médiá a coming out jednotlivých verejne známych osobností. V našich zemepisných šírkach sú totiž prezentované seriály zo zámoria, ktoré však prešli iným spoločenským vývojom.

Významnou témou u respondentiek bolo aj odlišovanie sa svojím vzhlľadom a jeho vyjadrovanie vlastnej sexuálnej orientácie. Rovnako by bolo zaujímavé tento jav skúmať nie len z všeobecného hľadiska, ale aké spojenie má so sociálnym životom žien a ich vnútornými psychickými procesmi, či význam ktorý mu ženy prikladajú. Ďalej by sa výskum mohol smerovať aj na porovnávanie menšín v jednotlivých krajinách práve z tohto hľadiska.

10. Závěry

Rôzne oblasti života sexuálnych menšín nie sú na našom území doteraz spracované do žiadnej ucelenej publikácie. Naša práca si kladie za cieľ poskytnúť aspoň náhľad na komunitu, komunity a môžeme ho považovať za akúsi pilotnú štúdiu ďalšieho hlbšieho výskumu lesbickej menšiny a komunity.

Nakoľko základný súbor nie je možné popísať a česká či slovenská lesbická komunita, komunity sa vyvíjali odlišne od tých západných, je potrebné ich skúmať najskôr „zvnútra“. Skupiny, ktoré popísali naše respondentky sú ovplyvnené ich vlastným okolím a ženami, s ktorými sa stretávajú, a s ktorými majú spoločné záujmy, názory a postoje. Často boli popisované lesby, ktoré sa vyznačujú výrazne mužskými a naopak ženskými rysmi či už v obliekaní, gestách a komunikácii ako dve hlavné skupiny. Ďalej popisovali skupiny žien, podľa udalostí, prípadne zábavy, ktorú vyhľadávajú. Hovorili hlavne o skupine žien, ktorá často navštevuje gay kluby. Vníмали rozdiely v komunite aj na základe žien, ktoré majú partnerský vzťah nakoľko samé vyhľadávajú spoločnosť iných párov. Ďalej rozlišovali skupiny žien, ktoré sa stretávajú na základe rôznych záujmov, štýlu hudby, umenia, športov a pod. V našom výskume sme však nepostihli všetky skupiny a vzhľadom k pravdepodobnosti existencie nespočetného množstva komunit než jednej komplexnej komunity, predpokladáme, že ich nie je možné postihnúť všetky. Nie je možné preto očakávať, že lesbické ženy tvoria určitú homogénnu skupinu, ktorú spája len sexuálna orientácia.

Prvý kontakt s lesbickou ženou prípadne komunitou sme pozorovali hlavne prostredníctvom rôznych zoznamovacích portálov a kontaktov z vlastného okolia. Len zopár žien vstúpilo do komunity lesieb návštevou gay klubu. Väčšina žien najskôr vyhľadala kontakt za účelom spoznať potencionálnu partnerku a až následne vyhľadali iné lesbické ženy a snažili sa nadviazať priateľské vzťahy. Všetky tieto situácie vznikli prirodzene a vyplynuli z kontaktov z okolia alebo potreby zdieľať svoje skúsenosti.

Obdobie života, v ktorom sa ženy prvý krát stretávajú so svetom iných lesbických žien sa v našom súbore najčastejšie ukázalo medzi šestnástym a osemnástym rokom, potom v období do pätnásteho roku života a po 19 roku života to boli dve ženy. Samotný kontakt s komunitou prebehol u väčšiny respondentiek v rovnakej dobe, avšak niektoré respondentky vyhľadali tento kontakt až s odstupom dvoch či dokonca jedenástich rokov, pričom dve respondentky doposiaľ neurobili žiadny krok smerom ku komunite. Jedna z respondentiek získala kontakty vo vlastnom okolí. Jediná respondentka nepopisuje priateľské vzťahy

s inými lesbickými ženami, pričom však tieto kontakty má, avšak svoju sociálnu sieť popisuje ako zloženú z heterosexuálnych priateľov. Veľkosť sociálnej siete zloženej z lesbických žien sa u účastníčok výskumu líši. Tento fakt prisudzujeme osobnostným faktorom a vlastnej potrebe každej účastníčky. Určitý vplyv má aj pôvodné bydlisko, resp. počet obyvateľstva a navštevovanie udalostí organizovaných pre LGBTI komunitu, kde je možnosť nadviazania kontaktov častejšia.

V rámci komunitného života sme skúmali samostatne udalosti určené pre celú LGBTI menšinu ako sú pridy, či navštevovanie rôznych gay klubov. Nasledovali sme premisu, ktorá tvrdí, že účasť na komunitných podujatiach nemusí značiť skutočné spojenie a spolunáležitosť s komunitou. Konkrétne Prague Pride sa zúčastnili len dve účastníčky výskumu. Kultúrne zamerané udalosti ako rôzne filmové festivaly navštívili len dve účastníčky a spolupodieľajú sa na organizácii týchto udalostí. Väčšina respondentiek až na štyri ženy v súbore v minulosti navštívili gay klub ale v súčasnosti tento typ zábavy nevyhľadávajú, prípadne len zriedka. Ak by sme sa vrátili k myšlienke participácie v komunite a skutočnej spolunáležitosti s komunitou, napriek tomu, že účastníčky sa nepopisujú ako súčasť komunity, určité malé komunitné skupiny s inými lesbickými ženami vytvárajú, nakoľko majú mnoho väzieb vo svojej sociálnej sieti, avšak nevyjadrujú ich návštevou rôznych LGBTI udalostí ani označovaním týchto skupín za komunitu. V našom súbore sa neukázala potreba označovať sociálnu sieť zloženú z lesbických žien ako komunitu, prípadne komunitu lesbických žien vytvárať a hovoriť o jej špecifikách. Napriek tomu, ich však vzhľadom k ich väzbám môžeme označiť za súčasť komunity. Označenie komunita a menšina sa v našom súbore objavilo skôr s negatívnou konotáciou.

Ak by sme sa zamerali na potrebu vyhľadávať prítomnosť lesbických žien, žiadna z respondentiek nevyhľadáva kontakt len s lesbickými ženami, resp. nepopisuje žiadne špecifiká, pre ktoré by kontakt so ženami s rovnakou sexuálnou orientáciou bol lepším zdrojom sociálnej opory a priateľstva. Nevyhľadávajú teda špecificky lesbické ženy a len jediná respondentka oceňuje a vyzdvihuje vzťahy s lesbickými ženami viac ako zvyšné respondentky avšak nehovorí o komunite.

Ak sme sa pýtali na akýsi pocit spätosti s lesbickou komunitou a nakoľko sa cítia byť jej súčasťou, jediná respondentka popísala komunitu ako miesto kde sa môže cítiť sama sebou avšak aj napriek tomu sa neoznačila priamo ako súčasť komunity. Všetky respondentky popisujú komunitu ako skupinu iných žien, ktorej súčasťou nie sú, prípadne, že sledujú dianie v tejto komunite avšak oni zostávajú mimo tejto skupiny žien.

Ako súčasť lesbickej menšiny sa cíti byť osem respondentiek pričom na základe nášho objasnenia pojmov sa za jej automatickú súčasť považujú tri respondentky. Jedna z respondentiek sa nepovažuje za súčasť lesbickej menšiny.

Skúmali sme aj priebeh coming outu u účastníčok výskumu, nakoľko sme predpokladali vzťahy medzi coming outom, následným prijatím prípadne neprijatím blízkou rodinou a priateľmi. Na základe priebehu tohto procesu u účastníčok nemôžeme určiť vzťah s následnou potrebou vyhľadať lesbickú komunitu, či už pre kvalitatívny design, veľkosť súboru a samotných dát ktoré sme získali. Môžeme len konštatovať, že v našom súbore sa nevyskytla respondentka, ktorá by na základe neprijatia sexuálnej orientácie svojím okolím vyhľadávala zásadne len spoločnosť lesbických žien a lesbickej komunity. Aj keď v prostredí českej či slovenskej spoločnosti sa hovorí skôr o ignorancii než tolerancii voči menšinám, avšak heterosexuálni priatelia sú dostatočnou sociálnou oporou v životoch našich respondentiek.

Súhrn

V zahraničnej literatúre a zväčša tej americkej, je LGBTI komunita popisovaná ako dôležitý zdroj sociálnej opory u lesbických žien ale aj ostatných sexuálnych menšín. Sociálni psychológovia popísali spolunáležitosť a spojenie s komunitou a participáciu v komunite ako dve formy vzťahu ku komunite. Väčšina psychológov sa však nezhoduje v presnom pojatí, resp. definícii komunity. Predpokladaná je existencia niekoľkých komunit v rámci celej či už gay alebo lesbickej menšiny. Cieľom našej práce bolo načrtnúť ako vnímajú lesbické ženy komunitu žien s rovnakou sexuálnou orientáciou a tým priblížiť význam komunity u nás. Zamerali sme sa na oblasti prvého stretnutia s komunitou, kedy prebehlo a akým spôsobom sa s komunitou zoznámili, odlišné skupiny v rámci komunity, potreba vyhľadávať lesbické ženy a súčasné vzťahy s inými lesbickými ženami. Ďalej sme sa snažili zmapovať coming out účastníčok výskumu, nakoľko navštevujú pridy a iné LGBTI udalosti, a nakoľko sa vnímajú ako súčasť lesbickej menšiny ale aj komunity.

Pojmy rozlišujúce odlišné sexuálne orientácie homosexuálnu a heterosexuálnu vznikli až v 19. storočí, rovnako aj koncept homosexuálnej osoby tak ako sa na ňu pozeráme dnes. V súčasnosti sa však už nemôžeme na homosexualitu pozeráť ako na sexuálne správanie a nesmieme opomínať emocionálnu stránku sexuálnej orientácie. Tvoria ju totiž štyri zložky a nimi sú sexuálna rola, erotická preferencia, zamilovanosť a city voči druhej osobe a samozrejme aj sexuálne chovanie.

Na partnerské vzťahy a rovnako aj sexuálne chovanie medzi ženami bolo v minulosti nahliadané odlišne ako v súčasnosti a dokonca boli popierané. Vychádzalo to aj z postavenia žien ako takého, nakoľko ženy dlho neboli považované za nezávislé ľudské bytosti. Tzv. „bostonské manželstvá“ koncom 19. storočia predstavovali nie len nezávislosť žien ale ukazovali otvorenosť voči láske medzi ženami, ktorá bola určité obdobie obdivovaná. Neskôr však bol obdiv nahradený strachom zo vzťahov žien a s príchodom diela Sigmunda Freuda, Carla von Westphala a Havelocka Ellisa, ktorý spojili vzťahy a sexualitu medzi dvoma ženami s patológiou. Neskôr sa proti tomuto chápaniu vzťahov medzi ženami postavili Magnus Hirschfeld, John Addington Symonds a Iwan Bloch.

Pojmy minorita resp. menšina a komunita v sebe nesú odlišný význam. Súčasťou LGBTI menšiny je aj napriek vedomej príslušnosti, každý jedinec, ktorý svoju sexuálnu identitu popisuje inak ako heterosexuálnu. Avšak členom komunity je každý, kto sa vedome považuje za jej súčasť, pričom sa nemusí zúčastňovať verejného „gej a lesbického života“. Česká ale aj slovenská nie len lesbická ale celá LGBTI menšina po roku 1989 vyvíja intenzívny tlak na diskusiu v oboch spoločnostiach a zastúpená mnohými aktivistami sa snaží nie len poskytovať psychologickú ale aj právnu podporu a presadzovať práva menšiny.

Sexuálna orientácia žien v posledných rokoch v zahraničí, dostáva náležitú pozornosť vo forme výskumov. Čoraz častejšie je odlišovaná od tej mužskej svojimi špecifikami. Fluidita – plynulosť a plasticita – poddajnosť ženskej sexuálnej orientácie, možná zmena sexuálnej preferencie počas života, nevyhranenosť sexuálnej orientácie sú novými pojmami a uznávanými faktormi pri odlišovaní od mužskej sexuálnej orientácie. Autorky Peplau a Garnets prehľadne porovnávajú staré a nové modely ženskej sexuálnej orientácie. Medicínsky výskum Diamanta z roku 1999 zhromaždil 6935 žien, ktoré sa identifikovali ako lesbické a zistili, že 77% z nich v minulosti malo sexuálnu skúsenosť s mužmi. Ďalej sa stretávame aj s typológiou, ktorá rozdeľuje lesbické ženy na rôzne typy.

Dôležitou oporou v živote lesbických žien je nie len sociálna opora v rodine ale aj lesbickej či LGBTI menšine. Problematické je samotné pojmávanie komunity, pričom nemôžeme lesbickú komunitu považovať za homogénnu skupinu stretávajúcu sa na základe menšinovej sexuálnej orientácie. Rovnako aj vyhľadávanie lesbickej menšiny závisí nakoľko výrazne sa žena identifikuje ako lesbická. Novým pojatím je rámec dvojitej lesbickej identity, ktorú charakterizuje život nie len v lesbickej menšine alebo aj v heterosexuálnej väčšine. Dôležitým bodom pre budúce výskumy bude pochopiť ako sa žena vyrovnáva s životom v dvoch odlišných svetoch, aké sú jej prežitky a nakoľko sa líši medzi jednotlivými ženami

potreba vyhľadávať či už väčšinu alebo menšinu. Psychologickým výskumom na oblasť lesbickej komunity a jej vplyvu a pojatí je v súčasnosti stále nedostatok.

Cieľom výskumnej časti Diplomovej práce bolo zoznámenie sa s lesbickou komunitou, odlišnými skupinami v nej, prvými príležitosťami stretnutí lesbických žien s inými ženami, ich súčasnými vzťahmi v rámci komunity, priebehom coming outu, navštevovanie LGBTI udalostí, ich potrebou vyhľadávať priateľské vzťahy s inými lesbickými ženami, a nakoľko sa považujú za súčasť lesbickej menšiny a komunity. Metodologickým východiskom bola kvalitatívna metóda za použitia semištrukturovaného interview s dvanástimi otázkami, pričom výskumný súbor tvorilo dvanásť žien. Výskumný súbor tvorili jedenásť českých a jedna slovenská žena. Vekové rozpätie nášho súboru bolo 20 až 43 rokov s priemerným vekom 25,4 roku. Pričom dáta boli spracovávané v programe MAXQDA verzie 10 a boli využité metódy vytvárania vzorcov a zachytenia trsov.

Vzhľadom k nedostatku literatúry a náročnosti popisu základného súboru sme sa snažili zamerať pozornosť na českú a slovenskú lesbickú menšinu. Respondentky popisovali odlišné skupiny, pričom prevládali hlavne skupiny žien typické mužským vzhľadom a mužskými prejavmi v chovaní a naopak ženy veľmi femininné, vzhľadom neodlišujúce sa od heterosexuálnych žien. Často popisovali skupiny, ktorých súčasťou sú ony samé, respektíve definovali zvyšné skupiny na základe tej skupiny, ktorej sú súčasťou. Tak ako v heterosexuálnej väčšine nemožno očakávať vyhľadávanie skupiny ľudí na základe sexuálnej orientácie, ale určitých názorov a záujmov, tak rovnako v sexuálnej menšine existuje nespočetné množstvo menších komunit a skupín.

Prvý kontakt s lesbickou komunitou sme pozorovali hlavne prostredníctvom rôznych zoznamovacích portálov a kontaktov z vlastného okolia. Len zopár žien vstúpilo do komunity lesieb návštevou gay klubu. Väčšina žien najskôr vyhľadala kontakt za účelom spoznať potencionálnu partnerku a až následne vyhľadali iné lesbické ženy a snažili sa nadviazať priateľské vzťahy.

Účastníčky nášho výskumu sa po prvý krát stretli so svetom lesbických žien hlavne v období medzi šestnástym a osemnástym rokom, pričom dve z nich do pätnásteho roku života a dve po devätnástom roku života. Samotný kontakt s komunitou prebehol u väčšiny respondentiek v rovnakej dobe, avšak niektoré respondentky vyhľadali tento kontakt až s odstupom dvoch či dokonca jedenástich rokov, pričom dve respondentky doposiaľ neurobili žiadny krok smerom ku komunite. Jedna z respondentiek získala kontakty vo vlastnom okolí.

Po zmapovaní LGBTI akcií a udalostí ako sú pridy, filmové festivaly a navštevovanie gay klubov sme zistili, že len dve respondentky v našom súbore sa zúčastnili na Prague Pride. Kultúrne zamerané udalosti ako rôzne filmové festivaly navštívili v minulosti dve účastníčky a spolupodieľajú sa na organizácii týchto udalostí. Väčšina respondentiek až na štyri ženy v súbore v minulosti navštívili gay klub ale v súčasnosti tento typ zábavy nevyhľadávajú, prípadne len zriedka.

Zaujímalo nás nakoľko sa respondentky vnímajú ako súčasť lesbickej menšiny či komunity. Jediná účastníčka popísala komunitu ako miesto kde sa môže cítiť sama sebou, avšak aj napriek príjemným pocitom, spojenými s komunitou, sa za jej súčasť nepovažuje. Respondentky hovorili o komunite lesbických žien ako im vzdialenej skupine ľudí, ktorú si spájajú skôr s negatívnymi konotáciami a nechcú byť jej súčasťou.

Zaoberali sme sa aj priebehom coming outu každej respondentky. Môžeme len konštatovať, že v našom súbore sa nevyskytla respondentka, ktorá by na základe neprijatia sexuálnej orientácie svojím okolím vyhľadávala zásadne len spoločnosť lesbických žien a lesbickej komunity. Naše respondentky nachádzajú dostatočnú sociálnu oporu nie len v prostredí lesbických žien ale aj u heterosexuálnych priateľov, či dokonca rodín.

Použitá literatura

1. Baumeister, R.F.(2000).Gender differences in erotic plasticity: The female sex drive associally flexible and responsive. *Psychological Bulletin*, 126, 347–374.
2. Bell, A. P., & Weinberg, M. S. (1978). *Homosexualities: A study of diversity among men and women*. New York: Simon & Schuster
3. Beňová, K. a kol. (2007). *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR. Získané 12.1. 2015 z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/sexualni-mensiny/CZ_analyza_web.pdf
4. Brzek, A., & Pondělíčková- Mašlová, J. (1992). *Třetí pohlaví*. Praha: Scienta Medica.
5. Cuthbertson, C. A., & Carrera, J. S. (2008). Simulating Openness: Baudrillard and LGBT Spaces. *Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association Annual Meeting, Sheraton Boston and the Boston Marriott Copley Place, Boston*. Získané za databáze: Sage Publications.
6. Daučíková, A., Bútorová, Z., & Wallace-Lorencová, V. (2002) *Postavenie sexuálnych menšín*. Bratislava: Inštitút verejnej otázky. Získané 25.2.2015 z http://archiv.aspekt.sk/download/eu_sex_mensiny.pdf
7. Davies, D., & Neal, Ch. (1996). *Pink therapy: a guide for a counsellors and therapists working with lesbian, gay, and bisexual clients*. Philadelphia: Open University Press.
8. eLnadrouhou. (2014). Festival- vysvětlivky. Získané 23. 2. 2015 z <http://www.elnadrouhou.cz/cz/vysvetlivky%20pod%20Festivalem/>
9. Faderman, L. (2002). *Krásnější než láska mužů: romantické přátelství a láska mezi ženami od renesance po současnost*. Praha: One women press.
10. Fafejta, M. (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovaný: Nakladatelství Jan Piszkievicze ve Věrovanech.
11. Fábry H. (n.d.). *Šk/rípavá otázka*. Získané 25.2. 2015 z <http://www.changenet.sk/?autor=370248&cat=14840&x=147129>
12. Filmový festival inakosti. (2014). Profil. Získané 25.2. 2015 z <http://www.ffi.sk/Profil>

13. Fingerhut, A. W., Peplau L. A., & Ghavami N. (2005). A Dual- Identity Framework for Understanding lesbian experience. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 129-193. Získané z: <http://dx.doi.org/10.1111/j.1471-6402.2005.00175.x>
14. Frost, D. M., & Meyer, I. H. (2009). Internalized Homophobia and Relationship Quality Among Lesbians, Gay Men and Bisexuals. *Journal of Counseling Psychology*, 56 (1), 97- 109. DOI: 10.1037/a0012844
15. Frost, D.M., & Meyer, I. H. (2012). Measuring Community Connectedness among Diverse Sexual Minority Populations. *Journal of Sex Research*, 49(1), 36 – 49. Získané z databázy: SocINDEX with Full Text. DOI: 10.1080/00224499.2011.565427
16. Ganymedes. (2010). Ganymedes od založenia v roku 1990 v skratke. Získané 23.2. 2015 z <http://ganymed.webnode.sk/o-nas/>
17. Garnets, L. D., & Peplau, L. A. (2000). Understanding Women's Sexualities and Sexual Orientations: An Introduction. *Journal of Social Issues*, 56 (2), 181- 192
18. Garnets, L.D., & Kimmel, D. C. (2003). *Psychological Perspectives on Lesbian, Gay and Bisexual Experiences (2nd ed.)*. New York: Columbia University Press.
19. Gay Iniciativa. (2003). Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v České republice. Získané 28.3. 2015 z <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=256>
20. Hartl, Hartlová. (2010). *Velký psychologický slovník*. Praha: Portál.
21. Hepy SK. (2010). Museion – rešpektovaný svet inakosti. Získané 25.2. 2015 z <http://www.lesba.sk/showpage.php?name=museion>
22. Janošová, P. (2000). *Homosexuaita v názorech súčasnej spoločnosti*. Praha: Karolinum.
23. Kolařík, M. a kol. (2013). *Manuál pro psaní diplomových prací na katedře psychologie FF UP v Olomouci*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
24. Kotišová, M., & Vampolová V. (2006). České lesby: daleko k hnutí, daleko k feminizmu. In H., Hašková, A., Křížková, & M. Linková (Eds.), *Mnohohlasem. Vyjednávání ženských prostorů po roce 1989*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 80-7330-087-7.
25. Kurdek, L. A. (2005). What Do We Know About Gay and Lesbian Couples? *Current Directions in Psychological Science* (5)14, 251-154. Získané z databázy: Sage Publications. <http://dx.doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00375.x>

26. Laumann, E.O., Gagnon, J.H., Michael, R.T., & Michaels, S. (1994). *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*. Chicago: University of Chicago Press.
27. Leavor, K., Balsam, K. F., & Ibrahim- Wells, G. D. (2009). Redefining the American quilt: Definitions and experiences of community among ethnically diverse lesbian and bisexual women. *Journal of Community Psychology* (4) 37, 439- 458. Získané z databázy: SocINDEX with Full Text.
28. Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications. In M., Miovský (2006), *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
29. Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
30. Money, J. (1988). *Gay, Straight, and In- Between. The Sexuology of Erotic orientation*. New York: Oxford University Press.
31. Neumannová a Martina Kykalová (Eds.). (2007). *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR (2nd ed.)*. Praha, Multikulturní centrum. Získané 17.1. 2015 z <http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>
32. Ondrisová, S., Šípošová, M., Červenková, I., Jojárt, P., & Bianchi, G. (2002). *Neviditeľná menšina. Čo (ne)vieme o sexuálnej orientácii*. Bratislava: Nadácia Občan a demokracia
33. Pechová, O. (2007). *Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuální minorit?* In R., Neumannová, & M., Kykalová, (Eds.), (2007). *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR (2nd ed.)*. Praha, Multikulturní centrum, 54-58.
34. Peplau, L. A., Garnets, L. D. (2000). A New Paradigm for Understanding Women's Sexuality and Sexual Orientation. *Journal of Social Issues*, 56(2), 329-350. Získané z databázy Academic Search Complete.
35. Pondělíček, I. (1996). *Tři stupně odtajnění*. Praha: Ivo Železný.
36. Procházka, I. (2002). *Coming out. Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD.
37. Queer Leaders Forum. (2009). *Ako sme vznikli*. Získané 25.2. 2015 z <http://www.qlf.sk/kto-sme/>

38. Rothblum, E. (2010). Where is the Women's Community? Voices of Lesbian, Bisexual, and Queer Women and heterosexual Sisters. *Feminism & Psychology*, 20 (4), 454-472. Získané z databázy: Sage Journals. DOI: 10.1177/0959353509355147
39. Rupp, L. J. (2002). *Vytoužená minulost: dějiny lásky a sexuality mezi osobami stejného pohlaví v Americe od příchodu Evropanů po současnost*. Praha: One women press.
40. Rupp, L. J. (2012). Sexual Fluidity „Before Sex“. *Journal of Women in Culture and Society*, 37 (4), 849- 856. DOI: 10.1086/664470
41. Seidl, J. a kol. (2012). *Od žaláře k oltáři: emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*. Brno: Host.
42. Schlesinger, R. (2008). Hana Fábry: Nemusím být herečkou svého ja. Získané 25.2. 2015 z <http://www.diskriminacia.sk/archiv/?q=node/425>
43. Sokolová, V. (2006). Konceptní pohled na „sexuální menšiny“ aneb vše je jen otázka správné orientace. In H, Hašková, A. Křížková, & M., Linková (Eds.), *Mnohohlasem. Vyjednávání ženských prostorů po roce 1989*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
44. Strauss, A., & Corbinová, J. (1999). *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Albert.
45. Šípošová, M. (1997). *Homofóbia a jej dopad na homosexuálnu menšinu*. (Nepublikovaná diplomová práce). Bratislava: Univerzita Komenského.
46. TransFúzia. (2009). Víziou TransFúzie je spoločné usporiadanie. Získané 25.2. 2015 z <http://www.transfuzia.org/o-nas/vizia-misia>
47. Walker, R. (2010). *Lesbian deliberation: the constitution of community in online lesbian forums*. University of Wollongong. Získané z Research online.
48. Weeks, J. (2003). *Sexuality* (2nd ed.). London: Routledge.
49. Weiss a kol. (2010). *Sexuologie*. Praha: Grada.
50. Zvěřina, J. (1992). *Lékařská sexuologie* (1. vyd.). Jihočany: Nakladatelství odborné literatury H&H.